

Razvojni program občine Gornja Radgona za obdobje 2009 do 2013

DECEMBER 2008

Naslov	Razvojni program občine Gornja Radgona za obdobje 2009 do 2013
Naročnik	Občina Gornja Radgona
Izvajalec	PORA, razvojna agencija Gornja Radgona
Čas izvajanja	Marec 2008 - december 2008

Potek izdelave Razvojnega programa OBČINE Gornja Radgona za obdobje 2009 do 2013

V sklopu priprave in izdelave Razvojnega programa občine Gornja Radgona (RP OGR 09-13) so bile izvedene številne delavnice, v katere je bila vključena širša civilna in strokovna javnost.

Razvojni program se je začel pripravljati z zbiranjem statističnih in drugih podatkov. Nadaljevanje izdelave RP OGR 09-13 je bila evalvacija projektov iz preteklega Razvojnega programa občine Gornja Radgona. V tem obdobju se je pričelo zbiranje predlogov javnih zavodov, OOZ, društev in ostale civilne iniciative s pomočjo vprašalnikov (vprašalniki poslani 16. 4. 2008).

Aktivnosti so se nadaljevale z delavnicami:

- s strokovnimi sodelavci občinske uprave, 28. 8. 2008 (predstavitve programa) in 11. 9. 2008 (izdelava SWOT-analize)
- s predstavniki podjetja Komunala Radgona, d. o. o., 4. 9. 2008 (predstavitve programa) in 11. 9. 2008 (izdelava SWOT-analize)
- s predsedniki delovnih teles Občinskega sveta, 10. 9. 2008 (predstavitve programa)

V pripravo razvojnega programa so bili vključeni tudi predstavniki delovnih teles Občinskega sveta. Izvedene so bile štiri delavnice, in sicer:

- Delavnica I - Človeški viri (7. 10. 2008)
- Delavnica II - Gospodarstvo (8. 10. 2008)
- Delavnica III - Okolje in infrastruktura (9. 10. 2008)
- Delavnica IV - Kmetijstvo in podeželje ter turizem (14. 10. 2008)

Pred prvim branjem predloga RP OGR 09-13 na seji občinskega sveta (27. 11. 2008) je bil dokument predstavljen na naslednjih odborih:

- 14. seja Odbora za družbene dejavnosti (24. 11. 2008)
- 13. seja Odbora za gospodarstvo, obrt in podjetništvo (24. 11. 2008)
- 17. seja Odbora za kmetijstvo in turizem (24. 11. 2008)
- 15. seja Odbora za proračun, finance in premoženjske zadeve (25. 11. 2008)
- 17. seja Odbora za varstvo okolja, urejanje prostora in gospodarske javne službe (25. 11. 2008)

Od 24. 10. 2008 je bil dokument na vpogled na spletnih straneh javnega zavoda PORA, razvojna agencija Gornja Radgona, in Občine Gornja Radgona.

Celoten dokument **Razvojni program občine Gornja Radgona s prilogami** je dosegljiv na spletnih straneh:

- www.pora-gr.si
- www.gor-radgona.si

KAZALO VSEBINE

POVZETEK PROGRAMA	4
1 UVOD	5
1.1 Izhodišča za pripravo Razvojnega programa občine Gornja Radgona	5
1.2 Vsebinska področja priprave RP OGR 09-1309-13.....	6
2 OVREDNOTENJE DOSEŽENIH REZULTATOV RAZVOJNEGA PROGRAMA OBČINE GORNJA RADGONA ZA OBDOBJE 2004-2008	7
2.1 Strategija razvoja gospodarstva, turizma, kmetijstva in podeželja.....	7
2.2 Strategija razvoja varovanja okolja in posegov v prostor	12
2.3 Strategija razvoja socialnega okolja	16
3 RAZVOJNO OBMOČJE OBČINE	19
3.1 Splošen opis območja	20
3.2 Predstavitev posameznih naselij	23
4 ANALIZA STANJA ZA POSAMEZNA PODROČJA	38
4.1 Gospodarstvo	38
4.2 Turizem	44
4.2.1 Turistična infrastruktura	44
4.2.2 Analiza turističnih akterjev v turističnem območju	49
4.3 Kmetijstvo in podeželje	51
4.4 Človeški viri	60
4.4.1 Demografske značilnosti	60
4.4.2 Trg dela	62
4.4.3 Izobraževanje in izobrazbena struktura.....	65
4.4.4 Zdravstvo	68
4.4.5 Sociala	68
4.4.6 Šport.....	68
4.4.7 Kultura	70
4.5 Okolje in infrastruktura	72
4.5.1 Vodooskrba	72
4.5.2 Odpadki	74
4.5.3 Odvajanje in čiščenje odpadnih voda	74
4.5.4 Trajnostna energija.....	75
4.5.5 Prometna infrastruktura	76
4.5.6 Telekomunikacijsko omrežje.....	76
5 STRATEŠKE USMERITVE IN RAZVOJNE PRILOŽNOSTI	79
5.1 Oblikovanje vizije razvoja občine Gornja Radgona	79
5.2 Cilji razvojnega programa	79
5.3 Določitev razvojnih prioritet, programov in ukrepov	79
1. PRIORITETA: INFRASTRUKTURA IN PROSTOR	80
PROGRAM 1.1 Prometna in informacijska infrastruktura	80
PROGRAM 1.2 Upravljanje z vodami in ravnanje z odpadki.....	81
PROGRAM 1.3 Učinkovita raba energije in obnovljivi viri energije	82
2. PRIORITETA: RAZVOJ ČLOVEŠKIH VIROV	83
PROGRAM 2.1 Izobraževanje in usposabljanje	83
PROGRAM 2.2 Razvoj in krepitev aktivnih politik dela.....	84
PROGRAM 2.3 Izboljšanje zdravstvenega stanja prebivalstva	85
PROGRAM 2.4 Športna infrastruktura in programi	86
PROGRAM 2.5 Razvoj kulture in kulturne dediščine.....	87
PROGRAM 2.6 Podporno okolje za razvoj človeških virov	88
3. PRIORITETA: PODJETNIŠTVO IN INVESTICIJE V GOSPODARSTVO	89
PROGRAM 3.1 Spodbujanje razvoja turizma	89
PROGRAM 3.2 Spodbujanje podjetništva in izboljšanje konkurenčnosti.....	90
PROGRAM 3.3 Kmetijstvo in razvoj podeželja.....	91
6 DOLOČITEV KLJUČNIH PROJEKTOV ZA OBDOBJE 2009 - 2013	92
7 ZAKLJUČEK	95

POVZETEK PROGRAMA

Razvojni program občine Gornja Radgona je dokument, ki s svojo vsebino obravnava vsa ključna področja človekovega delovanja na lokalni ravni ter poskuša preko ključnih strateških usmeritev uresničevati pričakovanja občank in občanov na teh področjih. Dokument velja od začetka koledarskega leta 2009 do zaključka finančne perspektive 2013. Pri nastajanju razvojnega programa so aktivno sodelovali članice in člani delovnih teles Občinskega sveta, strokovni sodelavci občinske uprave, strokovni sodelavci podjetja Komunala Radgona, d. o. o., javni zavodi, društva in zainteresirani posamezniki. Sodelovanje z njimi je potekalo preko delavnic in anketnih vprašalnikov.

Pričujoči dokument je razdeljen na šest poglavij, ki zaokrožujejo celotno vsebino. V uvodu so opredeljeni izhodišča in vsebina za pripravo razvojnega programa. V drugem poglavju so ovrednoteni doseženi rezultati prejšnjega programskega obdobja, ki pa se formalno še ni zaključilo, saj veljavnost Razvojnega programa občine Gornja Radgona za obdobje 2004-2008 sovпада z zaključkom koledarskega leta 2008. Sledi poglavje, ki opisuje razvojno področje občine Gornja Radgona s splošnim opisom območja z naselji. Najobsežnejše je četrto poglavje z analizo stanja na petih področjih: gospodarstvo, turizem, kmetijstvo in podeželje, človeški viri in okolje ter infrastruktura. Presoja stanja vsakega področja se zaključi z analizo prednosti, slabosti, nevarnosti in priložnosti (SWOT) ter povzetkom ključnih problemov in usmeritev.

Temeljno poglavje dokumenta predstavlja peto poglavje, ki obravnava strateške usmeritve in razvojne priložnosti, ki so sledile iz SWOT-analize in so definirane v treh prioritetah: infrastruktura in prostor, razvoj človeških virov ter podjetništvo in investicije v gospodarstvo. Prioritete so po pomembnosti enakovredne ter se preko projektov tudi močno medsebojno dopolnjujejo. Prioritete so sestavljene iz dvanajstih (12) programov, sedemindvajsetih (27) ukrepov in sedeminosemdesetih (87) projektov, med katerimi so udeleženci na delavnicah izluščili sedemindvajset (27) ključnih projektov. Razvojni program se zaključuje z analizo izbora prioritetenih projektov izmed že prepoznanih sedemindvajsetih ključnih projektov.

Med izdelavo dokumenta se je oblikovala vizija, ki sledi razvojnim priložnostim in potrebam okolja ter bo razvojni program uresničevala v največji meri:

1 UVOD

1.1 Izhodišča za pripravo Razvojnega programa občine Gornja Radgona

Razvojni program občine Gornja Radgona za obdobje 2009-2013 (RP OGR 09-1309-13) je temeljni programski dokument na občinski ravni, opredeljuje prednosti občine in določa razvojne prioritete, programe, ukrepe in projekte ter je usklajen z:

- Državnim razvojnim programom 2007-2013
- Regionalnim razvojnim programom za Pomurje 2007-2013
- Območnim razvojnim programom za območje Prlekije 2007-2013

RP OGR 09-1309-13 je prav tako usklajen z:

- Operativnim programom razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007-2013
- Operativnim programom razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013
- Operativnim programom krepitev regionalnih potencialov za obdobje 2007-2013
- Programom razvoja podeželja RS za obdobje 2007-2013
- Programom razvoja podeželja za območje Prlekije »Po vinskih cestah Prlekije« za obdobje 2007-2013

Namen RP OGR 09-1309-13 je doseganje dogovora med vsemi akterji razvoja na občinskem nivoju glede prioritet, programov, ukrepov in aktivnosti za približevanje vrednostim kazalnikov slovenskega povprečja.

Cilj RP OGR 09-1309-13 je usklajevanje predvidevanj in nalog Občine na področju gospodarskega, socialnega, prostorskega in okoljskega ter kulturnega razvoja.

RP OGR 09-1309-13 je izdelan na podlagi naslednjih načel:

- »**partnerski odnos**«, v katerem so vključeni vsi akterji na lokalni ravni s področij gospodarskega, socialnega, prostorskega in okoljskega ter kulturnega razvoja
- »**načelo preglednosti**«, s katerim so zagotovljene razmejitvene ravni v organizacijski strukturi, transparentnosti partnerstev, finančnih virov in nefinančnih pomoči
- »**vidik dodatne pomoči**«, s čimer razpoložljiva lastna sredstva s smiselno zgoštevijo na ključnih projektih v največji meri množimo z razvojnimi sredstvi države in EU
- »**načelo javnosti**«, ki zagotavlja najvišjo stopnjo vključenosti vseh zainteresiranih v ustvarjanje skupnega razvoja

1.2 Vsebinska področja priprave RP OGR 09-1309-13

RP OGR 09-1309-13 je sestavljen iz dveh delov:

Strateški del vsebuje:

- prikaz in ovrednotenje doseženih rezultatov v predhodnem Razvojnem programu občine Gornja Radgona za obdobje 2004-2008 za posamezne strategije področij
- problemsko analizo za posamezna področja z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in tveganj, ki so podlaga za oblikovanje vizije razvoja občine
- določitev prioritet, programov, ukrepov s kvantificiranimi cilji ter opisom izbranih strategij za doseganje teh ciljev

V prilogi so preglednice s statističnimi podatki na ravni občine s primerjavo na ravni regije in države.

Programski del vsebuje tri (3) razvojne prioritete, dvanajst (12) programov, sedemindvajset (27) ukrepov in sedeminošdeset (87) projektov, predvidene vire financiranja in okvirni terminski načrt izvedbe ukrepov za programsko obdobje.

Pričujoči dokument vsebuje naslednjo prilogo:

- **Statistični podatki za območje občine Gornja Radgona**

2 OVREDNOTENJE DOSEŽENIH REZULTATOV RAZVOJNEGA PROGRAMA OBČINE GORNJA RADGONA ZA OBDOBJE 2004-2008

Strategija razvoja občine Gornja Radgona je bila v obdobju 2004-2008 razdeljena na tri glavne sklope, in sicer:

- I. Strategija razvoja gospodarstva, turizma, kmetijstva in podeželja
- II. Strategija razvoja prostora in varovanja okolja
- III. Strategija razvoja socialnega okolja

Občina je v tem obdobju z namenom uresničevanja zastavljenih ciljev v obdobju 2004-2008 ustanovila dva javna zavoda, in sicer javni zavod PORA, razvojna agencija Gornja Radgona (PORA Gornja Radgona), ki je pričel aktivno delovati v letu 2005, in javni zavod Zavod za kulturo, turizem in promocijo Gornja Radgona (KULTproTUR), ki je začel delovati v letu 2008.

Občinski svet Občine Gornja Radgona je leta 2005 sprejel Odlok o ustanovitvi javnega podjetja Komunala Radgona, d. o. o. (Uradno glasilo Občine Gornja Radgona, lokalni časopis Preprih, št. 10 z dne 1. 3. 2005 in št. 12 z dne 1. 7. 2005). Edini ustanovitelj in lastnik podjetja je Občina Gornja Radgona. Ustanoviteljske pravice izvršuje Občinski svet Občine Gornja Radgona.

2.1 Strategija razvoja gospodarstva, turizma, kmetijstva in podeželja

Ta strategija je zajemala več različnih programov in podprogramov.

Področje gospodarstva - dva glavna programa:

- Program pospeševanje razvoja podjetništva s podprogrami:
 - Spodbujanje podjetništva
 - Razvoj raziskovalno-razvojnega podpornega okolja
- Program razvoja podporne infrastrukture s podprogrami:
 - Poslovno okolje in infrastruktura
 - Zagotavljanje finančnih spodbud
 - Povečanje izkoriščenosti obstoječega znanja, razvoj podjetnosti
 - Zmanjševanje neskladij na trgu dela

Področje turizma - dva glavna programa:

- Razvoj turističnih programov
- Razvoj turistične infrastrukture

Področje kmetijstva - dva glavna programa:

- Razvoj strukture kmetijske pridelave s podprogrami:
 - Izboljšanje strukture kmetijskih gospodarstev
 - Razvoj okolju prijaznega kmetovanja
 - Razvoj človeških virov
- Razvoj proizvodov, proizvodnje in storitev ter trženje na kmetijah

Področje podeželja - en program:

- Razvoj podeželja

V sklopu programov s **PODROČJA GOSPODARSTVA** so se izvajali naslednji večji projekti (Vir: Poročilo o izvajanju načrta razvojnih programov (2004-2007); Program izvedbe projektov - Strokovni sodelavci občinske uprave):

Leto	Projekt
2004	
	Industrijska cona Mele: <ul style="list-style-type: none"> • Izvedba geodetskih meritev in postavitve mejnih kamnov zemljišča • Vodovodni priključek • Izgradnja transformatorske postaje
	Projektna dokumentacija za izvedbo kanalizacije Mele-Gornja Radgona
	Idejni projekt ureditve komunalnih vodov v industrijski coni Mele
	Prometna študija mesta Gornja Radgona
	Ustanovitev Podjetniško-razvojne agencije Gornja Radgona
	Vsakoletna organizacija predstavitve občine na kmetijsko-živilskem sejmu
2005	
	Nakup zemljišča v poslovno-obrtni coni Element v velikosti 38.140 m ²
	Izvajanje zaposlitvenih programov (javna dela) (od leta 2005 dalje)
	Obveščanje o možnih virih financiranja (razpisi SLO in EU) preko spletne strani PORE (od leta 2005 dalje)
	Svetovanje fizičnim in pravnim osebam s strani javnega zavoda PORA (od leta 2005 dalje)
	Sodelovanje z različnimi institucijami (OOZ, GZS, PORA ...) (od leta 2005 dalje)
	Gostitev ambasadurjev
	Izvajanje projekta Vinske poti Gornja Radgona
	Organizacija srečanja gospodarstvenikov na sejmišču
2006	
	Sprejem ORP za območje Prlekije za obdobje 2007-2013
	Vzpostavitev delovanja točke e-VEM (od leta 2006)
2007	
	Sofinanciranje razvoja malega gospodarstva (razpisi Občine Gornja Radgona)
	Promocijske prireditve
	Vzpostavitev brezplačne »borze dela« na spletni strani PORE
	Predstavitve občine Gornja Radgona na kmetijsko-živilskem sejmu v Gornji Radgoni
	Organizacija delavnic za podjetnike (vavčerski sistem, finančni viri, Slovenski podjetniški sklad ...)
2008	
	Sofinanciranje razvoja malega gospodarstva (razpisi Občine Gornja Radgona)
	Promocijske prireditve
	Predstavitve občine Gornja Radgona na kmetijsko-živilskem sejmu v Gornji Radgoni

V sklopu programov s **PODROČJA TURIZMA** so se izvajali naslednji večji projekti (Vir: Poročilo o izvajanju načrta razvojnih programov):

Leto	Projekt
2004	
	TRC Konjišče: <ul style="list-style-type: none"> • Občinski svet Občine Gornja Radgona je decembra 2004 sprejel predlog Odloka o lokacijskem načrtu za območje TRC Zgornje Konjišče - druga obravnava • Poročilo o vplivih na okolje za območje lokacijskega načrta za območje TRC Zgornje Konjišče • Odkup zemljišča parc. št. 441/1, k. o. Konjišče
	Turistična karta občine Gornja Radgona in karta mesta Gornja Radgona
	Obnova odra in dvorane Kulturnega doma
	Rekonstrukcija in obnova Špitala v Gornji Radgoni (1. del)
	Obnova Kulturnega doma Gornja Radgona
	Projektna dokumentacija za rekonstrukcijo Špitala
	Idejna zasnova celotne tipologije ureditve okolice slatinskih vrelcev v občini Gornja Radgona
	Obnova Kulturnega doma Stogovci
2005	
	Izvedba projekta »Vinske poti Gornja Radgona«
	Izvedba projekta »Oče panonskih hrastov«
	Izdelana idejna zasnova revitalizacije 11-mlinskega kanala
	Izdelava prometne študije mesta Gornja Radgona
	Izvedba projekta »Med vrelci življenja«
	Obnova Špitala v Gornji Radgoni (2. del)
2006	
	Sofinanciranje izgradnje kolesarsko-pohodniškega mosta čez reko Muro v Črncih
	Izvedba projekta »Doživljajsko-izobraževalni zeliščni park Negova«
	Izvedba projekta »Negovske mavrice«
	Sodelovanje na različnih tržnicah in sejmih ter regijskih predstavitev
	Obnova Špitala v Gornji Radgoni (3. del)
2007	
	Izdaja monografije občine Gornja Radgona
	Sofinanciranje programov v turizmu
	Sofinanciranje programov turističnih društev (razpis)
	Obnova Špitala v Gornji Radgoni (4. del)
	Obnova kapelic, kužnih znamenj in sakralnih objektov
	Izvedba projekta »Mreženje vinskih poti« (modernizacija cest)
	Sodelovanje pri projektu »Invest in Slovenia Tourism«
	Ureditev novih prostorov Turističnoinformativnega centra (TIC)
	Obnova Negovskega gradu (v izvajanju)
	Obnova Kulturnega doma Gornja Radgona
2008	
	Sofinanciranje programov v turizmu
	Otvoritev sprehajalne poti z učnimi tablami v Lisjakovi strugi
	Izdaja brošure »Sprehajalna pot Lisjakova struga«
	Ustanovitev javnega zavoda Zavod za kulturo, turizem in promocijo Gornja Radgona
	Pokroviteljstvo pri projektu »Vinska kraljica Slovenije 2008«

	Sprejetje Pravilnika o sofinanciranju društev na področju turizma v občini Gornja Radgona
	Sofinanciranje programov turističnih društev (razpis)
	Izvedba natečaja za najlepši kraj, vrtec, šolo v občini Gornja Radgona
	Sprejem Odloka o lokalnem turističnem vodenju v občini Gornja Radgona
	Sprejem Pravilnika o merilih za določitev podaljšanega obratovalnega časa gostinskih obratov in kmetij, na katerih se opravlja gostinska dejavnost na območju občine Gornja Radgona
	Sejemske in promocijske prireditve
	Izvajanje projekta »Mreženje vinskih poti Gornja Radgona«
	Obnova Negovskega gradu (v izvajanju)

V sklopu programov s PODROČJA KMETIJSTVA so se izvajali naslednji večji projekti (Vir: Poročilo o izvajanju načrta razvojnih programov):

Leto	Projekt
2004	
	Subvencije v kmetijstvo, ukrepi: <ul style="list-style-type: none"> • Spodbujanje razvoja čebelarstva in zdravstvene zaščite čebel • Sofinanciranje testiranja škropilnic, pršilnikov ter analiz zemlje in krme • Manjša zemeljska dela - male melioracije • Zavarovanje posevkov in plodov • Programi izobraževanja kmetov • Sofinanciranje dejavnosti strokovnih društev • Izboljšanje genskega potenciala v živinoreji - osemenjevanje • Sofinanciranje stroškov postopka pri nakupu kmetijskih zemljišč
2005	
	Subvencije v kmetijstvo, ukrepi: <ul style="list-style-type: none"> • Spodbujanje razvoja čebelarstva in zdravstvene zaščite čebel • Sofinanciranje testiranja škropilnic, pršilnikov in analiz krme • Manjša zemeljska dela - male melioracije • Zavarovanje posevkov in plodov • Programi izobraževanja kmetov • Sofinanciranje dejavnosti strokovnih društev • Izboljšanje genskega potenciala v živinoreji - osemenjevanje • Sofinanciranje stroškov postopka pri nakupu kmetijskih zemljišč • Priprava in izvajanje projektov na področju kmetijstva
	Modernizacija gozdne ceste JP 606110
2006	
	Subvencije v kmetijstvo, ukrepi: <ul style="list-style-type: none"> • Spodbujanje razvoja čebelarstva in zdravstvene zaščite čebel • Sofinanciranje testiranja škropilnic, pršilnikov in analiz krme • Manjša zemeljska dela - male melioracije • Zavarovanje posevkov in plodov • Programi izobraževanja kmetov • Sofinanciranje dejavnosti strokovnih društev • Izboljšanje genskega potenciala v živinoreji - osemenjevanje • Sofinanciranje stroškov postopka pri nakupu kmetijskih zemljišč • Priprava in izvajanje projektov na področju kmetijstva

2007	
	Sofinanciranje ohranjanja in razvoja kmetijstva in podeželja v občini Gornja Radgona (razpis)
	Sofinanciranje programov kmetijskih društev v občini Gornja Radgona (razpis)
	Izvedba delavnic o dopolnilnih dejavnostih na kmetijah
	Izvedba delavnice o kmetovanju na vodovarstvenih območjih
2008	
	Sofinanciranje ohranjanja in razvoja kmetijstva in podeželja v občini Gornja Radgona (razpis)
	Sofinanciranje programov kmetijskih društev v občini Gornja Radgona (razpis)
	Spodbujanje varstva in zaščite malih živali
	Izvajanje aktivnosti ob naravnih nesrečah

V sklopu programov s PODROČJA PODEŽELJA so se izvajali naslednji večji projekti:

Leto	Projekt
2007	
	Razvojni program podeželja 2007-2013 »Po vinskih cestah Prlekije«

Uresničevanje ciljev Razvojnega programa občine Gornja Radgona za obdobje 2004-2008 za področje gospodarstva, turizma in kmetijstva

V gospodarstvu se situacija zaradi ugodnejših pogojev za rast gospodarstva, glede na devetdeseta leta, izboljšuje, tako da z novonastajajočimi podjetji v industrijski coni Mele ter novimi podjetji brezposelnost pada, kar neposredno vpliva na **višji bruto domači proizvod v občini**, ki je najpomembnejši agregat računov in najboljše merilo celotne ekonomske aktivnosti. V občini je nekaj podjetij, ki se v slovenskem prostoru lahko merijo z vrhunskimi. Izvajanje razvojno-raziskovalnega dela je v podjetjih vedno bolj prisotno in cenjeno. V občini je več uspešnih podjetij, ki ustvarjajo nova delovna mesta ter s tem zmanjšujejo brezposelnost. Zaostajajo le v vključevanju mladih raziskovalcev in ti še niso dosegli zadovoljivega števila zaposlitev v podjetjih na območju občine Gornja Radgona. Nekatera podjetja so bila deležna finančne podpore, delavnice na temo podjetništva in finančni viri so ponudile informacije o možnih virih financiranja tako v EU kot v Sloveniji. Zgoraj naštetih aktivnosti bi morale spodbujati dvig zaposlenosti ter ustvarjanje novih delovnih mest tudi za visoko izobražene kadre. Usposabljanja predvsem domačih kadrov bi povečala izkoriščenost obstoječega znanja ter obdržala pridobljeno znanje doma.

V turizmu se je razvijala ponudba programov in turističnih produktov. Turistično-informativna pisarna se je preselila v nove prostore blizu državne meje in pričela ponujati poseben prodajni izbor spominkov in drugih izdelkov, ponujala je številne in pestre programe za vse ciljne skupine domačih in tujih gostov, pripravljala in izvajala različne občinske in medobčinske prireditve ter predstavljala turistične ponudnike občine Gornja Radgona. V tem obdobju so bili izvedeni številni projekti, ki so imeli velik odmev na lokalnem in širšem območju in so dobra podlaga za nadaljnji razvoj. V obdobju 2004-2008 se je povečalo število turističnih produktov, med katerimi lahko izpostavimo naslednje: Negovske mavrice, Vinske poti Gornja Radgona, slatinski vreli, tržnica, Špital. Trženje je postalo intenzivnejše. Občina je namenila finančna sredstva za razvoj TRC Konjišče.

V minulem programskem obdobju je bil cilj usposabljanja sicer dosežen, vendar razvoj kadrov za zaposlene v turizmu in turizmu podobnih panogah ni bil v celoti dosežen. Izmenjava informacij ni povsem organizirana, omejena je na posameznike, posamezna društva, podjetja ipd.

V **kmetijstvu** so bili cilji zagotovitev proizvodnje na kmetijskih površinah, pomoč pri preusmeritvi kmetijske proizvodnje v proizvodnjo takih kultur, ki jih je mogoče rentabilno proizvajati tudi na manjših površinah (npr. vrtnine), in zagotavljanje trajnostnega načina kmetovanja. Prioritetni cilj je bil uvajanje podjetništva v kmetijstvo, pridobitev kvalifikacij, certifikatov ter licenc za opravljanje osnovne kmetijske in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. Vsi navedeni cilji so bili le delno doseženi. Kmetije se sicer preusmerjajo v integrirano kmetijstvo, v občini obstajajo integrirani pridelki, predvsem vrtnine, žal pa čiste ekološke kmetije s certifikatom v občini še ni. Cilj razvoj proizvodov in storitev ter trženja na kmetiji, s čimer bi povečali konkurenčno sposobnost kmetijstva in dodano vrednost izdelkov, ni bil v celoti realiziran, saj na trgu ni več izdelkov, živil, polizdelkov in pridelkov, kot jih je bilo prej in ki bi imeli povečano dodano vrednost, npr. inovativna ekološka embalaža, ekološki pridelki, ekološki polizdelki, ekološki izdelki itd.

V minulem programskem obdobju je cilj zagotavljanja zanimanja za okolju prijaznejše kmetovanje ter razvoj dopolnilnih turističnih dejavnosti na kmetiji v smislu razvoja turizma na podeželju dosegel slab rezultat. Nosilci turizma na kmetiji bi lahko v večji meri črpali razvojna sredstva v okviru programov razvoja podeželja in diverzifikacije kmetij.

Uresničevanje strategije za področje gospodarstva, turizma in kmetijstva

V programskem obdobju 2004-2008 so bili ustvarjeni optimalni pogoji za razvoj gospodarstva, kar je botrovalo znižanju brezposelnosti ter povečanju možnosti novih oblik podjetništva.

Strategija razvoja turizma se ni uresničila v celoti, saj kljub vlaganju v infrastrukturo ni drastičnega povečanja obiska tujih in domačih gostov.

V strategiji razvoja kmetijstva v tem obdobju ni bilo ustvarjenih pogojev za razvoj alternativnih oblik, predvsem ekološko usmerjenih kmetij. V občini je tako evidentirana le ena kmetija, ki kmetuje po ekoloških smernicah. Nekaj kmetij je v preusmeritvi v integrirano pridelavo, ostale pa so še zmeraj konvencionalne.

Tudi pri razvoju kmetijskih izdelkov cilji niso bili zadovoljivo doseženi.

Na kmetijah so pridobili preko posrednih regionalnih spodbud največ finančnih sredstev za nabavo opreme in mehanizacije. Število novih proizvodov in zmogljivosti je ostalo na istem nivoju.

2.2 Strategija razvoja varovanja okolja in posegov v prostor

Ta strategija je zajemala več različnih programov in podprogramov.

Glavni programi:

- Prostorski razvoj
- Informiranost o varstvu okolja
- Izboljšanje kvalitete vode s podprogrami:
 - Izgradnja čistilnih naprav in kanalizacijskih omrežij
 - Varovanje in zagotavljanje pitne vode
 - Sistem oskrbe s pitno vodo
- Gospodarjenje in varovanje naravnih virov s podprogrami:
 - Revitalizacija degradiranih območij

- Urejanje odlagališč odpadkov
 - Koriščenje naravnih bogastev in energetskih virov
 - Zaščita in vzdržni razvoj območij posebnega pomena za naravno dediščino
 - Revitalizacija reguliranih odsekov vodotokov
- Izboljšanje in razvoj infrastrukture s podprogrami:
- Izboljšanje prometne infrastrukture v občini
 - Posodabljanje telekomunikacijskega omrežja
 - Posodabljanje elektroomrežja

V sklopu programov s PODROČJA VAROVANJA OKOLJA IN POSEGOV V PROSTOR so se izvajali naslednji večji projekti (Vir: Poročilo o izvajanju načrta razvojnih programov):

Leto	Projekt
2004	
	Regionalna cesta Črnci-Apače-Segovci
	Modernizacija občinskih cest: <ul style="list-style-type: none"> • JP 606110 Stavešinci-Gornji Ivanjci (v dolžini 1000 m) • LC 344022 Melanjski Vrh-Očeslavci (v dolžini 500 m) • JP 605530 Črešnjevci-Orehovski Vrh (I. faza, v dolžini 1157 m) • LZ 105250 Pintaričeva ulica (70 m) • LK 105140 Maistrov trg-dovozna pot do policijske postaje (v dolžini 123 m) • JP 604960 Panonska ulica-med bloki • JP 604230 in JP 604150 Črnci (grad)-Žepovci (travniki) (v dolžini 1100 m) • JP 604030 Podgorje-Stražišar-Zgornje Konjišče (v dolžini 772 m) • JP 606311 Plitvički Vrh (v dolžini 1230 m)
	Pločniki Spodnji Ivanjci (II. faza)
	Sanacija plazov: <ul style="list-style-type: none"> • Plaz Petek • Plaz Orehovski Vrh
	Modernizacija pešpota na grad: <ul style="list-style-type: none"> • Obnova stopnic na grad • Nova javna razsvetljava • Zamenjava stopniščne ograje
	Izdelana projektna dokumentacija za rekonstrukcijo ceste in izgradnjo pločnika na Delavski poti
	Izdelana idejna programska zasnova obnove in širitve vodovodnega omrežja za celotno občino (vodooskrba Prlekije)
	Izdelana projektna dokumentacija za izgradnjo sekundarnega kanalizacijskega omrežja v naseljih Črnci, Apače, Segovci
	Izdelana projektna dokumentacija za kanalizacijo in rekonstrukcijo vodovoda ter izgradnjo pločnika s kolesarsko stezo in javno razsvetlavo v Črešnjevcih
	Izdelana idejna zasnova revitalizacije 11-mlinskega kanala
	Izdelana projektna dokumentacija za izvedbo kanalizacije Mele-Gornja Radgona
	Izdelan idejni projekt ureditve komunalnih vodov v industrijski coni Mele
	Izdelana projektna dokumentacija kanalizacije v ulici Pod gozdom
	Izdelana projektna dokumentacija za izgradnjo vodovoda Kunova
	Izdelana projektna dokumentacija za izgradnjo vodovoda Vratji Vrh
	Gradnja čistilne naprave Apače
	Pristop k sofinanciranju izgradnje in obratovanja regijskega centra za odpadke Puconci
2005	

	<p>Izgradnja in obnova vodovodov</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obnova vodovodnega omrežja Gornja Radgona-Police • Vodovod Vratji Vrh (II. faza, izgradnja) • Vodovod Kunova (II. faza, izgradnja)
	<p>Modernizacija cest:</p> <ul style="list-style-type: none"> • JP 604381 Novi Vrh-Pogled • JP 605320 KS Črešnjevci-Zbigovci • LZ 105202 Delavska pot • JP 605690 Ivanjševci-Kontarovci • JP 605100 Aženski Vrh-Sp. Ščavnica + JP 606630 • JP 604150 Črnci-Žepovski travnik • LC 344022 Očeslavci-Melanjski Vrh (II. faza) • JP Kunova-Ivanjski Vrh • LC 104081 Negova-Šteblihov breg (Vinska cesta) • JP 605910 Negova-Mujkovec (pokopališče-Vinska cesta) • JP 605710 Stavešinci-Bintušak (Vinska cesta) • JP 606160 Sp. Ivanjci-Flajsinger • JP 605530 Črešnjevci-uprava Radgonskih gorc (II. faza) • JP 606110 Stavešinci-Gornji Ivanjci • JP 606070 Radvenci-Ivanjševci
2006	
	Izvedba digitalizacije občinskih cest
	<p>Modernizacija cest:</p> <ul style="list-style-type: none"> • JP 604151 Črnci-Žepovski travnik • LC 104011 Plitvički Vrh-Lešane • JP 605502 + JP 605503 Črešnjevci naselje • JP 605240 Gornja Radgona-Police (Tišič) • JP 604520 Drobtinci-domačija Dobravc • LK 105150 Vrečeva cesta-oporni zid • JP 604630 Črnci-domačija Činč • JP 604640 Črnci-domačija Uhan • JP 604590 Mahovci-domačija Tirš • JP 604660 + JP 6046670 Črnci, Arda-domačija Tratnik
	Izgradnja pločnika s kolesarsko stezo, javno razsvetljava, rekonstrukcija vodovoda in izgradnja kanalizacijskega kolektorja Črešnjevci
	Energetska sanacija Vrtca Manka Golarja Gornja Radgona
2007	
	<p>Modernizacija cest:</p> <ul style="list-style-type: none"> • JP 605502 + 605503 Črešnjevci, naselje • JP 605781 Lokavci (Elblov breg) • JP 605931 - AP Negova • JP 605241 Police-Gornja Radgona (Polička gasa) • JP 605621 Ptujška Cesta-Stavešinski Vrh • JP 606201 Očeslavci-Žižek • JP 605092 Sp. Ščavnica-Klemenčič • JP 604881 Lomanoše-Lutverci
	Izgradnja avtobusne postaje s pločnikom in javno razsvetljava v Orehovcih
	Energetska sanacija Vrtca Manka Golarja Gornja Radgona (nadaljevanje)
	Izdelava energetske zasnove občine
	Izvedba delavnice o vodovarstvenih območjih
	Izdelava statične presoje objekta OŠ Gornja Radgona

2008	
	Izgradnja novih pločnikov s kolesarskimi stezami in izgradnja nove razsvetljave ob državni cesti G1-3 od rondoja do železniškega prehoda
	Modernizacija cest v sklopu projekta »Mreženje vinskih poti Gornja Radgona«: <ul style="list-style-type: none"> • LZ 105201 Prešernova cesta (z novo javno razsvetljavo, meteorno kanalizacijo in opornim zidom ter delom vodovodnega omrežja) • JP 605201 Hercegovščak • JP 605151 Police-Lomanoše • JP 605421 Police-Zamarjev breg • JP 605421 Polički les-Police • JP 605821 Lokavci-Negovski Vrh (Mrzli klanec) • LC 104083 Police-Zbigovci
	Modernizacija cest: <ul style="list-style-type: none"> • JP 605021 Cesta na stadion (z izgradnjo pločnika in kolesarske steze ter obnovo javne razsvetljave) • JP 604901 Spodnja Ščavnica-Pintarič-Bačkova • JP 606481 Lomanoše-Muhič • JP 606182 Očeslavci-slatina (z javno razsvetljavo pri slatinskem vrelcu)
	Zgrajena je bila fekalna kanalizacija - kanalizacija Trplan
	Zgrajena je bila fekalna kanalizacija - kanalizacija ulica Pod gozdom
	Zgradilo se je novo vodovodno omrežje ob Mariborski cesti
	Avtobusna postajališča - postavitve postajnih utic: <ul style="list-style-type: none"> • Lomanoše (2) • Plitvički Vrh (1) • Spodnja Ščavnica (1) • Črešnjevci (1)
	Sprejetje Odloka o ustanovitvi javnega podjetja »Prlekija, d. o. o.«
	Opremljanje stavbnih zemljišč
	Izvajanje Investicijskega programa »Oskrba prebivalstva s pitno vodo in varovanje vodnih virov Pomurja - vodovodno omrežje za sistem C«

Uresničevanje ciljev za področje varovanja okolja in posegov v prostor

V minulem programskem obdobju je bila večina načrtovanih vsebinskih ciljev prostorskega razvoja občine uresničena.

Cilja zagotavljanja ustrezne kvalitete pitne vode in iniciranja sistema oskrbe s pitno vodo nista bila v celoti uresničena.

V minulem obdobju ni bilo v celoti realizirano zmanjševanje degradiranih območij.

Pri koriščenju naravnih bogastev nismo bili uspešni, predvsem pri iskanju možnosti koriščenja naravnih virov in zaščiti varovanih območij.

Izdelana je bila inventarizacija in zaščita naravnih vrednot, predvsem ob reki Muri, drugod ne.

Cilj izboljšava prometne varnosti udeležencev v cestnem prometu, urejanje prometnih režimov, avtobusnih postajališč ipd. je bil realiziran z gradnjo in modernizacijo cest, pločnikov kolesarskih poti idr.

Posodabljanje telekomunikacijskega omrežja se je v večini izvedlo.

Posodabljanje elektroomrežja se je izvedlo v celoti.

Uresničevanje strategije za področje varovanja okolja in posegov v prostor

Strategija varovanja okolja in prostora se ni izvedla v celoti, predvsem pri programih varovanja in zagotavljanja pitne vode (ta še vedno vsebuje nevarne snovi), gospodarjenja in varovanja naravnih virov (degradirana območja) ter neizkoriščenost naravnih bogastev in energetskega virov.

2.3 Strategija razvoja socialnega okolja

Ta strategija je zajemala več različnih programov in podprogramov.

Glavni programi:

- Izboljšanje zdravja občanov s podprogrami:
 - Razvoj varovanja zdravja in zdravstvene pismenosti
 - Razvoj infrastrukture zdravstvenega varstva
 - Razvoj socialno-zdravstvenih preventivnih programov in infrastrukture
- Razvoj izobraževanja s podprogrami:
 - Izobraževanje in vzgoja predšolskih otrok
 - Izobraževanje in vzgoja šolajoče se mladine
 - Izboljšanje kadrovske strukture
 - Razvoj vseživljenjskega izobraževanja in usposabljanja
- Razvoj športa in rekreacije
- Razvoj kulture in umetnosti s podprogrami:
 - Razvoj infrastrukture za delovanje na področju kulture in umetnosti
 - Ohranjanje kulturne dediščine
 - Promocija kulture in umetnosti
- Razvoj socialne pomoči s podprogrami:
 - Razvoj programov socialne pomoči
 - Razvoj infrastrukture za posebne družbene skupine

V sklopu programov s PODROČJA RAZVOJA SOCIALNEGA OKOLJA so se izvajali naslednji večji projekti (Vir: Poročilo o izvajanju načrta razvojnih programov):

ZAP. ŠT.	PROJEKT
2004	
	Nakup 37 stanovanj s strani Občine Gornja Radgona
	Sofinanciranje programa javnih del
	Sofinanciranje programov športnih društev (razpis)
	Kritje nadstandardnega programa šol (kuhanje kosil, drugi tuji jezik, računalništvo)
	Sofinanciranje tekmovanj glasbene šole
	Sofinanciranje daril za otroke ob Jelkovanju
	Sofinanciranje tekmovanj in projektne dela šol
	Rekonstrukcija zdravstvene postaje Apače
2005	
	Preplastitev igrišča pri vrtcu v Gornji Radgoni
	Vzdrževanje stanovanj in poslovnih prostorov
	Sofinanciranje programa javnih del
	Sofinanciranje programov športnih društev (razpis)
	Kritje nadstandardnega programa šol (kuhanje kosil, drugi tuji jezik,

	računalništvo)
	Sofinanciranje tekmovanj glasbene šole
	Sofinanciranje tekmovanj in projektne dela šol
	Sofinanciranje daril za otroke ob Jelkovanju
	Sofinanciranje nakupa ultrazvoka (dispanzer za ženske v ZD Gornja Radgona)
2006	
	Preureditev pritličnih prostorov na Partizanski cesti 5-7 v Gornji Radgoni v poslovno-stanovanjski objekt
	Obnova poslovnih prostorov na Trgu svobode 12, ki jih uporablja PORA, razvojna agencija Gornja Radgona
	Nakup zemljišč v TŠC Trate
	Izvedba projekta »Z lokalno oskrbo do zdravja«
	Postavitev malega igrišča z umetno travo v TŠC Trate
	Preplastitev športnih igrišč pri OŠ dr. Antona Trstenjaka Negova in OŠ Gornja Radgona
	Kadrovsko-občinske štipendije
	Sofinanciranje programa javnih del
	Sofinanciranje programov športnih društev (razpis)
	Kritje nadstandardnega programa šol (kuhanje kosil, drugi tuji jezik, računalništvo)
	Sofinanciranje tekmovanj glasbene šole
	Sofinanciranje tekmovanj in projektne dela šol
	Sofinanciranje daril za otroke ob Jelkovanju
	Postavitev spomenika Antonu Trstenjaku v Aleji velikih na Maistrovem trgu
	Sanacija stropa v večnamenski telovadnici TVD Partizan v Gornji Radgoni
2007	
	Kadrovsko-občinske štipendije
	Komunalna opremljenost Doma starejših občanov
	Sofinanciranje projekta »Zdrava hrana - razvojna priložnost za Negovo«
	Cepljenje proti raku na materničnem vratu za učenke 8. in 9. razredov
	Sanacija igrišča v Mladinski ulici na Tratah v Gornji Radgoni
	Sanacija igralne podlage v telovadnici TVD Partizan v Gornji Radgoni
	Sofinanciranje tekmovanj in projektne dela šol
	Sofinanciranje projekta »Živimo zdravo, zdrava hrana v javnih zavodih«
	Sofinanciranje projekta »Z lokalno hrano do zdravja«
	Sodelovanje pri projektu »Iskanje zaposlitvenih možnosti na podeželju«
	Sodelovanje pri projektu »Iskalec zaposlitve z visoko izobrazbo prvič na trgu dela«
	Obnova laboratorija v ZD Gornja Radgona
	Sofinanciranje programa javnih del
	Sofinanciranje programov športnih društev (razpis)
	Kritje nadstandardnega programa šol (kuhanje kosil, drugi tuji jezik, računalništvo)
	Sofinanciranje programa baleta
	Sofinanciranje tekmovanj glasbene šole
	Sofinanciranje tekmovanj in projektne dela šol
	Subvencioniranje šole v naravi in šolskih potrebščin za socialno najbolj ogrožene
	Sofinanciranje daril za otroke ob Jelkovanju
	Postavitev spomenikov Petru Dajniku in Antonu Kremplu v Aleji velikih na

	Maistrovem trgu
	Izvajanje Lutkovnega abonmaja za otroke
2008	
	Obnova odbojkerskega igrišča v TŠC Trate
	Obnova večnamenskega športnega igrišča v Spodnji Ščavnici
	Celovita energetska obnova Vrtca Manka Golarja Gornja Radgona
	Cepljenje proti raku na materničnem vratu za učenke 8. in 9. razredov
	Kadrovsko-občinske štipendije
	Sofinanciranje programa javnih del
	Sofinanciranje programov športnih društev (razpis)
	Kritje nadstandardnega programa šol (kuhanje kosil, drugi tuji jezik, računalništvo)
	Sofinanciranje programa baleta
	Sofinanciranje tekmovanj glasbene šole
	Sofinanciranje tekmovanj in projektne dela šol
	Sofinanciranje daril za otroke ob Jelkovanju
	Postavitev spomenika Manku Golarju v Aleji velikih na Maistrovem trgu
	Subvencioniranje šole v naravi in šolskih potrebščin za socialno najbolj ogrožene

Uresničevanje ciljev na področju razvoja socialnega okolja

Strategija razvoja socialnega okolja je vsebovala pet programov. V programu izboljšanje zdravja občanov so bili zastavljeni naslednji cilji: seznanjati in izobraževati občane v skrbi za zdravje, dobro telesno in duševno počutje s poudarkom na zdravi prehrani, gibanju in preprečevanju vseh vrst odvisnosti, izboljšati kakovost, učinkovitost in uspešnost delovanja na področju primarnega zdravstva ter zagotoviti dostopnost zdravstvenih storitev vsem občanom. Pri tem je bila Občina uspešna, saj je podpirala in sofinancirala kar nekaj projektov s področja varovanja in krepitev zdravja, tako programskih kot investicijskih.

Program razvoja izobraževanja je vseboval štiri ključne ciljne skupine - predšolsko mladino, šolajočo se mladino, odrasle ter starostnike. V tem programskem obdobju so bili identificirani cilji, kot so sofinanciranje programov in projektov, ki bi pripomogli k uspešnejšemu izobraževanju, kvalitetnejšemu razvoju mladih, povečanje števila zunajšolskih dejavnosti ter posledično zagotovitev osnovnih prostorskih pogojev, kar je Občina dosegla z vključevanjem v razne investicijske in neinvesticijske projekte. Na področju izobraževanja je Občina s primernimi projekti spodbujala izobraževanje na višjih nivojih ter z ustreznim štipendiranjem usmerjala izobraževanje mladih. Pri programu vseživljenjskega učenja je spodbujala programe kreativnih znanj ter dodatnih znanj v poklicu na Ljudski univerzi.

Pri programih športa in rekreacije cilji niso bili v celoti izpolnjeni. Občina je ustanovila zvezo športnih društev in investirala v sanacije in preplastitve igrišč ipd.

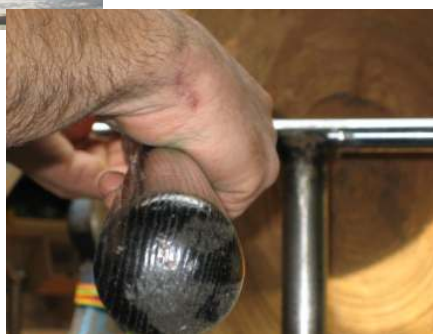
Program razvoj kulture in umetnosti je bil v tem obdobju naravnano investicijsko, z obnovami in prenovami kulturnih objektov ter zagotovitvijo infrastrukture in opreme. Ustanovila je javni zavod, ki vodi kulturno življenje ter upravlja s kulturnimi objekti, ki so vključeni tudi v turistično ponudbo. Sofinancirala je programe ter projekte s področja kulture in kulturne dediščine.

V tem programskem obdobju so bili pri razvoju programov socialne pomoči načrtovani cilji realizirani v celoti. Načrtovani cilji pri razvoju infrastrukture za posebne družbene skupine

niso bili v celoti izvedeni, saj ni bila zagotovljena primerna infrastruktura za delovanje mladih. V tem obdobju je bil zgrajen Dom starejših občanov.

Uresničevanje strategije na področju razvoja socialnega okolja

V tem programskem obdobju niso bili ustvarjeni pogoji za realizacijo strategije v celoti, predvsem v programih razvoja športa in razvoja infrastrukture za posebne družbene skupine.

3 RAZVOJNO OBMOČJE OBČINE

3.1 Splošen opis območja

Občina Gornja Radgona je bila ustanovljena 4. oktobra 1994 z objavo v Uradnem listu 60/94. Leži v severovzhodni Sloveniji in je obmejna občina, saj vzdolž reke Mure meji na Avstrijo. V Sloveniji so njene sosede občine Apače, Radenci, Sv. Jurij ob Ščavnici, Cerkevjak, Benedikt, Sv. Ana in Šentilj.

1. januarja 2007 sta se od občine Gornja Radgona odcepili dve krajevni skupnosti, in sicer krajevna skupnost Apače ter krajevna skupnost Stogovci, ki tvorita novo *občino Apače*. Občina Gornja Radgona je izgubila 19 vasi. Prav tako se je tudi ozemeljsko skrčila za sorazmerni delež novonastale *občine Apače*. (Vir: www.gor-radgona.si)

Gornja Radgona je srednje velika občina na severovzhodu Slovenije, ki je staro tržišče za vino, sadje in druge kmetijske pridelke. Leži ob reki Muri in v dolžini 22 kilometrov meji na Avstrijo, obronke Slovenskih goric, radgonsko-kapelski vinorodni okoliš, Apaško polje in Ščavniško dolino. Skozi mesto pelje glavna cesta 1. reda na osi Barcelona-Kijev oziroma Maribor-Murska Sobota. Od nje se odcepita cesti za Apače in za mejni prehod Gornja Radgona/Bad Radkersburg.

Ozemlje občine je bilo naseljeno že v prazgodovinski dobi, kar so dokazale najdbe gomil na vzhodni strani gradu (orožje, čelade, meči, črepinje), pri opekarni je odkopana gomila odkrila skeletni pokop iz starejše železne dobe z vsemi pridevki (meč, sekira, sulice, igla, žara in bronast voziček), pri železniški postaji so najdene črepinje iz bronaste dobe in pri avtobusni postaji preperelo okostje z ročno izdelanimi glinastimi posodicami. Žal nadaljnje raziskovanje in zasledovanje kulturnih tal iz različnih razlogov ni bilo mogoče.

Občina Gornja Radgona ima 8.698 prebivalcev, od tega je 4.250 moških in 4.443 žensk (vir: SURS, januar 2007). Gostota poselitve je 112 prebivalcev na kvadratni kilometer, povprečna starost prebivalcev je 40,69 leta. Stopnja rasti prebivalstva je negativna (-0,4% za leto 2007). Na območju občine je 2.738 hišnih števil in 3.060 gospodinjstev. Povprečno število članov gospodinjstva je 2,84.

V občini je bilo v letu 2007 registriranih 605 poslovnih subjektov, ki zaposlujejo 3.249 ljudi (Vir: AJ PES). Decembra 2007 je bilo v občini registriranih 4.587 delovno aktivnih prebivalcev, brezposelnih pa 407 (december 2007) in 352 (maj 2008).

Površina občine je 74,6 kvadratnega kilometra, od tega je približno 5.000 hektarjev kmetijskih površin in 2350 hektarjev gozdov.

Občina Gornja Radgona ima skupno 223 kilometrov cest in poti, ki jih medsebojno povezuje 77 kilometrov metrov lokalnih cest, 5.440 metrov lokalnih zbirnih cest, 5.688 metrov lokalnih krajevnih cest in 135 kilometrov javnih poti. Dolžina kanalizacije je 16.387 metrov, dolžina vodovodov 120.000 metrov.

Sedež Občine je v Gornji Radgoni, kjer je tudi sedež Upravne enote Gornja Radgona za občine Gornja Radgona, Apače, Radenci in Sv. Jurij ob Ščavnici.

Na območju občine Gornja Radgona je ustanovljenih pet krajevnih skupnosti s 30 naselji:

- KS Črešnjevci-Zbigovci s šestimi naselji: Črešnjevci, Orehovci, Orehovski Vrh, Police, Ptujška Cesta in Zbigovci;
- KS Gornja Radgona s petimi naselji: Gornja Radgona, Hercegovščak, Mele, Norički Vrh in Podgrad;
- KS Sp. Ivanjci s petimi naselji: Ivanjski Vrh, Očeslavci, Sp. Ivanjci, Stavešinci in Stavešinski Vrh;
- KS Negova z osmimi naselji: Gornji Ivanjci, Ivanjševci ob Ščavnici, Ivanjševski Vrh, Kunova, Lokavci, Negova, Radvenci in Rodmošci;
- KS Sp. Ščavnica s šestimi naselji: Aženski Vrh, Lastomerci, Lomanoše, Plitvički Vrh, Sp. Ščavnica in Zagajski Vrh.

Gospodarstvo občine Gornja Radgona je po letu 1990 prizadela splošna gospodarska kriza, posledice so bile občutnejše zaradi značaja najmočnejših nosilcev gospodarskega razvoja v preteklosti, kot so Avtoradgona, Elrad, Kmetijstvo Črnci, Lina Apače idr. S propadom velikih sistemov je izgubilo delo in zaposlitev veliko ljudi s širšega območja. Posledica tega je bila velika brezposelnost, ki je v devetdesetih letih prejšnjega stoletja presegala državno povprečje in dosegla več kot 20 % ter krojila življenje tukajšnjega prebivalstva.

Kmetijska proizvodnja s predelovalno industrijo je najpomembnejša panoga v občini. V ospredju je pridelava poljščin (pšenica, koruza, silažna koruza, ječmen, krompir, buče ...), tudi živinoreja postaja v zadnjem času vse pomembnejša kmetijska gospodarska panoga, predvsem prašičereja in perutninarstvo. V občini je združena celotna reproviriga proizvodnje mesa.

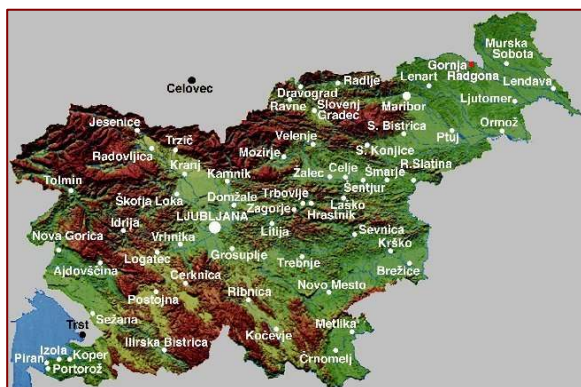

Nosilci predelovalne proizvodnje so Panvita MIR, d. d., in Radgonske gorice, d. d., in kmetijsko-trgovska organizacija KZ Radgona. Za uspešno trženje kmetijskih pridelkov in izdelkov je treba zasnovati blagovne znamke in zagotoviti celovito predstavitev na sejnih in drugih predstavitev. Nosilec sejemske dejavnosti je Pomurski sejem, d. d., Gornja Radgona s 40-letno tradicijo kmetijsko-živilskega sejma.

Vinogradništvo je panoga, po kateri je Gornja Radgona poleg sejmov najbolj prepoznavna. Slovi po izredno kvalitetni kleti podjetja Radgonske gorice, d. d., kjer negujejo vrhunska vina in penine. Poleg tega podjetja tudi številni vinogradniki proizvajajo in gojijo kakovostna bela vina.

Potenciali turizma so v bogati naravni in kulturni dediščini, tradiciji, termalnih virih, kmečkem turizmu in drugih oblikah turizma na podeželju. V zadnjih letih se močno razvija kraj Negova, kjer obnavljajo grad in inicirajo nove turistične programe in potenciale. Razvoj turizma, ki je v tesni povezavi z razvojem obrti in podjetništva, tem krajem in tu živečim krajanom daje možnost nadaljnjega razvoja in blagostanja. Integralni turistični produkt Vinske poti Gornje Radgone je predvideval spoj vseh možnih naravnih in kulturnih zanimivosti, ki so na poteh med posameznimi vinotoči. Vsi so predstavljeni v brošuri in označeni na zemljevidu ter prikazani na spletni strani www.vinske-poti.si/.

Slika 1: Umestitev občine Gornja Radgona

Vir: www2.arnes.si/~sopmrcvet/slike/radgona.jpg

Vir: www.panon.si/

Površina:	74,6 km ²
Prebivalstvo	8.693
- moških	4.250
- žensk	4.443
Povprečna starost:	40,69 leta
Delovno aktivnih:	4.587
Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2007	

Vir: www2.arnes.si/~sopmrcvet/slike/radgona.jpg

Preglednica 1: Statistični podatki občine Gornja Radgona (Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2007)

	Vrednost, občina G. Radgona	Indeks ravni, občina G. Radgona (SLO=100)	Vrednost, Pomurje	Indeks ravni, Pomurje (SLO =100)	Vrednost, SLO
Površina (km ²)	74,6	-	1.338	-	20.273
Prebivalstvo (31. 12. 2007)	8.693	-	121.824	-	2.025.866
Gostota poselitve (preb./km ²)	112	112,0	91	91,0	100
Povprečna starost	40,69	99,3	41,62	101,5	40,99
Indeks staranja (31. 12. 2007)	112,2	97,1	123,0	106,4	115,6
Stopnja rasti prebivalstva v % (leto 2007)	-0,4	-	-0,2	-	0,3
Bruto povprečna plača v € (31. 12. 2007)	1.090,30	81,2	1.104,97	82,3	1.342,80
Neto povprečna plača v € (31. 12. 2007)	735,57	84,5	740,13	85,0	870,70
Delovno aktivno prebivalstvo (31. 12. 2007)	4.587	-	43.546	-	864.361
Stopnja brezposelnosti v % (31. 12. 2007)	10,2	139,7	12,2	167,1	7,3

3.2 Predstavitev posameznih naselij

Preglednica 2: Naselja v občini Gornja Radgona

Naselje	Površina v km ²	Število prebivalcev*	Gostota poseljenosti (preb./km ²)	Število gospodinjstev	Povprečna velikost gospodinjstva
Aženski Vrh	0,6	48	75	18	2,7
Črešnjevci	4,8	778	162	255	3
Gornja Radgona	3,4	3.259	956	1.283	2,5
Gornji Ivanjci	3,0	83	28	22	3,8
Hercegovščak	1,4	134	94	47	2,9
Ivanjski Vrh	0,7	68	93	21	3,2
Ivanjševci ob Šč.	1,9	76	40	19	4
Ivanjševski Vrh	2,4	150	63	51	2,9
Kunova	3,1	132	42	42	3,1
Lastomerci	2,3	114	50	37	3,1
Lokavci	2,8	160	58	49	3,3
Lomanoše	2,6	265	102	97	2,7
Mele	1,9	183	98	49	3,7
Negova	4,7	329	70	105	3,1
Norički Vrh	0,5	158	293	52	3
Očeslavci	3,1	143	46	43	3,3
Orehovci	1,4	75	55	28	2,7
Orehovski Vrh	1,8	131	74	47	2,8
Plitvički Vrh	1,7	168	99	61	2,8
Podgrad	1,5	178	117	59	3
Police	4,0	412	103	141	2,9
Ptujska Cesta	1,9	232	122	77	3
Radvenci	2,8	142	52	44	3,2
Rodmošci	1,3	62	48	19	3,3
Spodnja Ščavnica	8,0	429	53	136	3,1
Spodnji Ivanjci	3,2	127	40	42	3
Stavešinci	1,4	93	66	25	3,7
Stavešinski Vrh	2,0	167	82	61	2,7
Zagajski Vrh	1,7	141	83	45	3,1
Zbigovci	2,8	264	96	85	3,1
SKUPAJ	74,6	8.701	112	3.060	3,09

*podatek po Popisu prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002

Vir: SURS, Popis prebivalstva 2002

Preglednica 3: Teritorialne enote in hišne številke, občina Gornja Radgona, 2007

Število naselij	Število prostorskih okolišev	Število statističnih okolišev	Število ulic	Število hišnih številok
30	86	44	55	2.772

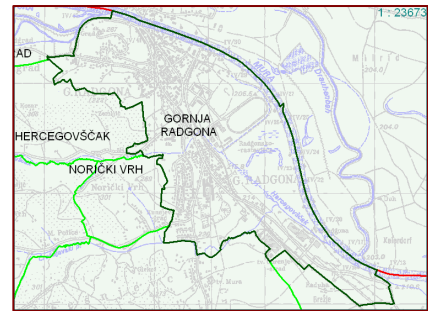
Vir: SURS, Ministrstvo za notranje zadeve - Centralni register prebivalstva.

Gornja Radgona

Mesto Gornja Radgona je občinsko upravno središče. Na severu ga omejuje mejna reka Mura, na jugu pa Slovenske gorice.

Gornja Radgona je znana povsod po Sloveniji in v svetu po vinu in zlati radgonski penini, poznajo jo tudi razstavljalci in obiskovalci sejmov (predvsem pomemben vsakoletni mednarodni kmetijsko-živilski sejem).

Gornja Radgona se je zaradi obmejne lega uveljavila tudi mednarodno. Ima pogoje za razvoj turizma kot gospodarske panoge, kar izhaja iz naravnih, kulturnih in ustvarjalnih danosti.

Zgodovina Radgone predstavlja predvsem današnjo avstrijsko Radgono (Bad Radkersburg). Ozemlje slovenske Gornje Radgone se je imenovalo Petersdorf z nekaj kmetijami, kar se omenja v Otokarjevem urbarju iz obdobja 1265-1269. V tem času je bila Radgona ustanovljena kot trg pod kraljem Otokarjem II. Přemyslom.

Ime »Gornja« je dobila, ker leži pod grajskim hribom, kjer je bila edina povezava z avstrijsko Radgono ulica Spodnji Gris, ki je z Gornjim Grisom sestavljala tedanje mestno jedro.

Prvi otipljivi podatki o Radgoni so na razpolago od konca 11. stoletja.

Na mestu današnje Radgone naj bi bilo v rimskih časih mesto Raclitanum ali celo Halicanum.

Skromni podatki povedo, da je v tem predelu moralo biti strnjeno naselje, pomembno po svoji legi, ko je tod mimo vodila rimska cesta, ki je povezovala Ptuj z Radgono in naprej s Panonsko nižino (cesta proti Ptujju je iz Radgone vodila skozi današnji Cerkvenjak).

V prvi polovici 13. stoletja se je ustalila ogrsko-štajerska meja med Radgono in Ljutomerom. Območje je postalo prizorišče intenzivne kolonizacije prebivalstva.

V mestu se je nadaljevala zlata doba gospodarstva. Prepovedana je bila trgovina po vaseh in leta 1401 so bili določeni semanjski dnevi - kar je prvi pisni dokaz o Radgoni kot sejmarskem mestu, vendar je glede na svojo lego to morala biti že dolgo.

Ob koncu 15. stoletja je Radgona imela vse potrebne upravopolitične organe, številne sejme in eksistenčno potrebne obrti ter zelo razvito trgovino, s čimer se je glede na svoj položaj med drugimi štajerskimi mesti uspešno razvijala.

Reka Mura in pomol goric nad reko sta dajala Radgoni v zgodovini pomemben obrambni položaj. Med 11. in 13. stoletjem so jo napadali Madžari, med letoma 1480 in 1490 jo je začasno zavzel Matija Korvin, sledili so turški vpadi, v 18. stoletju pa so jo napadali kruci - madžarski uporniki.

V letih med 1546 in 1746, v obdobju čarovniških procesov na slovenskem Štajerskem, se je zvrstilo 250 do 300 čarovniških procesov, ponavadi z več obtoženci hkrati. Tla za tako početje so bila ugodna predvsem zaradi velikih poplav, slabih letin, epidemij kuge, vpadov Turkov in pohodov krucev v tem času. Prvi proces v Gornji Radgoni je bil leta 1648, zadnji pa med letoma 1744 in 1746.

Med letoma 1679 in 1683 je te kraje pustošila najhujša kuga v zgodovini. Leta 1681 je kuga v mestu pobila 554 ljudi in v predmestju 2054, tako lahko trdimo, da je pobrala dve tretjini vsega prebivalstva, saj je v drugi polovici 17. stoletja župnija imela 3700 prebivalcev. Na podlagi razpoložljivih podatkov za druge župnije lahko ugotovimo, da je kuga v 17. stoletju od vseh slovenskih župnij najbolj prizadela prav radgonsko.

Gornja Radgona je postala trg s cesarskim odlokom 17. avgusta 1907 in bila do leta 1918 upravno povezana z avstrijsko Radgono. V času prve svetovne vojne je bilo na radgonskem gradu poleg vojaštva tudi veliko vojnih ujetnikov, največ Rusov, ki jih je država (Avstrija)

dodelila grofom in veleposestnikom za opravljanje kmečkih del, saj so hlapci in viničarji odšli na fronte. V tem času so bile za vzdrževanje reda in miru ustanovljene narodne straže, saj je bilo stanje po vojni kaotično (ropanje trgovin, plenjenje, požiganje ipd.). Narodna straža je prevzela tudi municijo in orožje češkega 98. pešpolka, ki je 5. novembra 1918 zapustil Radgono, in v novembru tega leta skrbela tudi za red ob premiku vojaških transportov skozi Gornjo Radgono. Prve svetovne vojne v Radgoni ni bilo konec decembra leta 1918, saj je 1. decembra 1918 zasedla mesto 6. stotnija slovenske vojske pod poveljstvom nadporočnika Benedikta Zeilhoferja. Sprejem slovenske 6. stotnije Maistrovih borcev v Radgoni je bil protesten. Štajersko obmejno poveljstvo je radgonski slovenski posadki odredilo 20-kilometrski odsek štajerske fronte, za katero sta se razprostirala Apaško polje in reka Mura. Avstrijski vojaki so se sprva umaknili, kasneje pa so se pričeli konflikti in spopadi. Večje število Maistrovih borcev je padlo v borbah za zasedbo železniške postaje in mesta Radgone. 26. decembra 1918 je mariborski narodni svet organiziral v Radgoni slovenski tabor za Prekmurce in radgonske okoliške slovenske vasi, ki se ga je udeležil tudi general Maister. Nemci so taboru nasprotovali, vendar jim ga ni uspelo preprečiti. Poročila pišejo, da je bila udeležba množična, tabora se je udeležilo kar 3.000 ljudi. Napetosti med slovensko posadko in Nemci v Radgoni so se nadaljevale tudi v januar 1919. Narodne straže so pomembno vlogo odigrale februarja 1919, ko so Nemci in Madžari napadli Radgono, da bi pregnali Maistrove borce, vendar jim to ni uspelo. V tem času so se za prehod čez most uvedle izkaznice, ki so jih izdajali le zaupnim osebam in so ostale v veljavi več mesecev, saj se razmere kljub določitvi demarkacijske črte 13. februarja 1919 v Mariboru niso umirile. S saintgermainsko pogodbo je bila 10. septembra 1919 določena meja na Muri pri Radgoni. Gornja Radgona je bila priključena tedanji Jugoslaviji (Kraljevina SHS), radgonski kot pa je s slovenskimi vasmi bil dodeljen Republiki Avstriji.

Druga svetovna vojna. Nemci so 6. aprila 1941 zjutraj vkorakali v Gornjo Radgono preko lesenega mostu čez Muro in nadaljevali pot v Jugoslavijo. Osem dni in noči je nemška armada korakala skozi Radgono. Po istem mostu so se aprila in maja 1945 tudi umikali in ga zatem zrušili. Hkrati so zrušili tudi železniški most. Zažgali so Radkersburg, da bi pregnali Ruse. Za Rusi so prišli Bolgari, ki so v kraju ostali skoraj cel teden, dokler niso za silo popravili železniškega mostu in so preko njega lahko nadaljevali pot proti jugu. Okupator je že med 19. aprilom in 22. julijem 1941 s tega območja izgnal 122 ljudi, njihovo premoženje pa zaplenil. Pod nemško okupacijo je bilo v kraju nekaj uradov nemškega deželnega svetnika za okrožje Radgona (Radkersburg).

Gornja Radgona se je po vojni z novimi naselji hitro širila. Gornja Radgona je postala mesto leta 1952, ko so v Sloveniji oblikovali okraje. Mesto se je razvijalo kot obmejno mesto, znano po mednarodnem kmetijsko-živilskem sejmu, kateremu so se pridružili še drugi specializirani sejmi s področja gradbeništva, embalaže in sadja, ter kot vinogradniško mesto.

25. junija 1991 je Slovenija razglasila samostojnost. 27. junija 1991 je iz Varaždina proti Gornji Radgoni krenil polkovnik Berislav Popov s tankovsko enoto z nalogo zasesti gornjeradgonski mejni prehod. 28. junija je bil mejni prehod Gornja Radgona zaseden. V mestu je bil ubit pesnik Svetina. 30. junija je bila Jugoslovanska armada popolnoma blokirana. V naslednjih treh dneh so se nad Radgono vršili ustrahovanje in napadi letal, s topovskimi streli so poškodovali zvonik cerkve in nekaj hiš. Dve hiši v Jurkovičevi ulici sta goreli, ostala poslopja so bila vidno poškodovana.

2. julija 1991 se je pričel napad na karavlo v Gornji Radgoni ter na posadko Jugoslovanske armade na mejnem prehodu. Ob peti uri popoldne so se vojaki karavle predali in okrog 23. ure je bila dosežena prekinitev vseh aktivnosti. Končno premirje je bilo sklenjeno 3. julija ob 13. uri. Enota jugoslovanske vojske se je naslednji dan okrog sedme ure zvečer umaknila iz mesta.

V neposredni bližini Špitala je SPOMINSKI PARK v spomin in opomin na vojne, ki so prizadejale Gornjo Radgono, od borb za severno mejo do desetdnevne osamosvojitvene vojne. Spominski park je nastal leta 2001, ob deseti obletnici vojne za Slovenijo na pobudo veteranov iz vrst Območnega združenja veteranov vojne za Slovenijo Gornja Radgona in Policijsko veteranskega društva »Sever« za Pomurje, pododbor Gornja Radgona. Osrednja eksponata v parku sta ostanek kupole cerkvenega zvonika in tank - svetilnik miru, ki je postavljen na platoju med cerkvijo sv. Petra, župnišča in policijske postaje, v neposredni bližini lipe, ki je bila posajena ob razglasitvi samostojnosti države leta 1991. Med spominskim parkom in Špitalom nastaja **ALEJA VELIKIH**, kjer so postavljeni doprni kipi znamenitih osebnosti, ki so krojile zgodovino ter pustile naslednjim generacijam bogato zapuščino.

Do leta 2008 so bili postavljeni štirje spominski doprni kipi:

Dr. Anton Trstenjak, rojen 8. januarja 1906 v Rodmoščih; filozof, antropolog, sociolog, teolog. Po klasični gimnaziji v Mariboru je študiral na Teološki fakulteti v Innsbrucku, kjer je bil leta 1929 promoviran kot doktor filozofije in leta 1933 kot doktor teologije. Dr. Anton Trstenjak je bil redni član Mednarodnega združenja za aplikativno psihologijo v Parizu (od leta 1973), član SAZU (od leta 1979 dopisni, od leta 1983 redni), član Evropske akademije za znanost in umetnost v Salzburgu (od leta 1993), predsednik in nato častni član Društva psihologov Slovenije. Leta 1974 je bil imenovan za papeževega častnega prelata. Umril je 29. septembra 1996. (Vir: www.td.negova.si)

Doprni kip dr. Antona Trstenjaka v Aleji velikih je leta 2006 ustvaril umetnik *Mirko Bratuša*, akademski kipar, docent na Pedagoški fakulteti v Ljubljani, doma iz Negove. Leta 2006 je prejel nagrado Prešernovega sklada.

Peter Dajnko, rojen 23. aprila 1787 v Črešnjevcih, slovenski duhovnik, jezikoslovec, nabožni pisatelj, čebelar. Leta 1824 je izdal (v nemščini) knjigo *Lehrbuch der windischen Sprache - Učbenik slovenskega jezika*. V knjigi je Dajnko predstavil tudi svoje poglede na pravopis in uvedel poseben črkopis, ki ga po njem imenujemo *dajnčica*. Med strokovno literaturo velja posebej omeniti knjigo Čelarstvo (pravzaprav v dajnčici Čelarstvo), ki je prva knjiga o čebelarstvu, napisana v slovenščini. V letih 1834-1839 so dajnčico ukinili. Nadomestila jo je gajica, ki jo Slovenci uporabljamo še zdaj. Peter Dajnko je umrl leta 1873 v Veliki Nedelji. Dajnкова rojstna hiša danes velja za lokalno znamenitost, saj je ena redkih dobro ohranjenih tipično panonskih hiš, izdelanih iz tramov in obdanih z ilovico ter kritih s slamo. V hiši je etnološka zbirka in zbirka Petra Dajnka. (Vir: Wikipedija)

Doprni kip Petra Dajnka je leta 2007 izdelal umetnik *Lujo Vodopivec*, akademski kipar, redni profesor na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Je dobitnik veliko nagrad in priznanj, leta 1988 je prejel nagrado Prešernovega sklada.

Anton Krempl, rojen 29. januarja 1790 na Poličkem Vrh, slovenski narodni buditelj, duhovnik, zgodovinar, pesnik in pisatelj. Ljudsko šolo je obiskoval v Gornji Radgoni, nato se je vpisal v gimnazijo v Mariboru, kasneje je nadaljeval v Gradcu, kjer se je leta 1811 vpisal na bogoslovje. Njegovo najpomembnejše delo je *Dogodivšine štajerske zemle*, prva obsežnejša zgodovinska knjiga v slovenskem jeziku. Večina Kremplovih tekstov je bila pisanih v bohoričici, *Dogodivšine* pa so bile v celoti pisane v gajici. (Vir: Wikipedija)

Doprni kip Antona Krempla je decembra leta 2007 upodobil umetnik *Mirsad Begič*, akademski kipar.

Manko Golar, rojen 24. marca 1911 v Ljutomeru; pesnik, pisatelj, pedagog. Otroštvo je preživel v domačem Ljutomeru, kjer je končal osnovno in meščansko šolo. V Ljubljani je končal učiteljsko in nekaj časa poučeval v Križevcih pri Ljutomeru. Nato se je vpisal na višjo pedagoško šolo v Zagrebu, leta 1939 končal študij slavistike in kot predmetni učitelj služboval na Ptuju in v Ljutomeru. Leta 1941 ga je nemški okupator z družino izgnal v

Sisak. Manko Golar je ustvarjal svoja dela pred drugo svetovno vojno in po njej. Objavljal jih je v Našem rodu, Mladem jutru, Naši radosti, Zvončku, Razorih in Mladinskem listu (Chicago); po vojni je sodeloval v Cicibanu, Kurirčku, Pionirju, Pionirskem listu, Mavrici, Najdihojci, Vrtcu, Galebu (Trst), Mladem rodu (Celovec) in The voice of youth (Chicago). (Vir: Wikipedija)

Doprsni kip Manka Golarja je oktobra 2008 izklesal umetnik *Drago Tršar, akademski kipar in Prešernov nagrajenec za življenjsko delo (l. 1990), član SAZU.*

V naslednjih letih je načrtovana postavitev še šestih spominskih doprsnih kipov:

Jože Veršič, rojen 13. marca 1775 na Plitvičkem Vrhu, prvi protetik. Kot mizar samouk je izdeloval nožne in ročne proteze, ki so po načinu izdelave in uporabnosti (uporaba jeklenih vzmeti za gibljive dele) sodile med najboljše v Evropi. Naročniki so bili večinoma plemeniti in premožni ljudje iz Avstrije, Benetk, Varšave in Madžarske. Za svoje delo je prejel vrsto priznanj. Izbran je bila za člana Štajerske kmetijske družbe v Gradcu. Zaradi podcenjevanja njegovih protez na vseavstrijski obrtniški razstavi leta 1845 na Dunaju je svoje delo opustil. Umrl je leta 1847. (Vir: Wikipedia)

Postavitev doprsnega kipa Jožeta Veršiča je načrtovana v letu 2009.

Dr. Franc Simonič, rojen 2. oktobra 1847 v Ivanjkovcih, bibliograf. Prvi dve leti osnovne šole je obiskoval v Svetinjah, da pa bi se naučil nemščine za nadaljnji študij, so ga starši poslali v Radgono, kjer je dokončal tretji in četrti razred. Gimnazijo je obiskoval v Mariboru in maturiral leta 1869, ko se je vpisal na študij zgodovine in slavistike v Gradcu. Leta 1874 je nastopil službo v graškem muzeju in leta 1876 doktoriral iz zgodovine Babenberžanov. Med letoma 1877 in 1907 je služboval v univerzitetni biblioteki na Dunaju in bil med vodilnimi bibliotekarji. Sodeloval je pri selitvi knjižnice v nove prostore, bil referent za slovanski del knjižnega fonda in od leta 1894 vrhovni revizor katalogov. Svoje življenje je posvetil bibliografiji. Zbiral je in sistematično urejal slovensko knjižno žetev od prve Trubarjeve knjige iz leta 1550 do leta 1900. Po oceni strokovnjakov je zajel vsaj 75 % slovenske knjižne produkcije za obdobje 350 let. V letih 1903 in 1905 je pri Slovenski matici Ljubljana izšla v delih njegova Slovenska bibliografija.

Umrl je 14. julija 1919 v Gornji Radgoni in je tu tudi pokopan. (Vir: www.tic-radgona.si)

Postavitev doprsnega kipa dr. Franca Simoniča je načrtovana v letu 2009.

Dr. Janko Šlebinger, rojen 19. oktobra 1876 v Ledeniku pri Sv. Ani v Slovenskih goricah, slovenski bibliograf, urednik in literarni zgodovinar. Po osnovni šoli v Zgornji Ščavnici je leta 1899 maturiral na mariborski gimnaziji, diplomiral pa iz slavistike in germanistike leta 1903 na Dunaju. Bil je gimnazijski profesor v Ljubljani in Novem mestu, nato od leta 1925 bibliotekar in ravnatelj Državne oziroma Univerzitetne biblioteke v Ljubljani (današnji NUK). Leta 1946 je bil izvoljen za dopisnega člana SAZU. Bil je urednik Ljubljanskega zvona, mentor mladim sodelavcem, uredil je nekaj slovstvenih del, izdal Album slovenskih književnikov, bil član odseka Slovenske matice, urednik Splošne in Narodne knjižnice, knjižni referent Tiskovne zadruge, tajnik Družbe sv. Cirila in Metoda, odbornik Muzejskega društva in podpredsednik Vodnikove družbe. Umrl je leta 1951 v Gornji Radgoni. (Vir: www.tic-radgona.si; Wikipedija)

Postavitev doprsnega kipa dr. Janka Šlebingerja je načrtovana v letu 2009.

Dr. France Veber, rojen 20. septembra 1890 v Gornji Radgoni; filozof in pedagog. Gimnazijo in tri leta študija bogoslovja je končal v Mariboru. V letih 1912-1917 je v Gradcu študiral filozofijo, in sicer pri znanem avstrijskem filozofu in enem od začetnikov eksperimentalne psihologije Alexiusu von Meinongu (1853-1920), študij je zaključil z disertacijo, ki je bila nagrajena. Bil je prvi profesor za filozofijo na novoustanovljeni Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Ob ustanovitvi leta 1919 je sprejel mesto privatnega docenta, bil leto kasneje izvoljen za docenta, v letih 1923 in 1929 pa sta sledili še imenovanji za izrednega oziroma rednega profesorja filozofije. Njegovo delo je imelo

med obema vojnama močan vpliv tudi na širši krog slovenskih izobražencev. Tako je bilo vse do leta 1945, ko so Vebra prisilno upokojili, izključili z Univerze in iz Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter mu prepovedali objavljanje. Umrli je v Ljubljani 3. maja 1975. Leta 1937 je v Parizu prejel medaljo Renéja Descartesa, leta 1939 je bil nagrajen z redom svetega Save. Leta 1970 mu je graška univerza podelila zlati doktorat. (Vir: www.tic-radgona.si; Wikipedija)

Postavitev doprsnega kipa dr. Franca Vebra je načrtovana v letu 2010.

Johannes Aquila de Rakespurga; izpričan med letoma 1378 in 1405; slikar. Do sedaj znano arhivsko gradivo o njem molči, vendar je dovolj zgovoren njegov podpis na freskah v cerkvah v Veleméru, Turnišču, Martjancih in Fürstenfeldu. Ime in priimek našega mojstra izpričujeta njegovo naklonjenost modnim tokovom takratnega časa, ki govorijo o čaščenju družinskih kultov in imenskih zavetnikov. Poleg podpisa sta se ohranili dve njegovi lastni podobi, starejša v Veleméru in mlajša v Martjancih, ki pričata o samozavestnem in že izurjenem pripadniku slikarskega ceha. O Janezu Akvili lahko govorimo kot o Evropejcu svojega časa, saj njegova dela srečamo na današnjem štajersko-slovensko-madžarskem mejnem območju. Akvilov opus se časovno razteza skozi celotno zadnjo četrtino 14. stoletja in v začetek 15. stoletja. Njegovo prvo delo so freske v Veleméru, ki so datirane z letom 1377 oziroma 1378. Sledi poslikava v Turnišču, ki je nastajala v dveh fazah in je datirana z letoma 1383 in 1389. Poslikave v Martjancih so datirane z letnico 1392. Akvilove poslikave, ki so nastale na avstrijskem Štajerskem, niso dokumentirane z letnicami, glede slogovnih značilnosti pa bi poslikavo v tako imenovani Pistorjevi hiši (Pistorhaus) v Radgoni lahko postavili v leto 1390, fragmente poslikave v avguštinski cerkvi v Fürstenfeldu pa kot zadnje evidentirano Akvilovo delo v čas okoli leta 1400. (Vir: www.tic-radgona.si; Wikipedija)

Postavitev doprsnega kipa Johannes Aquile je načrtovana v letu 2010.

General Rudolf Maister - Vojanov, rojen 29. marca 1874 v Kamniku; slovenski pesnik, general in borec za severno mejo. Osnovno šolo je obiskoval najprej v Mengšu, nato pa v Kranju. Leta 1885 je začel obiskovati kranjsko nižjo gimnazijo in jo končal leta 1890. Leta 1892 vstopil v dveletno domobransko kadetnico na Dunaju. Kot častniški pripravnik je služil v Celovcu in Ljubljani, kjer se je vključeval tudi v kulturno in družabno življenje. Leta 1895 je postal poročnik in nato opravil več šol za častnike. Septembra 1908, po ljubljanskih demonstracijah, so ga premestili v Galicijo, kjer je napredoval v stotnika in postal poveljnik podčastniške šole. Po začetku prve svetovne vojne je službo nastopil v Mariboru, dobil čin majorja in postal poveljnik črnovojniškega okrožnega poveljstva. Po koncu vojne je tesno sodeloval z Narodnim svetom za Štajersko, prvim jugoslovanskim oblastnim organom v Mariboru oktobra 1918. General Maister je 1. novembra 1918 prevzel poveljstvo nad Mariborom in vso spodnjo Štajersko ter ju podredil oblasti Narodnega sveta za Štajersko.

Rudolf Maister ni bil le vojak, ampak tudi pesnik. Pesniti je pričel že zelo zgodaj. Bil je zunanji član ljubljanske dijaške Zadruge. Svoje pesmi je večinoma objavljaval v Ljubljanskem zvonu in Slovanu. Bil je sodobnik modernistov Ivana Cankarja, Dragotina Ketteja in Josipa Murna. Izdal je pesniški zbirki Poezije (1904) in Kitica mojih (1929), obe kot častnik, kar se je zgodilo prvič v zgodovini slovenskega pesništva. Njegove pesmi nam tudi dokazujejo, da se v vojsko ni napotil zaradi karierizma in v politiko ne zaradi napredovanja kot veliko drugih. Zaradi narodne pokončnosti ga je tedanja avstro-ogrška oblasti celo preganjala. Maister je pesnik ljubezenskega, domovinskega in pokrajinskega motiva, ponekod tudi lirski izpovedovalec. Njegovo življenje, ki je bilo posvečeno rodni zemlji in narodni zavednosti, se je končalo 26. julija 1934 v Uncu. Spominja se ga več mest po Sloveniji. (Vir: www.tic-radgona.si; Wikipedija)

Doprsni kip v spomin Rudolfu Maistru bo postavljen leta 2011.

Od leta 1994 (Uradni list RS 60/94, 4. 10. 1994) je Gornja Radgona samostojna občina z vsemi upravnopravnimi funkcijami in drugimi institucijami s področja gospodarstva. V

mestu Gornja Radgona so naslednje institucije: Ljudska univerza z javno knjižnico, območna enota Rdečega križa, zdravstveni dom, lekarna, Dom starejših občanov, Center za socialno delo, enota zavoda za zaposlovanje, vrtec, dve osnovni šoli, glasbena šola, kulturni dom, veterinarska postaja, zavarovalnice, banke, različna društva in športni klubi.

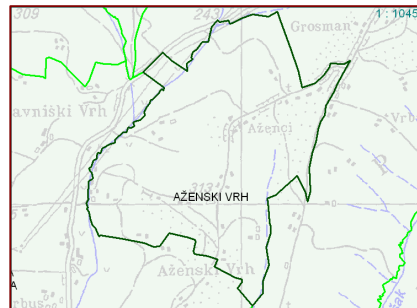
Ob vstopu Slovenije v EU je 30. aprila 2004 v Gornji Radgoni potekala osrednja državna prireditev. Ob tem slavnostnem dogodku sta se srečala zunanja ministra Slovenije in Avstrije Dimitrij Rupel in Benita Ferrero-Waldner. Prireditev je potekala ob državnem mostu čez reko Muro, zbralo se je več kot 2.500 ljudi, ter se nadaljevala na radgonskem gradu s preko 12.000 obiskovalci iz celotne Slovenije.

Usmeritev občine je predvsem uvrstitev mesta Gornja Radgona med centralna naselja regionalne ravni, ki služi oskrbi prebivalstva z javnimi funkcijami in služnostnimi dejavnostmi na regionalni ravni (splošne preskrbovalne potrebe prebivalstva v izobraževalnem, socialnem, kulturnem in gospodarskem pogledu) ter povezovanju prebivalstva regionalnih, lokalnih in (med)občinskih središč ter generiranju drugih gospodarskih dejavnosti.

Aženski Vrh

Aženski Vrh leži na južnem pobočju Radgonskih gor, hiše so razporejene v obliki črke S. Nekdanje viničarje in današnji vinogradi se razprostirajo nad dolino Aženskega potoka na severu in nad Ščavniško dolino na jugozahodu.

Črešnjevci

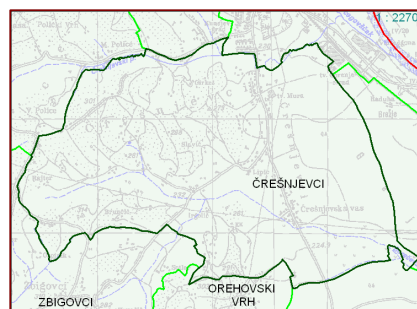
Naselje ob radgonskem obmestju je strnjeno ob cesti Gornja Radgona-Spodnji Ivanjci, razloženi del pa sega v vinogradniško območje. V naselju je veliko prenovljenih in novih hiš, ki jih na prisojnih legah obkrožajo vinogradi in sadovnjaki.

Kraj se prvič omenja leta 1385. Ob poti iz Črešnjevcev proti Zbigovcem so leta 1829 pri razkopavanju rimske gomile našli oglje in lončene razbitine. Ob glavni cesti stoji kamnito stebrasto znamenje iz začetka 16. stoletja s poznejšo kapelico iz leta 1831. Ob koncu doline proti Zbigovcem stoji kamnito figuralno znamenje sv. Mateja iz 18. stoletja. Hiša št. 9 ima bogato rezljan in poslikan zatrep. V gozdu Krčevine stoji plošča, posvečena mladinski sekretarki Mariji Rožman, ki so jo vlasovci ubili tu 20. februarja 1945.

Med pomembnimi etnografskimi pomniki viničarske kulture so Šantlova domačija, črešnjevski zidanica, Koroščeva vila in Vila Hold.

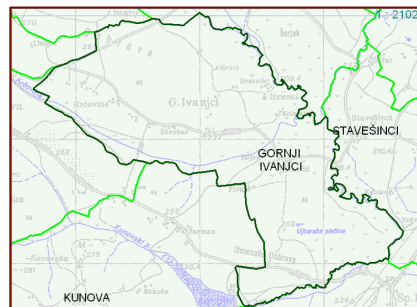
Od tod je bil doma Peter Dajnko (1787-1873), strokovni in nabožni pisatelj, ki je skušal v naši književnosti uveljaviti vzhodnoštajersko narečje in po njem imenovano novo pisavo dajničico. Ob stoletnici njegove smrti so na rojstni hiši odkrili spominsko ploščo.

Tu se je rodil tudi Franc Jančar (1820-1889), gospodarski strokovnjak, pisec člankov in knjig z bogatimi napotki sadjarjem in vinogradnikom.

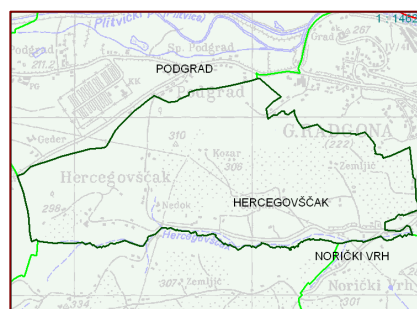
Gornji Ivanjci

Naselje leži na dnu Ščavniške doline. Sestavljata ga dva zaselka - Krčovina in Ižmenci. Okoli hiš se razprostirajo sadovnjaki, ki prehajajo v njive in travnike ter naprej v gozd Dobrava. Ob cesti Ivanjci-Negova je v gozdu najdenih 15 antičnih gomil.

Hercegovščak

Hercegovščak je razloženo naselje v Radgonskih gorah, ki se začinja že s pokopališčem v Gornji Radgoni in predstavlja predmestje Gornje Radgone. Od tod se naselje vleče med Grajskim hribom in Noričkim Vrhom po ozki dolini ob potoku, ki ga deli od Polic. Razen ob cesti stoje hiše tudi ob pobočju hriba. Hrib se proti severozahodu strmo spušča k vasi Podgrad in je pokrit z listnatim gozdom. Jugovzhodna polovica hriba je porasla z vinogradi in sadovnjaki. Dolina ima vodnjake s talno vodo in izvire pitne vode. Do konca

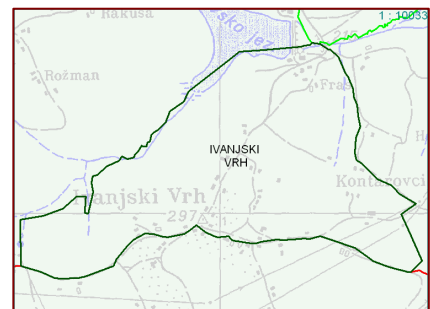
druge svetovne vojne je bila skoraj vsa zemlja last avstrijskih Nemcev ali namenjena za poletna stanovanja tujih posestnikov.

Sredi doline je ribnik. Nekaj deset metrov vstran je majhen park z vilo, ki je bila last avstrijskega majorja Bouviera, sorodnika nekdanjega proizvajalca vin iz Gornje Radgone. Ta je v parku zasadil redka drevesa, ki so zaščitena in opremljena s slovenskimi in latinskimi imeni. Med njimi so ameriški javor, dva orjaška iglasta mamutovca, ki dišita po limoni, ameriška katalpa, tulipovec in ginkovec iz Japonske, mogočna bukev žalujka in dragocena velikolistna magnolija, ki je eden od dveh primerkov v Evropi. Žal že nekaj let več ne rodi semena in so se izjalovili vsi poskusi za rešitev njene vrste.

V Hercegovščaku se je našlo več predrimskih predmetov, med njimi sulična ost, dleto, nož, širokorezilna sekira, železni predmeti, držaji halštatskih posod, trinožnik in bronast Neronov novc. Predvideva se, da je v tem predelu bilo tudi več predzgodovinskih grobišč, katerih pa zaradi tehničnih in drugih ovir ni bilo možno raziskovati.

Ivanjski Vrh

Naselje Ivanjski Vrh leži v osrčju Slovenskih goric, južno nad Negovskim jezerom in jugozahodno od Spodnjih Ivanjcev. Na slemenu in gornjem pobočju so njive, sadovnjaki in nekaj vinogradov. Med njimi najdemo majhne, deloma cimprane in s slamo krite hiše. Vodnjaki s stalno vodo so za več hiš skupaj. Kot znamenitost je v tem kraju zanimiv tudi Frasov mlin, ki pa na žalost propada.

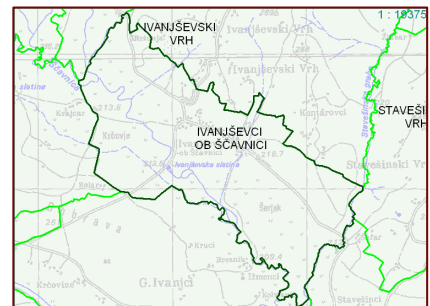
Ivanjševci ob Ščavnici

Obcestno naselje Ivanjševci leži na severnem robu Ščavniške doline, na levem bregu reke Ščavnice, ob vznožju Radgonskih goric. Ob tektonskem prelomu je eden od številnih izvirov mineralne vode v Ščavniški dolini, znan pod imenom Ivanjševska slatina. Tu je tudi edina mofeta pri nas; iz nje v ozračje uhaja ogljikov dioksid, kar povzroča šumenje in sikanje.

V kraju stoji poznogotsko znamenje z novejšo »kapelico«. Kraj se prvič omenja leta 1425.

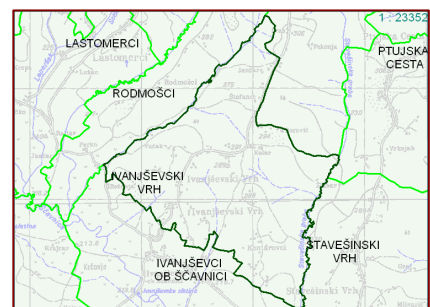
Od tod je bil doma Fran Holz (1880-1914), poljedelski strokovnjak, ki je kot tajnik Štajerske kmetijske družbe v Gradcu podprl razvoj naših kmetijskih podružnic. Tu je bil rojen tudi Matija Wurzer (1832-1921), župnik v Rušah, kjer je branil slovenski značaj pred germanizacijo.

V Žvablovi grabi naj bi več kot 150 let imele svoje domovanje čarovnice, ki so »nagajale« ljudem, predvsem pa so rade mučile moške. Po pričevanju so vse razen dveh, ki jima je uspelo pobegniti, pobile.

Ivanjševski Vrh

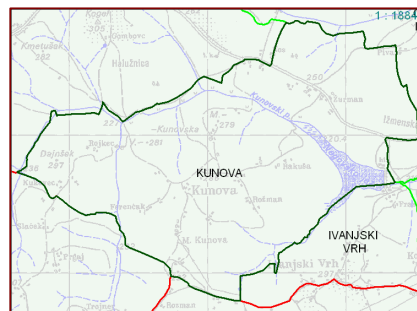
Ivanjševski Vrh je naselje na južnem slemenskem odrastku Radgonskih goric, leži severno nad Ščavniško dolino in obkroža Ivanjševce v obliki iztegnjenega kroga. Prevladujejo poljedelstvo, živinoreja, sadjarstvo in vinogradništvo. V kraju stoji slopasto znamenje iz 19. stoletja.

Kunova

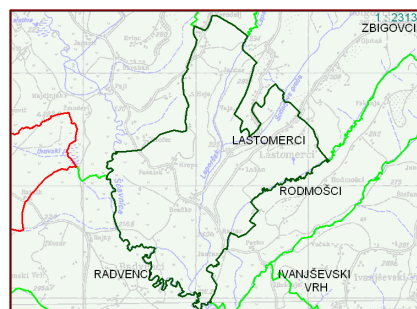
Naselje se razteza po petih gričih nad Negovskim jezerom. Vas je sestavljena in Zgornje in Male Kunove na skrajnem jugu in obsega le nekaj hiš. Posebna naravna znamenitost je tisa na Mulčevi domačiji, ki je po ocenah strokovnjakov stara 2000 let in je tako najstarejša tisa v severovzhodni Sloveniji. Obseg debla je 326 cm.

Tod so našli kamnite sekire, ki so na ogled v mariborskem muzeju. V kraju je bil rojen zgodovinar Matej Slekovec (1846-1903).

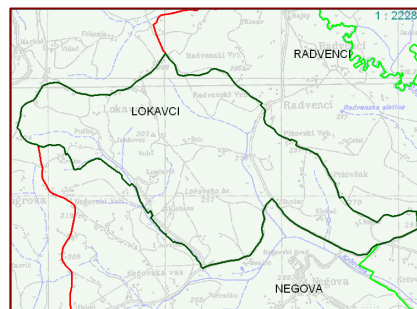
Lastomerci

Razpotegnjeno naselje po pobočjih Radgonskih goric, med Sp. Ščavnico in Ivanjševci. Prevladujejo njive, sadovnjaki in manjši vinogradi. Dolina reke Ščavnice je na območju vasi meliorirana. Na tem območju je bilo odkritih več antičnih gomil. Lastomerci so rojstni kraj kiparja Jožeta Ajleca (1874-1944) in klasičnega prevajalca Janeza Fašaleka (1914-1981).

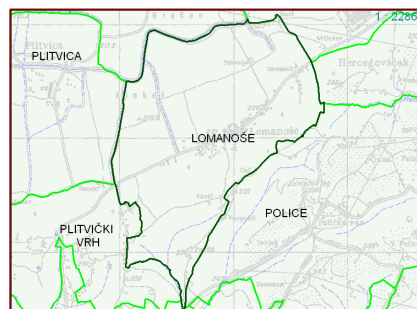
Lokavci

Razloženo naselje Lokavci leži v osrednjem delu Slovenskih goric večinoma na slemenu severozahodno od Negove in v dolini potoka Krčovine. Najvišje mesto dosega v Pišušaku ali Pišuškem Vrh (288 m), kjer je zaselek istega imena in se omenja že v Otokarjevem urbarju iz obdobja 1265-1267 kot kraj s strelskim dvorcem. Hiše in posestva so majhni. Na slemenih so vodnjaki s stalno vodo za več hiš skupaj in izvir slatine.

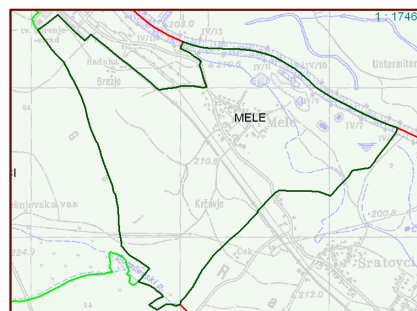
Lomanoše

Naselje je tipično obcestno in se prvič omenja leta 1385. Leži ob glavni magistrali Maribor-Murska Sobota, na skrajnem jugovzhodnem delu Apaškega polja, nadaljuje pa se v Radgonske gorice, kjer uspeva bukov gozd. Ob dolini Plitvičkega potoka se raztezajo njive in travniki. Ob cesti stojita zidani slopasti znamenji iz srede 19. stoletja, nekatere hiše pa imajo bogato oblikovane poznoklasične fasade. Lomanoše so rojstni kraj pisateljice Karoline Kolmanič.

Mele

Kraj leži na desnem bregu reke Mure, ob glavni cesti Maribor-Murska Sobota. Danes je naselje Mele najbolj znano kot industrijska cona Gornje Radgone, obiskovalce pa privlači kakovostna gostinska ponudba. Na zahodni strani naselja se razprostirajo njive in travniki, ki prehajajo v mešani gozd. Največja kulturnozgodovinska znamenitost je kamnito stebrasto znamenje iz 16. stoletja.

Negova

Naselje Negova leži v osrčju Slovenskih goric. K naselju Negova spadajo zaselki Mujhovec in Ločjak na jugozahodu, Negovska vas na zahodu in Negovski Vrh na severozahodu.

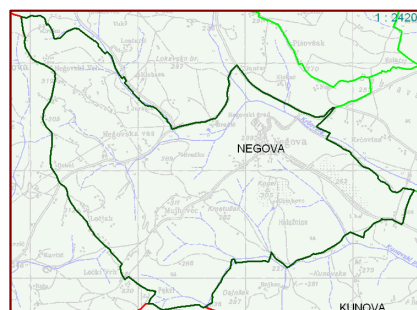
Šola obstaja od leta 1780, križeva kapela je iz leta 1850 oprava pa večinoma iz 18. stoletja. Na cerkvenem stolpu je ohranjena letnica 1710, župnija pa je od leta 1782. V župnišču sta kipa Janeza Nepomuka in Karla Boromejskega. Župna Marijina cerkev je bila zgrajena leta 1699.

Prazgodovinski grad tik nad jedrom vasi se prvič omenja leta 1425, ko so bili lastniki Windenski. Po letu 1431 so se vrstili različni lastniki in osvajalci. Od leta 1542 do leta 1945 je pripadal plemiški rodbini Trauttmansdorf, ki ga je renovirala in dozidala novi del, že v 19. stoletju pa uporabljala le kot pristavo, na kateri so gospodarili najemniki. Na gradu je delovalo najstarejše sodišče v okolju, ohranjen je sramotilni steber.

Po drugi svetovni vojni so vso graščinsko posest nacionalizirali. Na dvorišču graščine rastejo balzamor topol, tisa in piramidalni hrast. V vasi je več etnografsko zanimivih hiš iz prve polovice 19. stoletja. Na območju Negove so našli kamnite sekire, omenja pa se tudi najdba bronaste sekire in rimskih novcev.

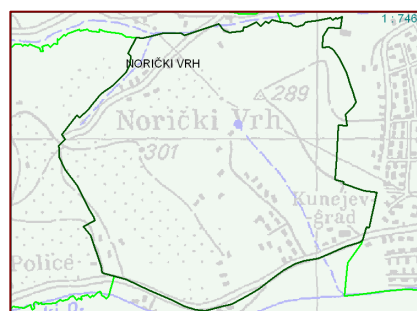
Negovsko jezero leži v dolini Kunovskega potoka in je nastalo z zaježitvijo nekdanjih 14 grajskih ribnikov. Jezero (11,3 ha) s širšo okolico (37,5 ha) je zavarovano kot naravni spomenik. V njem med drugim uspevata redki vodni orešek in beli lokvanj.

Iz Negove je doma šolnik Zmago Bregant (1898-1961), pisatelj. Na Negovskem Vrhu se je rodil Andrej Fekonja (1851-1920), publicist in literarni zgodovinar. V Negovi sta delovala od leta 1841 do 1862 kaplan Fran Bezjak, nabožni publicist, ki je budil narodno zavest in od 1865 do 1870 Franc Jančar, ki je tu napisal dve knjigi s praktičnimi napotki sadjarjem in vinogradnikom. Tu je obiskoval osnovno šolo Andrej Senekovič s Spodnje Ščavnice, narodnoobrambni delavec, matematik in fizik.

Norički Vrh

Norički Vrh je razloženo naselje po pobočju in slemenu istoimenskega hriba. Z zahodnim koncem sega v Gornjo Radgono, kateri je bilo priključeno po drugi svetovni vojni. Na severni strani pod hribom stoji Kunejev grad, ki se dviga sredi parka z eksotičnimi drevninami nad nekdanjo gornjeradgonsko opekarno. Nadstropna stavba je bila zgrajena okrog leta 1870. V preteklosti je grad pogosto menjal nemške lastnike, ki so ga imenovali Narrenbüchel, pozneje Fahrenbüchel. Leta 1914 ga je kupil baron Vladimir Giesel von Gieselheim, ki je bil avstrijski poslanik v Beogradu in je

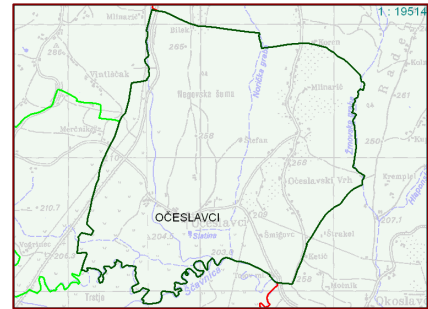

Srbiji izročil avstrijski ultimatum in vojno napoved. Leta 1918 je Giesel izrazil lojalnost kapetanu Zeilhoferju in Maistrovim borcem. V času med obema vojnoma je Giesel grad prodal kasnejši lastnici, gospe Kunej.

Tu je leta 1839 kot grajski oskrbnik umrl Alojz Perger, narodni buditelj, zgodovinar, leksikograf in zbiratelj naših ljudskih pesmi.

Očeslavci

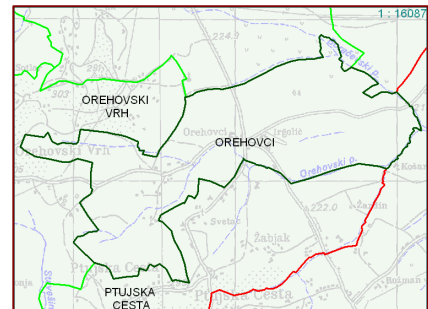
Naselje se prvič omenja v urbarju iz 13. stoletja in leži v Ščavniški dolini, neposredno ob reki Ščavnici. Na reki obratuje valjni mlin. Na južni strani očeslavskega središča izvira kakovostna slatina, ki priteče na površje po cevi v pokritem umetnem bazenu. Med vrtanjem slatinskega vreca so našli koščeno orodje, del kamnite sekire in dve kamniti krogli. V naselju je nadstropno slopasto znamenje in nekaj etnografsko zanimivih hiš.

Orehovci

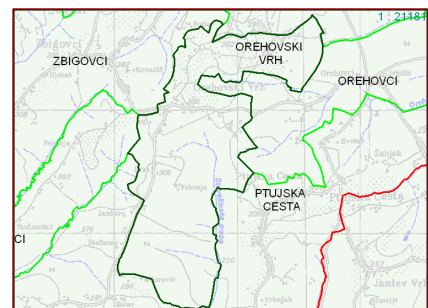
Razloženo kmečko naselje ob zahodni strani ceste Gornja Radgona-Janžev Vrh, med Črešnjevci in Ptujsko Cesto, kjer se naslanja na Orehovski Vrh. Prevladujejo njive in travniki, vinogradov ni.

Ob cesti stoji kvalitetna plastika Janeza Nepomuka z dvema grboma iz 18. stoletja. V bližini vasi je tudi kamnito stebrasto znamenje iz 17. stoletja. Po pričevanju domačinov je bilo za naseljem nekoč pokopališče, kjer so pokopavali umrle za kugo.

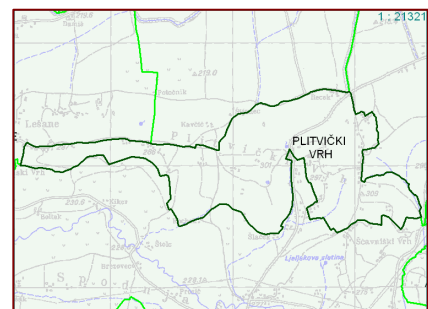
Orehovski Vrh

Razloženo naselje je nadaljevanje severnega dela Ivanjševskega Vrha in na svoji severni strani prehaja pri Črešnjevcih v ravnino. Glavni greben seka slame, ki udarja pravokotno na severni konec Rodmošcev. Blizu sečišča je najvišje mesto na 309 metrih nadmorske višine, kjer je do nedavnega stal lesen razgledni stolp. Pri hiši št. 27 je kapela z leseno poznogotsko skupino Kalvarije iz začetka 16. stoletja.

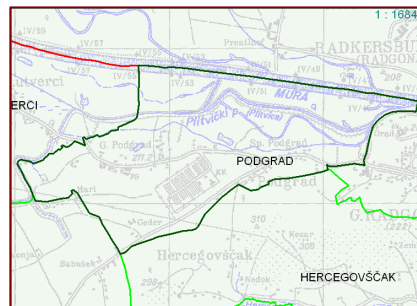
Plitvički Vrh

Naselje leži na slemenu med Ščavniško dolino in Apaškim poljem. Na vzhodnem delu se raztezajo njive in sadovnjaki, ki jih obdaja listnati gozd, na zahodni strani naselja so obsežni gozdovi. V vasi stoji jezuitski grad Štajnhof, ki ima ohranjeno samo gospodarsko poslopje in del parka. Vaška kapela ima piramidasto streho.

Podgrad

Naselje se razteza na skrajnem vzhodu Apaškega polja. Na jugu sega na pobočje Hercegovščaka, na vzhodu pa sega do Grajskega griča v Gornji Radgoni. V kraju stoji vaška kapela iz leta 1836 in graščina Rotenturm iz 17. stoletja. Tu je znana antična »Ferševa gomila«.

Police

Police so naselje v Radgonskih gorica, jugozahodno nad Gornjo Radgono. Sestavljajo jih zaselki Velike Police, Male Police in Polički Vrh. Male Police se začinjajo ob južnem koncu Gornje Radgone pri odcepu ceste v Črešnjevce. Višje lege zavzemajo vinogradi, senčne pa sadovnjaki sortnih jabolk. Vsi vinogradi so bili nekdanje last nemških bogatašev in tu so ostale njihove viničarske hiše in hiše, v katerih so bivali med poletnim oddihom. Kjer se hrib dvigne 329 metrov visoko, stoji Kodeličeva zidanica, pod njo pa je zaselek Polički Vrh.

Med Male in Velike Police se vriva ozka dolina s potokom in krajevno cesto. Na najvišjem mestu (343 metrov) stoji Hudrga, ki je bila pred prvo svetovno vojno namenjena za nemško šolo - za potujčevanje viničarskih otrok. V tej stavbi je poletje 1916 ali 1917 preživela s svojim dvorom zadnja avstrijska cesarica Zita.

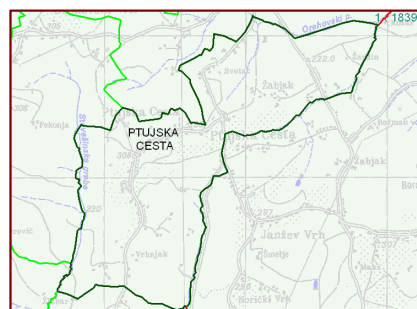
Pod Hudrgo stoji nadstropna zidanica, ki je bila svoj čas last Klotarja Bouviera. Nad hišo št. 5 stoji zidano baročno slopasto znamenje iz leta 1697. Kraj se prvič omenja v Otokarjevem deželno-knežjem urbarju iz obdobja 1265-1267. Leta 1445 je imel deset hiš. Še ob koncu prejšnjega stoletja je tu na sedmih mestih izvirala slatina. Kraj gozda od ceste Police-Lastomerci, blizu domačije Kerndlovih, stoji spomenik kurirju in obveščevalcu Francu Horvatu, ki je tu padel 10. marca 1945.

Na Poličkem Vrhu se je rodil Anton Kremlj (1779-1844), narodni buditelj, nabožni pisatelj in avtor znamenitih Dogodivščin štajerske zemle.

Ptujska Cesta

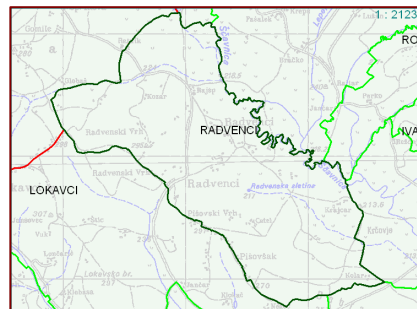
Izrazito slemensko naselje stoji zahodno od ceste Gornja Radgona-Lenart. V glavnem je usmerjeno od severa proti jugu. Večina hiš so nekdanje viničarije in zidanice prejšnjih nemških bogatašev iz Avstrije, ki so jih odkupili. Med terasastimi vinogradi so majhne njive, na obeh straneh slemena je na pobočju in vznožju gozd.

Ob glavni cesti pod vrhom stoji trikotno znamenje iz začetka 19. stoletja. Na pobočju slemena, zahodno od ceste Ivanjci-Gornja Radgona, je v gozdu nepoškodovana, verjetno rimska gomila. Od tod je bil doma Matija Zemljič (1873-1934), nabožni pesnik.

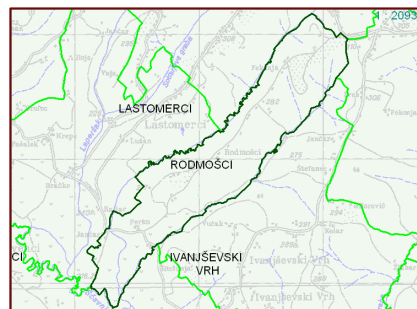
Radvenci

Ravninsko naselje, ki leži v Ščavniški dolini na desnem bregu reke. Na zahodni strani je zaselek Radvenski Vrh. Na desnem bregu se razprostirajo močvirni travniki in njive. V bližini reke je slatinski vrelec. Kulturna znamenitost je slopasto znamenje iz leta 1702.

Rodmošci

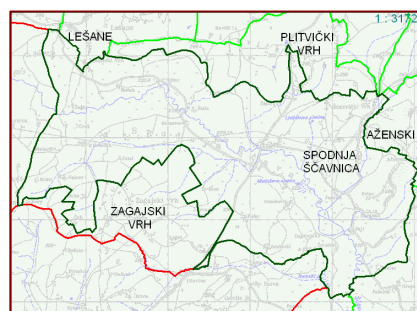
Naselje se razprostira na hribu, ki se dviguje iz Ščavniške doline. Na severnem in južnem pobočju hrib pokriva gozd. Na severni strani je območje vinogradov. Od tod izhaja tudi dr. Anton Trstenjak (1906-1996), bogoslovni profesor, avtor knjig in znanstvenih razprav s področja filozofije, psihologije in filologije, katerega domačijo so krajanji uredili v spominsko hišo.

Sp. Ščavnica

Je središče Ščavniške doline. Po dolini teče regulirana reka Ščavnica, tu so njive in travniki. V okolici naselja je veliko slatinskih izvirov (Matjaževa slatina, Budišanova slatina, Leljakova slatina). Na Niderlovi domačiji stoji mogočen hrast dob, z obsegom 680 centimetrov in višino 30 metrov in spada med največje v Sloveniji.

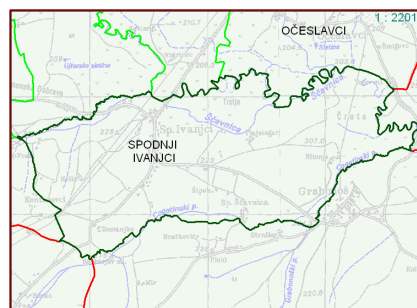
Iz Sp. Ščavnice izhajata narodni buditelj Alojz Senekovič (1875-1931) in šolski strokovni pisec Andrej Senekovič (1848-1926).

Sp. Ivanjci

Sp. Ivanjci so naselje, ki leži na dnu Ščavniške doline med reko Ščavnico in Cogetinskim potokom. Skozi vas pelje cesta Maribor-Sv. Jurij ob Ščavnici, ki vodi v Gornjo Radgono in Negovo. Okrog hiš, ki so zidane in krite z opeko, so lepi vinogradi. Posamezna velika gospodarska poslopja pričajo, da so tod bivali premožni kmetje. Kraj ima žago na električni pogon, v bližini katere je Ujtrnski slatinski vrelec, kamor hodijo po slatino le bližnji sosede.

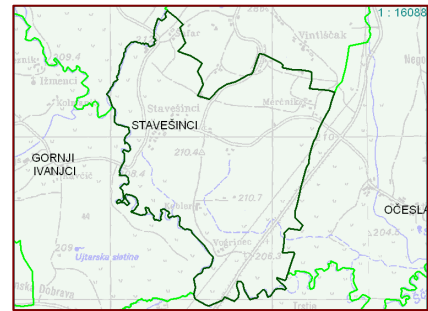
V vasi stoji zidano baročno nadstropno slopasto znamenje. V bližini Negovskega jezera sta hrasta doba z obsegom debel 588 in 420 centimetrov. V gozdu ob cesti proti Sv. Juriju ob Ščavnici je deset antičnih gomil.

Stavešinci

Stavešinci so naselje na levem bregu Ščavnice, ki se na dnu Ščavniške doline razteza na južne obronke Radgonskih gorc pod Stavešinskim Vrhom. Med travniki, v Stavešinski grabi na ravnini sta dva izvira stavešinske slatine različnih barv.

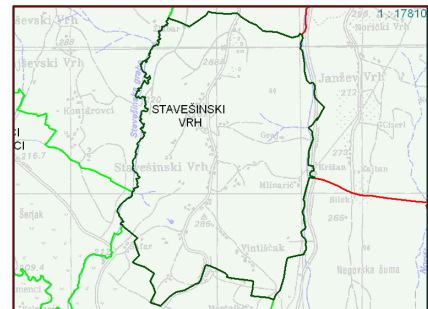
Kraj je prvič omenjen leta 1366 in ima slopasto znamenje, v gozdu ob cesti proti Gornji Radgoni pa je 22 deloma že prekopenih antičnih gomil. Od tod je doma Jožef Sattler (1845-1920), prevajalec in publicist.

Stavešinski Vrh

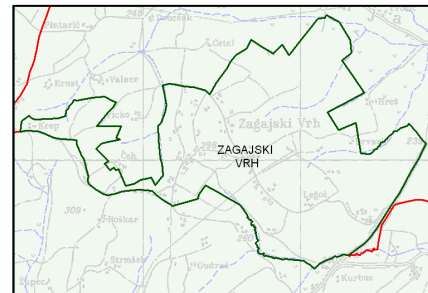
Razloženo naselje Stavešinski Vrh leži v Radgonskih goricah, južno od kraja Ptujška Cesta, in se na jugu spušča v Ščavniško dolino. Glavni vrh se na južnem koncu razceplja. Hrib na vzhodni strani se imenuje Vintlščak. Obdelovalno zemljišče so njive, sadovnjaki in majhni vinogradi.

V kraju je kapela iz leta 1814. Od tod je doma Jožef Lasbacher (1858-1929), strokovni publicist, ki je pisal zlasti o metodiki osnovnošolskega pouka.

Zagajski Vrh

Zagajski Vrh je razloženo naselje na vijugastem slemenu v osrednjem delu Slovenskih gorc. Leži južno nad zgornjim delom Ščavniške doline in zahodno od glavne ceste Maribor-Murska Sobota. Na pobočju so sadovnjaki, pod njimi njive in travniki, na dnu doline pa ob pritokih reke Ščavnice mešani gozd.

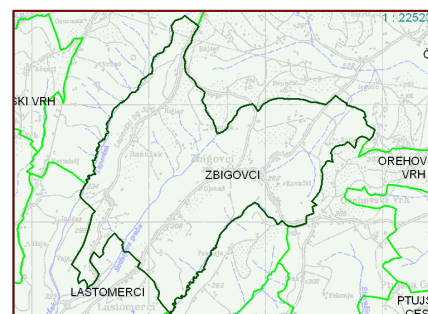

Zbigovci

Zbigovci so naselje na dveh vzporednih slemenih, ki se iz osrčja Radgonskih gorc proti jugozahodu počasi spuščata proti Ščavniški dolini. Zahodni del naselja se imenuje Ranužak z vinogradi na terasah, ki so jih prej imeli v lasti negovski graščaki, nato radgonski bogataš Kodelič in Klotar Bouvier. Po drugi svetovni vojni so bili denacionalizirani in so pripadali Kmetijskemu kombinatu KK Gornja Radgona, danes pa jih imajo v posesti različni lastniki. Proti severu se nadaljujejo lastomerski hribi. Slemeni in pobočja na vzhodu pokrivajo njive in sadovnjaki, vinogradov je malo. Vodnjaki s talno vodo so redki in skupni za več hiš.

V kraju stoji baročno stebrasto kamnito znamenje, ki ima nišo na prednji glavni stranici. Kraj ima za šaljivi grb pütro, to je zgoraj v ozek dulec zožen lončarski vrč.

Od tod je Franc Jančar, pisec člankov in knjig, v katerih je obravnaval različne panoge narodnega gospodarstva.

4 ANALIZA STANJA ZA POSAMEZNA PODROČJA

4.1 Gospodarstvo

ANALIZA STANJA - GOSPODARSTVO

Gospodarstvo občine Gornja Radgona je po letu 1990 prizadela splošna gospodarska kriza, posledice so bile občutnejše tudi zaradi značaja najmočnejših nosilcev gospodarskega razvoja v preteklosti, kot so Avtoradgona, Elrad, Kmetijstvo Črnci, Lina Apače idr. S propadom velikih sistemov je izgubilo delo in zaposlitev veliko ljudi s širšega območja občine. Posledica tega je bila velika brezposelnost, ki je v devetdesetih letih prejšnjega stoletja presegala državno povprečje in dosegla več kot 20 % ter krojila življenje tukajšnjega prebivalstva. V zadnjih desetih letih se zaradi ugodnejših pogojev za rast gospodarstva situacija spreminja, tako da z novonastajajočimi podjetji v industrijski coni Mele ter novimi podjetji brezposelnost pada, kar neposredno vpliva na višji bruto domači proizvod v občini, ki je najpomembnejši agregat računov in najboljše merilo celotne ekonomske aktivnosti. Slovenski BDP na prebivalca v SKM (standardih kupne moči) je leta 2007 znašal 89 % povprečnega v EU-27. Bruto domači proizvod Slovenije v SKM je tako v letu 2007 znašal 44,4 milijarde SKM

V občini je tako več uspešnih podjetij, ki ustvarjajo nova delovna mesta ter s tem zmanjšujejo brezposelnost. Naj jih naštejemo le nekaj: Arcont, d. d., Gornja Radgona, Epas, d. o. o., ELSA Gornja Radgona, d. o. o., Elrad international, d. o. o., Inglar, d. o. o., Mettis International, d. o. o., Panvita, d. d., Reflex, d. o. o., Var, d. o. o., in mnogi drugi.

Analiza razvoja gospodarstva je pokazala, da je v letu 2007 v občini poslovalo 122 gospodarskih družb, kar predstavlja 0,25 % vseh gospodarskih družb v Sloveniji in 9,6 % vseh pomurskih gospodarskih družb. Omenjenih 122 družb je zaposlovalo 2.788 ljudi. V primerjavi z letom 2004, ko je na območju občine Gornja Radgona delovalo 144 gospodarskih družb, to pomeni rahlo zmanjšanje števila družb. Vendar pa manjše število družb v letu 2007 zaposluje več ljudi v primerjavi z letom 2004. Ob tem je treba izpostaviti, da podatek o številu gospodarskih družb iz leta 2004 zajema tudi družbe na območju občine Apače, ki je s 1. januarjem 2007 postala samostojna občina.

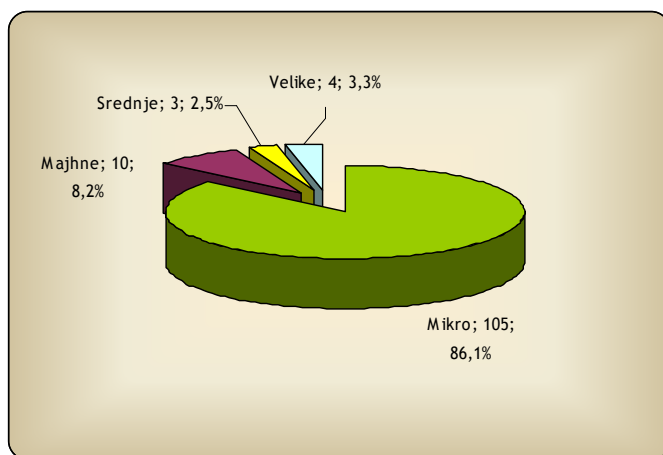
Preglednica 4: Gospodarske družbe po velikosti, občina Gornja Radgona, 2007 (Vir: Statistični urad RS, AJPES)

Velikost družb	Družbe		Zaposleni		Čisti prihodki od prodaje		Vrednost aktive na dan 31. 12. 2007	
	št.	delež (%)	št.	delež (%)	v 1000 €	delež (%)	v 1000 €	delež (%)
Mikro	105	86,1	332	11,9	37.140	14,3	35.829	15,8
Male	10	8,2	574	20,6	29.738	11,5	48.657	21,4
Srednje	3	2,5	348	12,5	26.111	10,1	33.642	14,8
Velike	4	3,3	1.533	55,0	166.564	64,2	109.088	48,0
SKUPAJ	122	100,0	2.788	100,0	259.552	100,0	227.216	100,0

Med družbami po velikosti prevladujejo mikro družbe (86 %), velike družbe so samo štiri, kar pomeni, da zavzemajo le 3,3% delež, vendar zaposlujejo kar 55 % vseh zaposlenih v občini. Po ustvarjenem dobičku med dejavnostmi vodi predelovalna industrija, sledi ji gradbeništvo.

Graf 1: Gospodarske družbe po velikosti, občina Gornja Radgona, 31. 12. 2007 (Vir: SURS, AJPES)

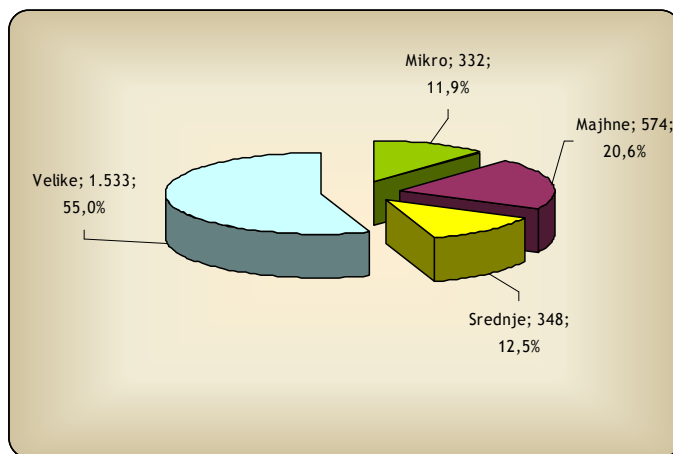
V občini Gornja Radgona so podjetniki posamezniki organizirani preko Območne obrtno-podjetniške zbornice Gornja Radgona. Trenutno je v zbornici evidentiranih 456 članov, njihova struktura po občinah pa je naslednja: Gornja Radgona 227 članov (49,7 %), Radenci 99 članov (21,8 %), Sv. Jurij ob Ščavnici 49 članov (10,8 %) in Apače 81 članov (17,7 %). (Vir: www.ooz-radgona.si)

Po podatkih AJPES o poslovanju samostojnih podjetnikov posameznikov je v letu 2007 na območju občine Gornja Radgona bilo registriranih 256 samostojnih podjetnikov, ki so zaposlovali 394 ljudi. Ti podjetniki so ustvarili 29,178.000 evrov prihodkov, od tega 2,008.000 evrov dobička. Med obrtnimi podjetji po številu prevladujejo samostojni podjetniki, ki se ukvarjajo z gradbeništvo in predelovalno dejavnostjo ter trgovino, vzdrževanjem in popravili motornih vozil. V primerjavi s preteklim programskim obdobjem se je število podjetnikov posameznikov povečalo, kar nakazuje na boljši gospodarski in socialni položaj občanov.

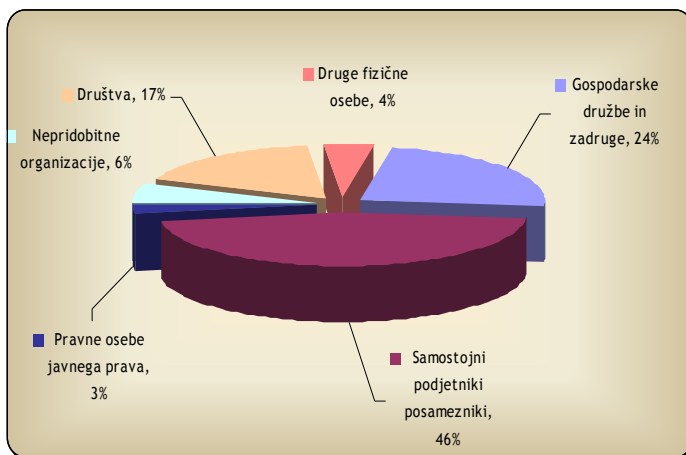
Graf 2: Gospodarske družbe po številu zaposlenih, občina Gornja Radgona, 31. 12. 2007 (Vir: SURS, AJPES)

Po podatkih AJPES, ki v letu 2008 uvaja spremenjen način objavljaja podatkov o gibanju števila poslovnih subjektov v Poslovnem registru Slovenije, je na območju občine Gornja Radgona po stanju na dan 31. 3. 2008 delovalo skupaj 610 poslovnih subjektov. Od tega je po novem načinu razvrščanja poslovnih subjektov poslovalo 146 gospodarskih družb in zadrug, 278 samostojnih podjetnikov posameznikov, 16 pravnih oseb javnega prava, 38 nepridobitnih organizacij, 105 društev in 27 drugih fizičnih oseb, ki opravljajo registrirane dejavnosti.

Graf 3: Struktura poslovnih subjektov v občini Gornja Radgona (Vir: SURS, AJPES)

Omenjeno število gospodarskih družb je v letu 2007 z 0,238 % vseh državnih sredstev ter 0,193 % vsega državnega kapitala ustvarilo 0,346 % vseh prihodkov in 0,192 % celotnega slovenskega dobička. V primerjavi s pomursko regijo je z 11,08 % vseh pomurskih sredstev in 8,9 % vsega pomurskega kapitala ustvarila 14 % prihodkov in 7,8 % čistega dobička pomurske regije. V primerjavi z letom 2004 omenjeni kazalniki ne kažejo bistvenega odstopanja. Ob tem pa je treba izpostaviti podatek, da gospodarske družbe na območju občine Gornja Radgona ustvarijo 44,4 % vseh svojih prihodkov na tujem trgu, kar pomeni, da so gospodarske družbe na obravnavanem območju izredno izvozno usmerjene in glede na ta podatek precej odstopajo od slovenskega in pomurskega povprečja.

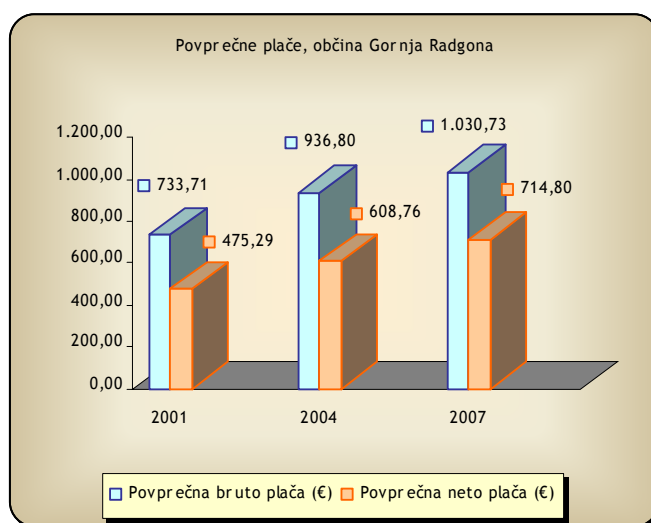

Če primerjamo **neto čisti dobiček** iz poslovanja gospodarskih družb, se je le-ta v primerjavi z letom 2004 več kot podvojil in je znašal 2,9 % vseh prihodkov (leta 2004 1,8 % vseh prihodkov). Po drugi strani pa v primerjavi s Pomurjem in Slovenijo občina še vedno precej zaostaja, saj na regijski in državni ravni neto čisti dobiček presega 5 % celotnih prihodkov.

Koeficient **gospodarnosti poslovanja** znaša 1,035 in je s tem blizu pomurskega koeficienta gospodarnosti poslovanja. S tem koeficient presega vrednost 1, kar pomeni, da so vsi odhodki pokriti s prihodki. Na tem področju se stanje v primerjavi z letom 2004 pravzaprav ni spremenilo.

Prihodki na zaposlenega, ki kažejo **produktivnost poslovanja**, so v letu 2007 znašali 96.844 evrov. S tem so bili nekoliko manjši od pomurskih in krepko manjši od slovenskih (dosegli so le 62 % povprečne vrednosti za celotno Slovenijo). V letu 2004 so še presegali pomurske, za slovenskimi pa so zaostajali enako kot v letu 2007. Neto dodana vrednost na zaposlenega je s 24.712 evri presegla pomursko povprečje, vendar spet zaostala v primerjavi s celotno Slovenijo.

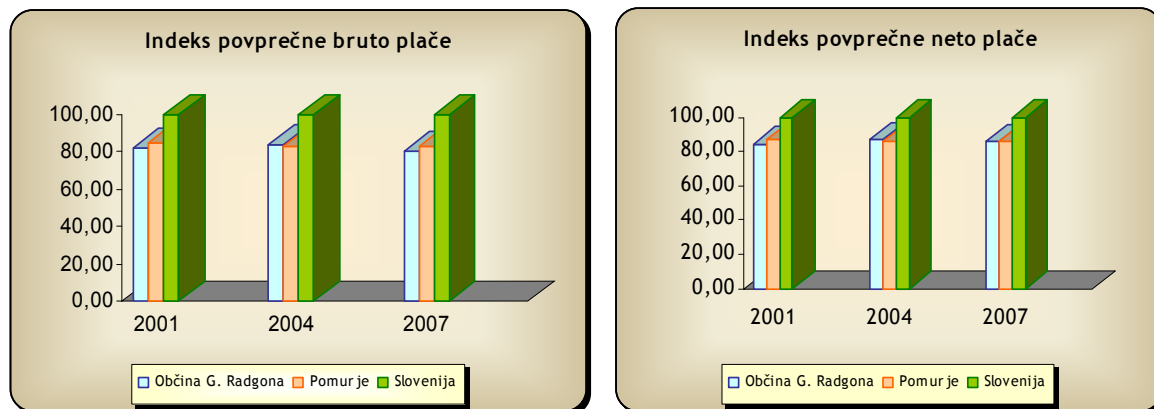
Graf 4: Gibanje povprečnih letnih plač
(Vir: www.e-uprava.gov.si)

Povprečna bruto plača v občini Gornja Radgona je v letu 2001 znašala 733,71 evra, kar je predstavljalo 81,97 % povprečne bruto plače v Sloveniji in 96,6 % povprečne bruto plače v pomurski regiji. V letu 2004 se je stanje nekoliko spremenilo, saj je povprečna bruto plača na območju občine Gornja Radgona bila za 1,2 % višja od povprečne bruto plače v Pomurju. V primerjavi s slovenskim povprečjem se je povprečna bruto plača tudi nekoliko dvignila, vendar še vedno ni predstavljala več kot 83,9 % povprečne bruto plače v Sloveniji. V letu 2007 pa so povprečne bruto plače v primerjavi s

Slovenijo in pomursko regijo ponovno padle. V primerjavi s slovenskim povprečjem je v letu 2007 povprečna bruto plača na območju občine Gornja Radgona dosegla 80,3 % slovenskega povprečja, kar je še manj kot leta 2001. Podobne tendence izkazuje tudi gibanje povprečnih neto plač.

Graf 4 in 5: Indeks povprečnih letnih plač (Vir: www.e-uprava.gov.si)

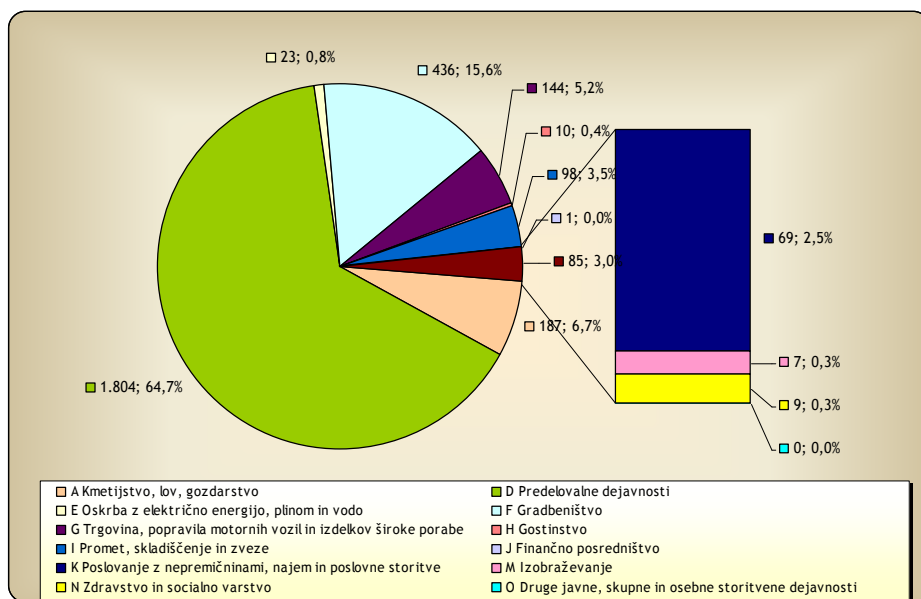
Kazalnik, ki je najbližje slovenskemu povprečju, je **neto dodana vrednost na prebivalca**. Medtem ko je v letu 2004 znašala le okrog 60 % slovenskega povprečja, je leta 2007 z vrednostjo 7.930 evrov dosegla 96 % državne neto dodane vrednosti. V primerjavi s pomursko regijo je omenjeni kazalnik regijsko povprečje presegal v letu 2004, še bolj pa v letu 2007.

Na podlagi analize omenjenih kazalnikov gospodarske razvitosti lahko zaključimo, da se gospodarsko stanje na območju občine Gornja Radgona v primerjavi s preteklim programskim obdobjem ni bistveno spremenilo. Določeni kazalniki sicer kažejo tendenco rasti, vendar je ta majhna in v primerjavi s slovenskim povprečjem občina še zmeraj precej zaostaja.

Preglednica 5: Razvrstitev družb po dejavnosti (Vir: AJPES)

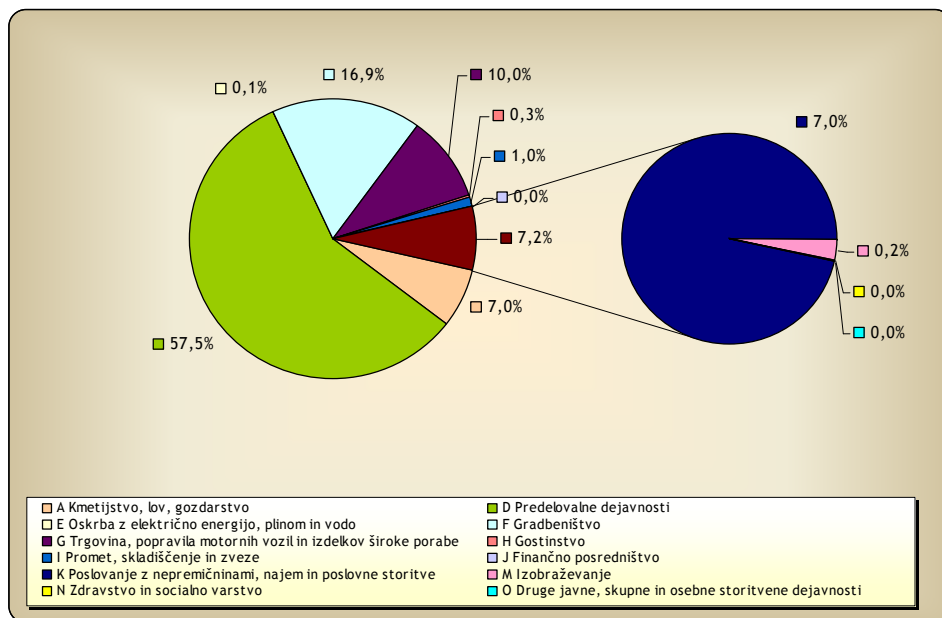
Temeljni podatki		A Kmetijstvo, lov, gozdarstvo	D Predelovalne dejavnosti	E Oskrba z električno energijo, plinom in vodo	F Gradbeništvo	G Trgovina, popravila motornih vozil in izdelkov široke porabe	H Gostinstvo	I Promet, skladiščenje in zveze	J Finančno posredništvo	K Poslovanje z nepremičninami, najem in poslovne stavbe	M Izobraževanje	N Zdravstvo in socialno varstvo	O Druge javne, skupne in osebne storitvene dejavnosti	SKUPAJ
Družbe	število	5	22	1	10	45	3	6	2	23	1	3	1	122
	delež (%)	4,1	18,0	0,8	8,2	36,9	2,5	4,9	1,6	18,9	0,8	2,5	0,8	100,0
Zaposleni	število	187	1.804	23	436	144	10	98	1	69	7	9	0	2.788
	delež (%)	6,7	64,7	0,8	15,6	5,2	0,4	3,5	0,0	2,5	0,3	0,3	0,0	100,0
Čisti prihodki od prodaje	v 1000 €	13.21	169.44	1.153	40.74	24.235	50	3.730	21	5.336	22	939	0	259.552
	delež (%)	9	4	1,153	8	24.235	1	3.730	21	5.336	6	939	0	259.552
Vrednost aktive	v 1000 €	30.72	111.60	4.003	35.40	12.029	44	12.34	20	12.480	29	7.85	0	227.216
	delež (%)	4	9	4,003	7	12.029	2	12.34	7	12.480	8	7,85	0	227.216

Graf 6: Dominantni sektorji v gospodarstvu po SKD, število in delež zaposlenih, 2007
(Vir: AJPES)

Graf prikazuje število in delež zaposlenih po dominantnih sektorjih v gospodarstvu v občini Gornja Radgona. Največji delež zaposlenih je v predelovalnih dejavnostih, in sicer okrog 64 %. Sledijo gradbeništvo (15,6 %) ter kmetijstvo, lov in gozdarstvo (6,7 %).

Graf 7: Dominantni sektorji v gospodarstvu po SKD, razmerje neto čisti dobiček/izguba, 2007 (Vir: AJPES)

Največji neto čisti dobiček je v predelovalni dejavnosti in pomeni dobrih 57 % oziroma 4,179 milijona evrov, sledijo gradbeništvo z 1,229 milijona evrov ter trgovina, popravila motornih vozil in izdelkov široke porabe z 724.000 evri neto čistega dobička. Kmetijstvo zaseda četrto mesto in dosega 511.000 evrov neto čistega dobička.

SWOT-analiza za področje gospodarstvo

<p>PREDNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → dostopnost do informacij → obstoj podpornih institucij → tradicija podjetništva, industrije in domače obrti → procesiranje prestrukturiranja gospodarstva → rast števila podjetnikov in obrtnikov → obstoj poslovno-industrijske cone → ugodna geografska lega → razpoložljiva delovna sila → projektne izkušnje s programi EU 	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → nevračanje izobraženega kadra na območje občine → premalo tehničnih kadrov vseh izobrazbenih stopenj → premajhna inovativnost → pomanjkanje tržne usmerjenosti → nerazvit imidž podjetnika → slabo izkoriščeno podporno okolje → nepovezanost med podjetniki in družbenim okoljem → nepovezanost med podjetji → slaba finančna disciplina → državne administrativne in birokratske ovire ter dolgoročni postopki pri pridobivanju raznih dovoljenj za potrebe podjetnikov
<p>PRILOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → spodbujanje podjetniške miselnosti in kulture → zaposlovanje lokalnega kadra → uveljavljanje in trženje lastnih blagovnih znamk → razvoj informacijsko-komunikacijske tehnologije → izboljšanje prometne povezave območja z drugimi območji → vzpostavitev skupne industrijske cone UE (avtocestna povezava) → izkoriščanje obnovljivih virov energije (biomasa, bioplin, sončna energija itd.) → internacionalizacija podjetij → boljša dostopnost do finančnih sredstev → spodbujanje funkcionalnega izobraževanja znotraj podjetij → bližina obstoječih in novih trgov 	<p>NEVARNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → nadaljnja migracija izobraženih kadrov → izumrtje tradicionalnih obrti → funkcionalna nepismenost → prevelika odvisnost območja od ukrepov ekonomske politike države → nezadostna absorpcijska sposobnost za črpanje evropskih in državnih razvojnih sredstev (kadri, projekti, lastna finančna udeležba) → nadaljnja birokratizacija postopkov in predpisov s področja gospodarstva → negativni vplivi na okolje → prepočasen razvoj podporne infrastrukture

Ključni problemi in usmeritve

Glede na SWOT-analizo lahko izpostavimo naslednje ključne probleme za področje gospodarstva:

- slab pretok informacij in slaba informiranost ter povezanost, predvsem pri malem gospodarstvu
- pomanjkanje podjetniške miselnosti in inovativnosti
- pomanjkanje finančnih sredstev za vlaganje v razvoj
- pomanjkanje ustrezno izobražene delovne sile
- nepovezanost podpornih institucij
- nesodelovanje podjetij z okoljem in obratno
- nevračanje izobraženega kadra na območje občine, med drugim tudi zaradi nižjih osebnih dohodkov

Problemi na področju gospodarstva v občini Gornja Radgona se na splošno ne razlikujejo od problemov regije. V prihodnosti bodo imela mala in srednja podjetja večji vpliv na razvoj gospodarstva na obravnavanem območju, kar je za domača podjetja prednost. Naloga lokalne skupnosti pri podpori gospodarstvu je, da omogoči nemoten razvoj v smislu učinkovitega podpornega okolja za aktivnosti, ki jih podjetja v svoji poslovni funkciji ne obvladujejo ter imajo javni značaj. Sem spadajo predvsem:

- zagotovitev prometne, komunalne infrastrukture ter ustrezno opremljena zemljišča za razvoj domačega podjetništva in gospodarstva
- pospeševanje tujih vlaganj
- spodbujanje podjetništva, kreativnosti in tehničnega ustvarjanja pri mladih
- učinkovitejše in tesneje povezano podporno okolje za pridobivanje finančnih sredstev, premagovanje birokratskih ovir ter promoviranje dobrih gospodarskih praks in povezovanje gospodarskih panog

4.2 Turizem

Turizem je v svetu ena perspektivnejših gospodarskih panog. Turistična ponudba občine Gornja Radgona sicer ne vsebuje posebnih turističnih atrakcij, ima pa obsežno ponudbo, ki je namenjena predvsem izletniškemu turizmu in enodnevnim gostom. Bogata naravna in kulturna dediščina, bližina že uveljavljenih turističnih destinacij, zdraviliški turizem sosednjih krajev, stoletna tradicija vinogradništva in sadjarstva ter gostoljubnost ljudi so priložnosti, ki jih je treba povezati v kakovostne turistične produkte in jih tržiti kot skupne produkte celotnega območja občine.

ANALIZA STANJA - TURIZEM

4.2.1 Turistična infrastruktura

V letu 2007 je bilo na območju občine Gornja Radgona sedem (7) turističnih nastanitvenih objektov, ki imajo skupaj 23 sob in 48 ležišč. V omenjenem okviru nastanitvenih objektov je:

- eno (1) gostišče
- ena (1) turistična kmetija
- štirje (4) sobodajalci
- en (1) apartma

Največje nočitvene zmogljivosti imajo sobodajalci s skupaj 19 sobami in 34 ležišči.

V letu 2007 je občino Gornja Radgona obiskalo več kot 27.000 turistov, od tega je bilo okrog 15.000 obiskovalcev Radgonskih goric, d. d., približno 8.500 obiskovalcev je obiskalo Negovo (TD Negova - Sp. Ivanjci), okoli 3.900 obiskovalcev je zabeležil TIC Gornja Radgona. Slednji je med svojimi obiskovalci evidentiral 2700 oziroma 69 % domačih in 1200 oziroma 31 % tujih turistov, v njegove programe se je vključilo 370 gostov.

Obraavnano območje je zabeležilo skupaj 360 nočitev, od tega 51 % nočitev tujih in 49 % nočitev domačih turistov. (Vir: SURS, TIC Gornja Radgona)

Obraavnano območje se ob bogati ponudbi značilne domače kulinarike (*gibanica, kvasenica, ocvirkovica, orehova potica, štajerska kisla juha, ajdovi žganci, ajdova kaša, zaseka, meso iz túnke, domače klobase, presno zelje, kislo zelje, pečenica, koruzni žganci, gobova juha, tlačenka, domači rženi kruh*) ponaša predvsem z dolgoletno tradicijo

vinogradništva, uspešnimi vinogradniki in kakovostnimi vini. Območje občine Gornja Radgona spada v vinorodni okoliš Radgonsko-Kapelske gorice, ki se razprostirajo po hribih med Muro in Ščavnico. Zajemajo gričevje in vinorodne lege, kot so Hercegovščak, Police, Črešnjevci, Aženski Vrh, Zbigovci, Orehovski Vrh, Ivanjševski Vrh, Janžev Vrh, Stavešinski Vrh idr. Največji pridelovalec vina v občini Gornja Radgona so Radgonske gorice, d. d., njihov najbolj poznani produkt je zlata radgonska penina. Ob omenjeni družbi deluje tudi veliko zasebnih pridelovalcev. Vinogradništvo tako postaja ne samo pomembna gospodarska panoga, ampak tudi turistična zanimivost. Vinogradniška kulturna krajina, manjše in večje kleti, vinotoči in vinogradniški običaji so zanimivi za vedno večje število obiskovalcev. Za njihove potrebe je bila zasnovana tudi vinska turistična pot, imenovana Vinske poti Gornja Radgona.

Bogata kulturna dediščina omogoča razvoj turizma v povezavi z ostalimi področji in je ena od priložnosti, ki jih je treba izkoristiti. Občina Gornja Radgona se lahko ponaša z bogato zgodovino in tradicijo. Ima veliko kulturnih znamenitosti, gomilna in druga najdišča, gradove in dvorce (Radgonski grad, Kunejev dvorec, Negovski grad), kužna znamenja, kapelice, kultivirane parke (Zeliščni park Negova, Kunejev park) idr.

Pomembno vlogo pri bogatenju turistične ponudbe imajo tradicionalne prireditve, šege in običaji ter domača in umetna obrt. Na tem mestu je treba izpostaviti Negovski grad, ki je v fazi obnove.

Območje občine Gornja Radgona je zaradi raznolikosti reliefa, panoramskih pogledov ter ohranjene naravne zapuščine zanimivo za razvoj kolesarstva, pohodništva ter drugih oblik aktivnega preživljanja prostega časa. Prav zaradi tega je na območju občine veliko tematskih poti.

Preglednica 6: Tematske poti in aktivne počitnice v občini Gornja Radgona (Vir: TIC Gornja Radgona)

Tematske poti	Vinske ceste	Radgonsko-kapelska vinska turistična cesta (VTC 16), Vinske poti Gornja Radgona
	Planinske poti, pešpoti in učne poti	Obmejna panoramska pot (30 km)
		Trstenjakova pot (35 km)
		Pot med vrelni življenja
		Doživljajski in zeliščni park Negova
		Evropska pešpot
	Kolesarske poti	Pomurska planinska pot, Pot ob Muri, Lisjakova struga
		Kolesarska in sprehajalna pot ob Muri
		Slovenjegoriška kolesarska pot
	Radgonska kolesarska pot, G. Radgona-Negova (15 km)	
Aktivne počitnice, športno-turistična ponudba	tenis, odbojka, rokomet, nogomet, jahanje, lov, ribolov, nordijska hoja, gobarjenje, spust po reki Muri z gumenjakom, TŠC Trate	

Številni aktivni počitniški programi in športna doživetja v vseh letnih časih bogatijo turistično ponudbo: reka Mura (spust po reki z gumenjakom, splavarjenje), jezera (čolnarjenje, ribištvo), številne zelene (kolesarjenje, tenis, pohodništvo, jahanje, nordijska hoja) in gozdne površine (lov, gobarjenje).

Najprimernejše lokacije za kampiranje in piknike so:

Gornja Radgona: Lisjakova šuma, Piramida, grad - drevored, grajski hrib, površine ob Muri, TŠC Trate;

Negova: Negovsko jezero, turistična kmetija Kaučič, lovski dom;

Očeslavci: ob vrelcu očeslavske slatine, Slipica - gozdna jasa, vaški dom;
 Stavešinci: gasilski dom v Stavešincih;
 Sp. Ivanjci: Sp. Ivanjci, Žlabrova graba;
 Spodnja Ščavnica: igrišče ob stari šoli, ob strugi Ščavnice.
 Infrastrukturo na teh lokacijah bi bilo treba v celoti urediti (elektrika, voda, sanitarije, kanalizacija).

Lokacije pomembnih razgledišč so:

Gornja Radgona: Piramida, Radgonski grad, stari del mesta Gornja Radgona;
 Negova: Negovski grad, Breznikova vila, Kebrov križ;
 Očeslavci: Očeslavski Vrh pri gozdu, Štičev breg, Klemenčičeva kmetija;
 Ptujška Cesta: Mlinarič;
 Celotno območje Stavešinskega Vrha, Orehovskega Vrha, Zbigovcev;
 Črešnjevci: Hudrga;
 Spodnja Ščavnica: Kraljeva slatina, Plitvički Vrh - zidanica, Niderlov hrast.

Najprimernejše lokacije za rekreacijske dejavnosti so:

Gornja Radgona: reka Mura - sprehajališča, TŠC Trate - nogometna igrišča, tenis, odbojka na mivki, pozimi drsališče, Radgonski grad - turistična pot;
 Spodnja Ščavnica: stara šola in igrišče ob šoli (ples, igre, šah, tečaji, npr. kuharski, rolkanje, steza ob kmečkem turizmu Hari);
 Nogometna igrišča v Očeslavcih, Sp. Ivanjcih in v Stavešincih;
 Pohodne in kolesarske tematske poti: Vinske poti Gornja Radgona, Obmejna panoramska pot, Trstenjakova pot, Pot med vrelci življenja, Doživljajski in izobraževalni zeliščni park Negova.

Možnosti za razvoj turizma so tudi v ohranjanju naravne dediščine.

Vlada Republike Slovenije je 29. aprila 2004 določila območja Natura 2000 v Sloveniji z Uredbo o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000). Določenih je 286 območij, od tega jih je 260 določenih na podlagi direktive o habitatih in 26 na podlagi direktive o pticah. Območja zajemajo 36 odstotkov površine Slovenije. Večji del območij porašča gozd, velik je delež brez vegetacije (pretežno stene), pomemben je tudi delež travnišč. V zavarovanih območjih (Triglavskem narodnem parku, regijskih in krajinskih parkih ter rezervatih in naravnih spomenikih) je 25 odstotkov skupne površine območij Natura 2000.

Na razvoj turizma v občini bo v prihodnje vplivala tudi Natura 2000, ki zajema dobršen del občine (okrog 15 %).

Preglednica 7: Delež območij Natura 2000 (Vir: Ministrstvo za okolje in prostor - Geodetska uprava RS, stanje na dan 29. 8. 2006)

	Površina (ha)	Površina Nature 2000 (ha)	Delež v občini (%)
Občina Gornja Radgona	7.640	1.090	14,62
Pomurje	133.800	58.203	43,50
Slovenija	2.027.300	719.692	36,00

Na območju občine Gornja Radgona spadajo spodaj navedena območja v Naturo 2000 pod oznako:

SI3000194 Radgonsko-Kapelske gorice

Rastlinske in živalske vrste:

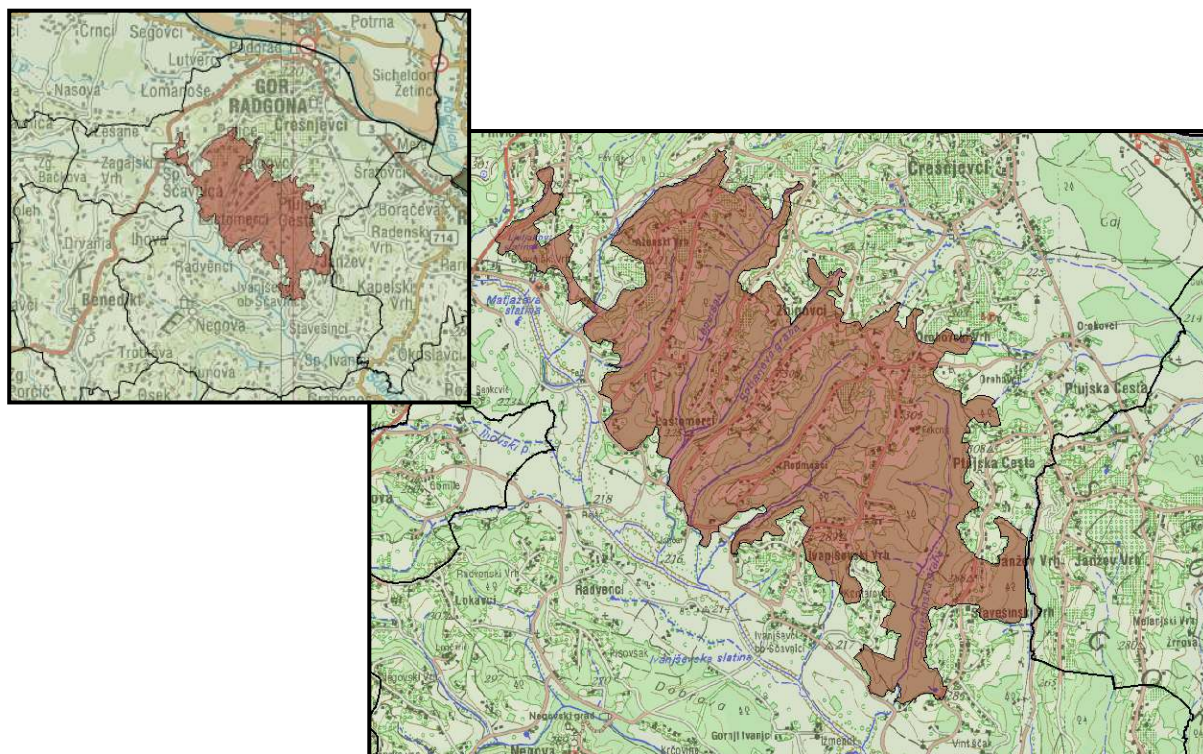
močvirski krešič (*Carabus variolosus*)

črtasti medvedek (*Callimorpha quadripunctaria**)

Habitatni tipi:

(91L0) Ilirski hrastovo-belogabrovi gozdovi (Erythronio-Carpinion)
(9110) Bukovi gozdovi (Luzulo-Fagetum)

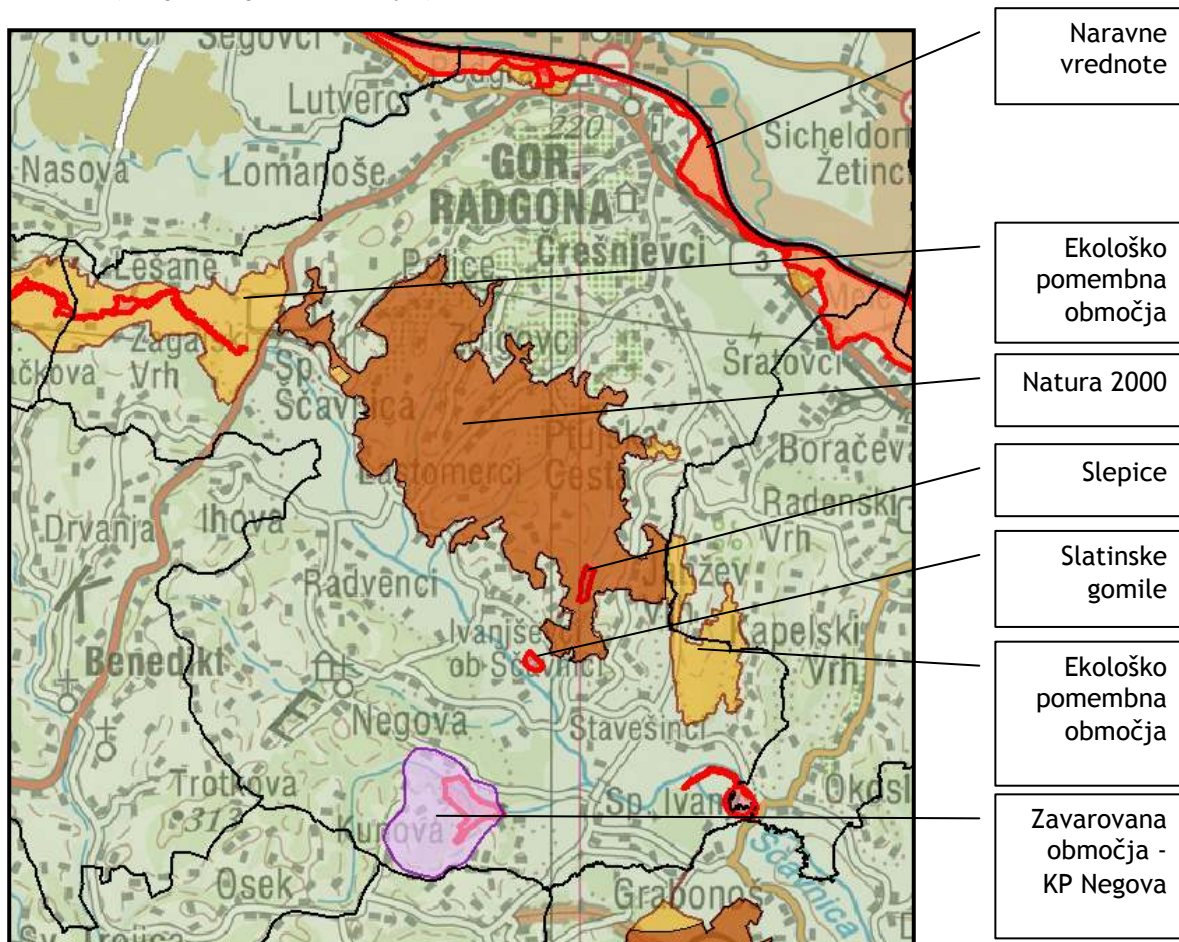
Slika 2: Območje Nature 2000 v občini Gornja Radgona (Vir: <http://gis.arso.gov.si/atlasokolja>)

Na obravnavanem območju je identificiranih 13 naravnih vrednot državnega pomena in 28 naravnih vrednot lokalnega pomena, za katere se bo s sistemom varstva naravnih vrednot zagotavljala ohranitev redkega, dragocenega ali znamenitega naravnega pojava oziroma procesa. Med pomembnejše vrednote državnega pomena sodijo Negovsko jezero, Ivanjševska mofeta, Tothov mlin, Slepica mofeta, Lisjakova struga, kolonija sivih čapelj v Podgradu ter številna drevesa (hrast, bukev, črni bor, tisa, vrba, ginko). Med vrednotami lokalnega pomena pa so različni izviri slatine, železovi vrelci, gomile, mofete in različna drevesa (bukov, duglazija, sekvoja, smreka, macesen, črni topol). Seznam naravnih vrednot je v prilogi tega dokumenta.

Krajinski park Negova in Negovsko jezero sta zavarovana kot krajinski park že od leta 1967 (Uradne objave OS 19/67; Odlok o zavarovanju krajinskega parka Negova in Negovskega jezera). Okolica kraja izstopa po svojih naravnih in kulturnih vrednotah. Krajinski park obsega 176,52 hektarja.

Slika 3: Natura 2000, ekološko pomembna območja, zavarovana območja in naravne vrednote (Vir: gis.arso.gov.si/atlasokolja/)

Slika 4: Naravne vrednote (točke)

(Vir: gis.arso.gov.si/atlasokolja/)

4.2.2 Analiza turističnih akterjev v turističnem območju

V tem poglavju so obravnavani obstoječi turistični ponudniki na območju občine Gornja Radgona, turistična podjetja ter društva, ki so kakorkoli udeleženi v turizmu, ter podporno okolje za razvoj in trženje turizma.

I. TURISTIČNI PONUDNIKI V OBČINI GORNJA RADGONA

Enogastronomsko ponudbo na območju občine Gornja Radgona smo razdelili v dve kategoriji:

- gostilne in picerije (12), restavracije (1), bari (16), slaščičarne (3)
- turizem na kmetiji (5), vinotoči, vinogradništva in vinske kleti (11), kmetije z nastanitvijo (2), čebelarstvo (5)

Analiza enogastronomske ponudbe po naštetih kategorijah kaže, da največji delež v ponudbi še zmeraj pripada gostilnam, restavracijam in slaščičarnam.

II. PODPORNO OKOLJE ZA RAZVOJ TURIZMA

Potovalne (turistične) agencije

V občini Gornja Radgona delujejo tri turistične (potovalne) agencije, ki se ukvarjajo s trženjem potovanj v tujino in doma. To so Turistična agencija AŽ, Avtobusni prevozi in turistična agencija Feliks Dvoršak, s. p., Poslovalnica turistične agencije Klas iz Murske Sobotne.

Turistična in druga društva

Društvena ljubiteljska dejavnost je dobro razvita. Najbolj aktivna so turistična, kulturna, športna, lovska in gasilska društva ter društva kmečkih žena. V občini Gornja Radgona so evidentirana tri turistična društva, in sicer: TD Gornja Radgona, TD Negova - Sp. Ivanjci, TD Majolka Črešnjevci.

Delo v društvih zahteva vse večjo profesionalizacijo, stroški delovanja se večajo, sponzorska sredstva pa je vedno težje pridobiti. Splošno mnenje je, da je treba ljubiteljske dejavnosti bolj podpirati, saj motivirajo prebivalstvo k večji aktivnosti in družbeni angažiranosti. Na ta način se ohranjajo bogata duhovna in materialna dediščina ter kulturna identiteta posameznih območij. Ti akterji igrajo pomembno vlogo v razvoju turizma na tem območju. Vključujejo se v pripravo prireditev in so vključeni v različne ostale turistične projekte.

Seznam društev, ki je v prilogi tega dokumenta, kaže veliko pripravljenost krajanov za dvig in razvoj družbenega življenja v občini na različnih področjih delovanja, tako tudi na področju turizma.

KULTproTUR - javni zavod za kulturo, turizem in promocijo Gornja Radgona

Zavod je bil ustanovljen v letu 2007, z namenom implementacije programov in aktivne promocije ter trženja turizma in kulture.

Turistično-informativni center (TIC) Gornja Radgona

V okviru Zavoda za kulturo, turizem in promocijo Gornja Radgona (KULTproTUR) deluje enota TIC Gornja Radgona in izvaja naloge, povezane s podajanjem in zbiranjem informacij za turiste, turistične ponudnike in ostale (npr. vpisovanje podatkov na portal Slovenske turistične organizacije, zbiranje podatkov za namene analiz, posredovanje lokalnih turističnih vodnikov, posredovanje promocijskega materiala ...). Poleg ažurnega zbiranja

informacij o raznih prireditvah in dogodkih v občini in okolici posreduje tudi raznovrstne informacije in promocijski material obiskovalcem. TIC in turistični vodniki so v pomoč potencialnim izletnikom in turistom pri zbiranju raznovrstnih informacij o možnostih preživljanja počitnic v občini. TIC Gornja Radgona ima izdelano lastno spletno stran, na kateri so predstavljene vse pomembne informacije o občini, predvsem z vidika turizma. Za trženje turistične ponudbe je smiselno ustanoviti tudi TIC v Negovi oziroma vzpostaviti turistično pisarno, v kateri bodo na voljo informacije, ki zadevajo turista.

PORA, razvojna agencija Gornja Radgona

Javni zavod je bil ustanovljen v septembru 2004. Aktivno je pričel delovati v letu 2005. Ustanovljen je bil z namenom pospešiti razvoj občine Gornja Radgona na vseh področjih človekovega delovanja.

SWOT-analiza za področje turizma

<p>PREDNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → ugodna geografska lega → bližina razvitih turističnih destinacij → vodni viri (reka Mura, Negovsko jezero) → bogata naravna in kulturna dediščina → rekreacijski center → tematske poti → zavarovano območje (Krajski park Negova in Negovsko jezero, Natura 2000, slatinski vrelci) → tradicionalne prireditve → mir na podeželju → kmetijstvo kot ponudnik različnih kmetijskih izdelkov → turistične poti 	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → premalo nastanitvenih kapacitet → neprepoznavna in neprimerna gostinska ponudba → premajhna podjetniška iniciativa → slabo razvita turistična infrastruktura → slabo razvite dopolnilne dejavnosti na kmetijah → pomanjkanje promocijskega materiala → nezadostna funkcionalna usposobljenost za delo v turizmu → neozaveščenost lokalnega prebivalstva → politika zaposlovanja kadrov v turizmu → premalo vlaganj v turistično infrastrukturo
<p>PRILOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → ureditev turistično-rekreacijskih centrov ob vodnih virih (Mura, Negovsko jezero) → obnova Negovskega gradu s pristavo ter zeliščnim parkom → bližina večjih turističnih destinacij → razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetiji → možnosti razvoja sonaravnega turizma → razvoj integralnih turističnih produktov v povezavi s Prlekijo → oblikovanje blagovnih znamk v povezavi s Prlekijo → sodelovanje obmejnih občin ter regij → trženje prireditev → razvoj turistične infrastrukture → razvoj celoletnega izletniškega turizma 	<p>NEVARNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → onesnaženost okolja → nezainteresiranost lokalnega prebivalstva → nepripravljenost partnerjev in turističnih ponudnikov za sodelovanje → pomanjkanje lastnih sredstev → nizka absorpcijska sposobnost črpanja državnih sredstev in sredstev EU → »strah« pred povezovanjem - medsebojna konkurenca turističnih ponudnikov namesto dopolnjevanja ponudbe, odsotnost specializacije

Ključni problemi in usmeritve

SWOT-analiza na področju turizma je pokazala naslednje ključne probleme:

- neprepoznavna turistična ponudba
- premalo nastanitvenih kapacitet
- pomanjkanje promocije
- premajhna povezanost z večjimi območji, npr. s Prlekijo
- pomanjkljiva turistična infrastruktura (kolesarske steze, ceste ...)

- slabo razvite dopolnilne dejavnosti na kmetijah
- slaba vizija razvoja potencialnih turističnih točk

Pri analizah smo izhajali iz potrebe, da bi območje občine Gornja Radgona postalo prepoznavno turistično območje, kamor se turist rad vrne.

Za ponudbo lahko trdimo, da je dovolj pestra, vendar pa ni dovolj izkoriščena. Kljub vsej pestrosti ne znamo dovolj izkoristiti danega bogastva. Smiselno bi bilo oblikovati agresivnejšo strategijo trženjskega pristopa ter omenjeno ponudbo promovirati kot skupno turistično ponudbo.

Trend razvoja turizma kaže na to, da si ljudje želijo preživeti prosti čas aktivno in atraktivno, doživeto.

4.3 Kmetijstvo in podeželje

ANALIZA STANJA - KMETIJSTVO IN PODEŽELJE

Osnovni cilj strateškega načrta razvoja podeželja je uravnotežen razvoj Slovenije. Načrt se nanaša na podeželska območja.

Naša država bo v prihodnjih sedmih letih iz Bruslja za razvoj podeželja prejela dobrih 900 milijonov evrov, skupaj z nacionalno soudeležbo bo temu namenjenih skoraj 1,16 milijarde evrov.

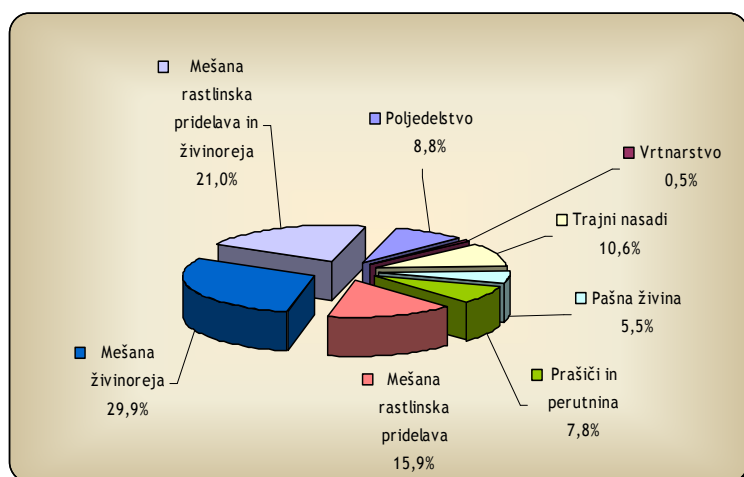
V prejšnji finančni perspektivi 2000-2006 so s štirimi javnimi razpisi približno 10.000 upravičencem razdelili 62,6 milijona evrov za različne namene pri razvijanju kmetij oziroma podeželja.

Kmetije so ta denar porabile za različne cilje in namene. Tako si je kar nekaj kmetij zgradilo nove hleve in hiše za razvoj turizma na kmetiji. Veliko sredstev so vložili tudi za nabavo kmetijske mehanizacije. Prvo leto nove finančne perspektive za razvoj podeželja 2007-2013 je bilo prosilcem na voljo kar 149 milijonov evrov. Analiza dosedanjih razpisov je pokazala, da si kmetije še vedno na veliko kupujejo kmetijsko mehanizacijo, malo sredstev pa je bilo namenjenih za razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetiji ter drugih dejavnosti (npr. storitvenih) na podeželju. Ker je velikih družinskih kmetij pri nas še vedno malo, bo razvoj še naprej temeljil na malih in srednje velikih kmetijah. Za podeželje je pomembno, da bo država z ukrepi spodbujala spreminjanje starostne strukture na kmetijah in tudi podjetništvo, kar že nakazujejo aktualni razpisi v tem finančnem obdobju. Kmet se mora sprijazniti z dejstvom, da so minili časi, ko je družina na kmetiji živela zgolj od kmetijske pridelave - poljedelstva, vinogradništva in vinarstva oziroma živinoreje. Za kmeta tudi sestavljanje naložbenih projektov in vlaganje prošenj na razpise za dodelitev denarja ne bi smela biti ovira. Vsestransko pomoč pri projektih in vlogah za dodelitev denarja jim ponujajo kmetijski svetovalci. Kmetje imajo dobre zamisli, pobude ali ideje za najrazličnejše dejavnosti, le izkoristiti jih bo treba s skupnimi močmi.

Že omenjeno zgodnje upokojevanje kmetov in pomoč mladim gospodarjem sta še naprej pomembna ukrepa kmetijske politike. Dodati je treba, da bodo z izobraževalnimi ukrepi skušali izboljšati predvsem trženjska, organizacijska in podjetniška znanja na kmetijah. Velja tudi opozoriti, da bodo pri projektih imele prednost ekološka pridelava hrane in vse oblike dopolnilnih dejavnosti na kmetijah ter storitvene dejavnosti na podeželju.

V nadaljevanju so predstavljeni statistični podatki za kmetijstvo, vendar so nekateri podatki pomanjkljivi, saj Statistični urad RS in pristojne službe v času priprave razvojnega programa niso imeli na voljo aktualnih podatkov za kmetijstvo za občino Gornja Radgona po 1. januarju 2007, ko se je od nje odcepila občina Apače.

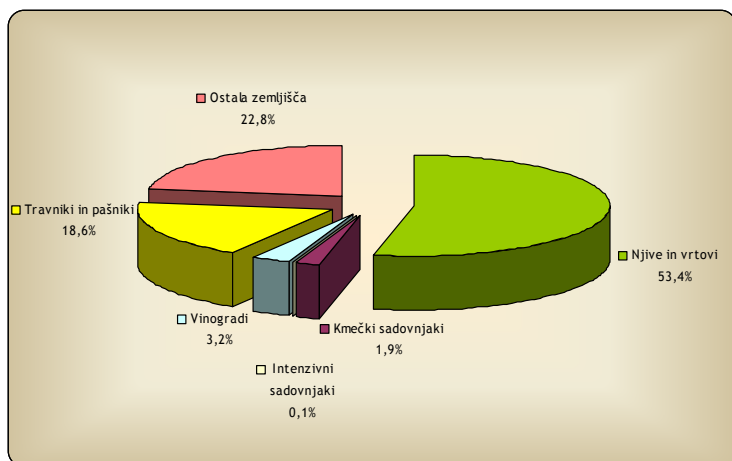

Graf 8: Delež posameznega tipa kmetovanja (Vir: SURS, Popis kmetijskih zemljišč 2000)

Na območju občine Gornja Radgona je 963 družinskih kmetij (pred 1. 1. 2007), kar predstavlja 9,8 % vseh družinskih kmetij v Pomurju in 1,3 % družinskih kmetij v Sloveniji. Največ kmetij (30 %) se ukvarja z mešano živinorejo, sledita mešana rastlinska

pridelava in živinoreja z 21% deležem ter mešana rastlinska pridelava z okrog 16% deležem. Na zadnjem mestu je vrtnarstvo s samo petimi kmetijami oziroma z 0,5% deležem, kar je za to območje relativno malo in zato skrb vzbujajoče, saj bi s pravilnim pristopom lahko z zelenjavo oskrbovali večja urbana središča.

Graf 9: Družinske kmetije po rabi KZU po stat. regijah in občinah, SLO, 2000 (Vir: SURS, Popis kmetijskih zemljišč 2000)

Na območju Gornje Radgone se razprostira približno 5.000 hektarjev obdelovalnih površin. Največ, okrog 53 % površin v uporabi predstavljajo njive in vrtovi, okrog 18 % je travnikov in pašnikov, nekaj več kot 3 % je vinogradov in sadovnjakov.

Glede sadovnjakov je treba pripomniti, da je stanje v naravi precej spremenjeno, saj je iz njih nastalo precej travnikov in pašnikov.

Glede na naravne danosti in primernost za proizvodnjo hrane so zemljišča v ravninskem delu občine Gornja Radgona uvrščena v 1. kategorijo in so v 1. območju kmetijskih zemljišč. Na tem območju so zasebna zemljišča in zemljišča, ki so v lasti Republike Slovenije, s katerimi upravlja ter z njimi razpolaga Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. Vinogradov v ravninskem delu praktično ni.

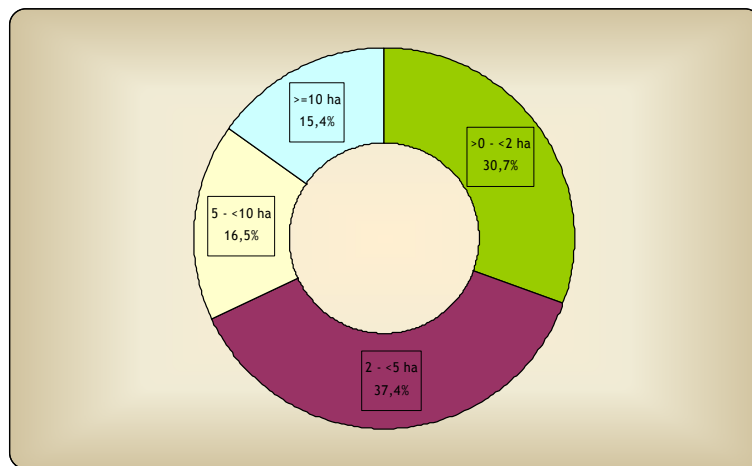
Običajni kolobar je triletni kolobar, v katerem se izmenjujejo koruza, pšenica in travinje.

Kmetje ugotavljajo, da je kolobar preozek, zato bi morali najti poti za razširitev najpogostejšega kolobarja. Živinorejska opcija ponuja razširitev vsaj s setvijo travno-deteljnih mešanic ali po možnosti odločanje za katero od metuljnic, ki so v dosedanjem kolobarjenju odsotne. Najdonosnejši pridelovalni kulturi sta koruza in pšenica, kar pa je seveda odvisno tudi od letine.

Do leta 2006 je bilo na vrhu lestvice tudi pridelovanje sladkorne pese, ki jo je odkupovala Tovarna sladkorja Ormož, d. d., kot edina odkupovalka v Sloveniji. S tržnim letom 2006/2007 se je zaključila uspešna proizvodnja sladkorja v Sloveniji zaradi močno poslabšanih pogojev gospodarjenja, ki jih je določila evropska politika. Po številnih pogovorih s pridelovalci sladkorne pese, predstavniki države, zaposlenimi in delničarji so ti na junijski skupščini sprejeli sklep, da v tržnem letu 2007/2008 prenehajo s proizvodnjo sladkorja, oddajo celotno kvoto in se vključijo v koriščenje pomoči za prestrukturiranje skladno z uredbami EU. Ta sklep je pred vodstvo podjetja postavil nalogo pripraviti program prestrukturiranja in ga najkasneje do 31. januarja 2007 predati državi v potrditev. (Vir: <http://www.tso.si/predstavitev>)

Kmetijska zemljišča so naravni pogoj za proizvodnjo hrane in agrarnih surovin. Zato se glede na naravne danosti in primernost za proizvodnjo hrane zemljišča v hribovitejšem delu uvrščajo v 1. kategorijo (vinogradniške in sadjarske lege). Na tem območju so zasebna zemljišča in zemljišča, ki so v lasti Republike Slovenije, s katerimi upravlja ter z njimi razpolaga Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. Več kot 90 % zemlje je v zasebni lasti. Od skupnih površin v hribovitem predelu občine Gornja Radgona prevladujejo vinogradi, sledijo sadovnjaki, ostalih površin je nekoliko manj, vendar so kljub temu pomembne. Tudi v hribovitem delu je običajen triletni kolobar, ki se ne razlikuje dosti od kolobarja v ravninskem delu.

Graf 10: Družinske kmetije po velikostnih razredih kmetijskih zemljišč v uporabi (Vir: SURS, Popis kmetijskih zemljišč 2000)

Največ kmetij v občini Gornja Radgona je v velikostnem razredu od 2 do 5 hektarjev, kar pomeni nekaj več kot 37 %. Sledijo gospodinjstva, ki imajo do 2 hektarja zemljišč, takih je 31 %. Gospodinjstev, ki imajo od 5 do 10 hektarjev uporabljenih površin, je 17 %, takih z več kot 10 hektarji približno 15 %. Iz navedenih podatkov lahko razberemo, da je stanje na področju posestne strukture na tem območju neugodno, saj ima največ gospodinjstev v uporabi le 2 do 5 hektarjev zemljišč. Prevladujejo male kmetije oziroma razdrobljene majhne posesti.

V občini Gornja Radgona je vsega skupaj okrog 3.000 hektarjev poljščin, najbolj je zastopana koruza za zrnje (pribl. 1.500 hektarjev), sledita pšenica s 33% deležem in ječmen z nekaj več kot 7% deležem. Najmanj je zastopan krompir (približno 37 hektarjev). (Vir: SURS, Popis kmetijskih zemljišč 2000)

Sledijo podatki o staležu živine iz popisa leta 2000. Stalež govedi se manjša na račun prašičereje. Razlog je predvsem v spodbujanju države z intervencijami in nepovratnimi sredstvi za razvoj prašičereje na tem območju v prejšnjem finančnem obdobju, ob upoštevanju omejitev pri obremenitvi GVŽ na 1 hektar kmetijskih zemljišč.

Primerjava reje živali pokaže, da prevladuje prašičereja pri več kot 60 % kmetij, sledi govedoreja. Za ostalo živino (perutnina, konji, ovce, koze) ni podatkov. (Vir: SURS, Popis kmetijskih zemljišč 2000)

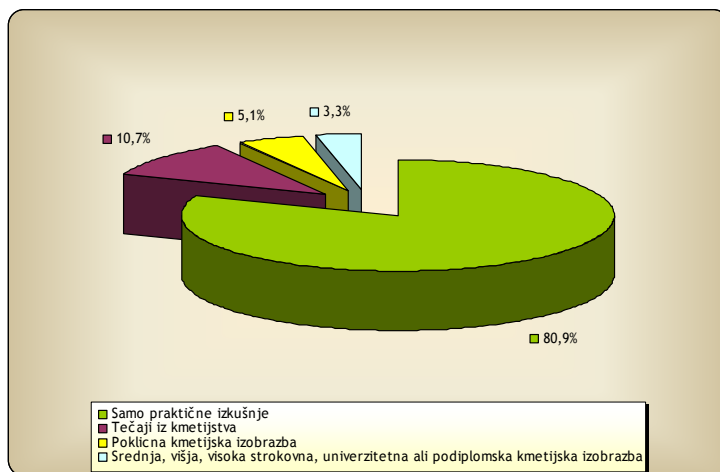
Območje občine Gornja Radgona je znano vinogradniško območje, spada v vinogradniško območje Slovenskih goric. Statistični podatki navajajo, da ima 450 družinskih kmetij v občini Gornja Radgona na 211,2 hektarja površine 664.570 enot vinske trte. Od tega je več kot 98 % zasajenih z belimi vinskimi sortami, ostanek pa z rdečimi, vendar so zadnja leta v porastu rdeče sorte, kar napoveduje in usmerja trg. (Vir: SURS, Popis kmetijskih zemljišč 2000)

Na območju občine Gornja Radgona je devet (9) kmetij, ki se ukvarjajo z intenzivnim sadjarstvom, skupaj imajo približno 9.500 rodnih dreves, od tega 8.600 jablan, ostalo so hruške. Intenzivnih sadovnjakov je tako nekaj več kot 6 hektarjev. (Vir: SURS, Popis kmetijskih zemljišč 2000)

Kljub temu da se vse bolj razvija ekološko kmetovanje, državne podpore ekološkemu kmetijstvu so prav tako vedno aktualnejše, pa se v občini Gornja Radgona kmetije ne odločajo za tovrstno pridelavo hrane. V občini je samo ena (1) kmetija, ki je ekološko usmerjena, kar je velika škoda tako za območje kot za tukaj živeče ljudi. Na sploh so prebivalci podeželja slabo informirani, kar je verjetno posledica kmetijske politike in sistemske ureditve kmetijstva. Kmetijski svetovalci bi morali intenzivneje promovirati in izobraževati gospodarje kmetij, ki bi lahko z višjimi nepovratnimi subvencijami za preusmeritev v ekološko kmetijstvo ohranili in obdržali premostitvena leta.

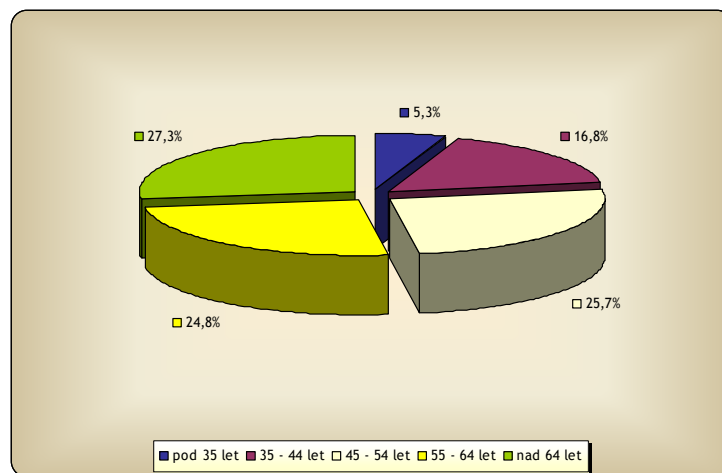
Skrb vzbujata izobrazbena in starostna struktura gospodarjev na kmetijah.

Graf 11: Družinske kmetije po kmetijski izobrazbi gospodarjev (Vir: SURS)

Največ gospodarjev ima samo praktične izkušnje z delom na kmetiji (81 %), kar je v primerjavi s Pomurjem (87 %) in Slovenijo (85 %) za leto 2000 boljše. V letu 2007 so podatki v primerjavi z letom 2000 za celotno Slovenijo boljši (67 %), kar nakazuje, da se je izobrazbena struktura gospodarjev kmetij v Sloveniji izboljšala. Sicer podatki o izobrazbeni strukturi kažejo na boljše stanje od slovenskega povprečja, a ob dejstvu, da je to območje izrazito kmetijstvo, je to razmerje slabše. Izobraženih kmetov je premalo, samo nekaj več kot 3 % oziroma samo 31 kmetov ima višjo izobrazbo od poklicne kmetijske izobrazbe.

Graf 12: Gospodarji na družinskih kmetijah po starostnih skupinah gospodarjev (Vir: SURS)

Podobno neugodno stanje kaže tudi starostna struktura gospodarjev kmetij. Več kot 27% delež imajo gospodarji, ki imajo več kot 64 let. Nekaj manj (25,6 %) je gospodarjev v starostni skupini od 45 do 54 let in skoraj 25 % je gospodarjev, starih od 55 do 64 let. Najmanj je gospodarjev, ki so stari manj kot 35 let, torej mladih prevzemnikov kmetij. Iz vsega navedenega sledi, da se vse več mladih odloča za življenje v urbanih območjih, ne vračajo se več na podeželje, zato ostajajo njihovi starši gospodarji kmetij še v pozno starost. Kmetije tako ostajajo zapuščene in propadajo, zemlja pa je prepuščena zaraščanju.

Za kvaliteten in stalen razvoj podeželja, za povečanje konkurenčnosti podeželja so pomembne dopolnilne dejavnosti, ki se ustvarijo na podeželju. Sem spadajo tako dopolnilne dejavnosti, ki so neposredno vezane na kmečko dejavnost, npr. peka kruha, turizem na kmetiji, predelava mleka, vrtnarstvo, peka peciv, izdelava sekancev, žganjekuha in podobno. V razvoju pa so tudi dejavnosti, ki niso neposredno vezane na kmečka opravila. To so različne storitvene dejavnosti, kot so frizerstvo, računalništvo, prevozi ipd.

Določen vpogled v aktualno stanje dajejo tudi podatki, ki so bili evidentirani v letu 2006 na delavnicah v lokalnih okoljih z lokalnimi prebivalci, kjer so bile izpostavljene tudi nekatere slabosti, npr. nizka izobrazbena struktura v kmetijstvu, premajhen obseg zemlje, dejstvo, da kmetijska pridelava ni tržno usmerjena, predelava kmetijskih pridelkov je premajhna.

Predelovalni obrati ali kmetije z lastno predelavo so lesna, kovinska in vinogradniška. Najpogostejše predelave so predelava grozdja, bučnih semen v olja, mesa, peka kruha. Ovire, da se kmetije ne odločajo za predelavo, so v prvi vrsti prezahtevne formalnosti, prevelike dajatve, neinformiranost, težave s prodajo, nezadostna zagonska sredstva, prostorska stiska, pomanjkanje znanja, prestroga zakonodaja.

Najboljše ekonomske možnosti imajo predelava mesa, vina, buč, sončnic, predelava sadja in zelenjave.

Najpogostejše pridelovalne kulture so koruza, pšenica in sladkorna pesa (do leta 2006).

V živinoreji sta najbolj zastopani prašičereja in govedoreja.

Dopolnilne dejavnosti, ki so se uveljavile na območju občine Gornja Radgona, so turizem na kmetiji, vrtnarstvo, tradicionalna znanja, kmetijska mehanizacija. Dopolnilne dejavnosti, ki so obetavne, vendar premalo zastopane, so turizem na kmetiji, predelava

mesa, nabiranje gozdnih sadežev, čebelarstvo, predelava sadja, predelava mleka, žganjekuha, pletenje košar, predelava lesa.

Preglednica 8: Dopolnilne dejavnosti na družinskih kmetijah, občina Gornja Radgona (Vir: UE Gornja Radgona)

Dopolnilna dejavnost	Število kmetij	
	2003	2008
Vrtnarstvo	2	/
Turizem na kmetiji (vinotoč, izletniške kmetije)	7	6
Dejavnosti, povezane s tradicionalnimi znanji na kmetijah	1	1
Izdelovanje okrasnih in dekorativnih predmetov	1	/
Drugo izobraževanje na kmetijah	1	1
Kmetijska mehanizacija	4	3
SKUPAJ	16	11

Preglednica 9: Dopolnilne dejavnosti na družinskih kmetijah, občina Gornja Radgona, na dan 31. 5. 2008 (Vir: UE Gornja Radgona)

Vrsta dejavnosti	Št. družinskih članov, ki se ukvarjajo z dopolnilno dejavnostjo na kmetiji, skupaj z nosilcem dopolnilne dejavnosti na kmetiji
1. Izobraževanje na kmetijah, povezano s kmetijsko, gozdarsko in dopolnilno dejavnostjo na kmetiji	1
2. Izletniška kmetija	6
3. Žaganje lesa	4
4. Storitve s kmetijsko mehanizacijo	1
5. Turizem na kmetiji - kmetija z nastanitvijo	2
6. Delo s traktorjem in drugo strojno opremo na kmetijah, vzdrževanje cest in pluženje snega, delo z gozdarsko mehanizacijo, posek lesa, spravilo lesa iz gozda	3
7. Turizem na kmetiji - izletniška kmetija	2
8. Turizem na kmetiji - vinotoč	2
9. Turizem na kmetiji - vinotoč	2
10. Turizem na kmetiji - kmetija z nastanitvijo	1
11. Delo s traktorjem in drugo strojno opremo na kmetijah	1

Skupaj se z dopolnilno dejavnostjo ukvarja 25 družinskih članov. Največ družinskih članov je zaposlenih na izletniških kmetijah, kot pomočniki ali kot nosilci. Iz zgoraj navedenega lahko sklepamo, da je premalo razvita dopolnilna dejavnost na podeželju. Vzroki so naslednji:

Makroekonomske ovire:

- visokotehnoške zahteve za ureditev prostorov in opreme
- visoke sanitarne zahteve
- omejitve glede povprečnih plač dohodka iz dopolnilnih dejavnosti letno na polnoletnega družinskega člana

- omejitve z lastnimi surovinami
- omejitve z dovoljenim fizičnim obsegom
- usposobljenost

Lokalne ovire:

- neustrezna usposobljenost - na lokalni ravni je to lahko težava, saj se potencialni nosilci ne odločajo za dopolnilne dejavnosti tudi zaradi izobrazbe in dodatnih zahtev posameznih vrst dopolnilnih dejavnosti
- neizobraženost; stopnja izobrazbe je dokaj nizka
- slabo poznavanje možnosti v dopolnilnih dejavnostih v okolju
- počasen razvoj dopolnilnih dejavnosti v občini
- omejitev obsega proizvodnje kmetijskih pridelkov ni v prid dopolnilnim dejavnostim zaradi česar se potencialni nosilci raje odločajo za druge oblike, npr. status samostojnega podjetnika ali drugo
- omejitev dohodka potencialne nosilce prav tako odvrča od dopolnilnih dejavnosti, saj bodo morali, če bodo presegli zakonsko dovoljen dohodek iz dejavnosti, ki jo opravljajo, le-to registrirati v drugo obliko

Ukrepi:

- poenostavitev zakonskih in podzakonskih predpisov
- izobraževanje in usposabljanje
- pilotske kmetije z dopolnilno dejavnostjo
- promocija dopolnilnih dejavnosti
- svetovalno delo KSS in razvojnih agencij

SWOT-analiza za področje kmetijstva in podeželja

<p>PREDNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → zadovoljiva ohranjenost naravnega okolja → obstoj ekološko in krajinsko vrednih območij → ugodni naravni pogoji za kmetijsko proizvodnjo → možnosti za dodelavo in predelavo kmetijskih pridelkov → ugodne naravne razmere za razvoj ekološkega kmetijstva → klimatsko ugodni pogoji za vinogradništvo, v ravninskem delu za poljščine → razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetiji → oživljanje tradicionalne kmečke kuhinje → porast integrirane pridelave → povezanost kmetijstva s turizmom 	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → nizka izobrazbena struktura kmetov → premajhen obseg obdelovalne zemlje → staranje prebivalstva → razdrobljenost kmetij → kmetijska pridelava ni tržno usmerjena → premalo razvite dopolnilne dejavnosti → premalo podjetnosti kmetijskega prebivalstva → negativni učinek kmetijstva - onesnaženost naravnih virov, ekološki problemi → neprimerne arhitekturne rešitve novih in starih objektov → odsotnost naravi prijaznega kmetijstva → slaba ozaveščenost prebivalstva
<p>PRILOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → možnosti ekološkega kmetovanja, predelave in trženja ekoloških pridelkov in izdelkov → razvoj dopolnilnih dejavnosti in 	<p>NEVARNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → slabšanje ekonomskega položaja kmetij in opuščanje kmetovanja → nepripravljenost za povezovanje in pridobivanje znanj

<p>drugih storitvenih dejavnosti na kmetijah</p> <ul style="list-style-type: none"> → povezava kmetijstva in turizma ter razvoj turizma na kmetijah → kmečke tržnice in lokalna oskrba → izobraževanje, ozaveščanje → direktna prodaja na kmetijah → razvoj skupnih blagovnih znakov → spodbujanje podjetništva → oživljanje in obnova vaških središč → črpanje državnih sredstev in sredstev EU 	<ul style="list-style-type: none"> → premalo ugodnih finančnih sredstev za naložbe → nezaupljivost do sprememb → konkurenca evropskega trga → širitev degradiranih območij
--	--

Ključni problemi in usmeritve

Na področju kmetijstva in podeželja je SWOT-analiza pokazala naslednje ključne probleme:

- 📖 majhno število tržno usmerjenih kmetij
- 📖 prenizka motiviranost nosilcev kmetijskih dejavnosti za predelavo in finalizacijo živil
- 📖 negativni demografski trendi na podeželju
- 📖 slaba povezanost podeželja z urbanimi središči
- 📖 zelo nizek delež ekološko usmerjenih kmetij
- 📖 nizka izobrazbena struktura nosilcev kmetijskih dejavnosti
- 📖 premajhna podjetnost prebivalcev podeželja
- 📖 premajhna povezanost kmetijstva s turizmom
- 📖 izguba skladnosti z etnološko gradnjo in arhitekturo,
- 📖 neprepoznavne blagovne znamke (radgonska vina, meso iz tunke ...)

Kmetijstvo je za kvaliteten razvoj podeželja ključnega pomena, saj neposredno učinkuje na kulturno krajino in na kvaliteto življenjskega prostora. Razvoj podeželja je splet kmetijske, prehranske in okoljske politike. Vse politike so naravnane trajnostno, kar pomeni zagotavljanje kvalitetne, zdrave hrane, ohranjanje vitalnega podeželja in zaščito naravnih virov.

Lokalno okolje nima vpliva na oblikovanje kmetijske politike, vendar lahko pri načrtovanju razvojnih projektov upošteva smernice trajnostnega razvoja, ki upošteva celostni razvoj podeželja kot usklajenost človeka in narave. Prav zaradi tega je potrebno skrbno ravnanje z naravnimi viri in kulturno dediščino.

S spodbujanjem izobraževanja podeželskega prebivalstva, spodbujanjem podjetništva in dopolnilnih dejavnosti na podeželju, s spodbujanjem uvajanja predelave v kmetijska gospodarstva lahko dosežemo izboljšanje demografske slike na podeželju in s tem dviga kakovosti življenja na podeželju in kulturne krajine.

4.4 Človeški viri

Človeški viri so eden najpomembnejših in najboljčutljivejših razvojnih področij.

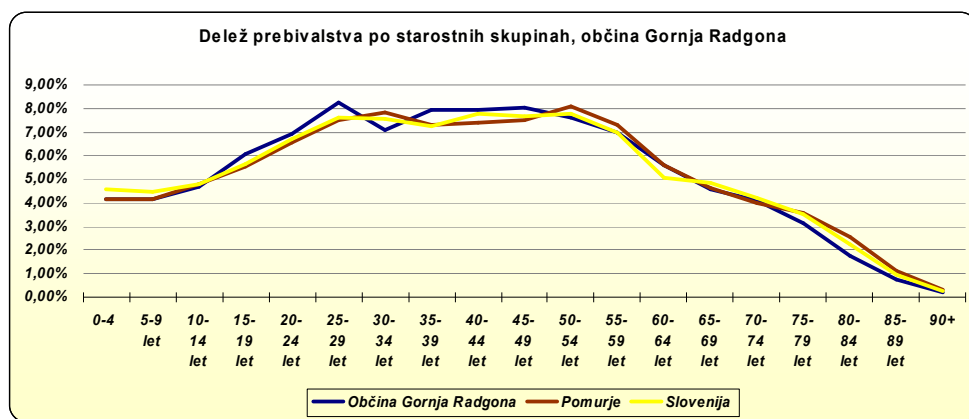
ANALIZA STANJA - ČLOVEŠKI VIRI

4.4.1 Demografske značilnosti

Na območju občine Gornja Radgona živi na površini 74,6 kvadratnega kilometra in v 30 naseljih 8.693 ljudi (4.250 moških in 4.443 žensk), v to število je zajetih tudi 15 tujcev s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji in 32 tujcev z začasnim prebivališčem v Republiki Sloveniji (po stanju na dan 31. 12. 2007). S tem občina Gornja Radgona predstavlja 7,14 % celotnega pomurskega prebivalstva in 0,43 % celotnega slovenskega prebivalstva. Povprečna gostota poseljenosti je 112 prebivalcev na kvadratni kilometer, kar je v primerjavi s Slovenijo in Pomurjem nad povprečjem.

Glede na starostno sestavo prebivalstva živi na obravnavanem območju 1.654 mladih, starih do 20 let, kar predstavlja 19,03 % celotnega prebivalstva, in 1.752 starih nad 60 let, kar predstavlja 20,15 % prebivalstva. Ob tem je prvi kazalnik pod državnim, vendar nad pomurskim povprečjem, drugi kazalnik pa je pod državnim kot tudi pod pomurskim povprečjem.

Iz navedenih podatkov izhajajo tudi indeksi staranja prebivalstva. Primerjava s prejšnjimi leti je sicer bolj okvirna, saj je v prejšnje podatke zajeta tudi občina Apače, vendar se je v primerjavi z junijem 2004, ko je indeks staranja v občini Gornja Radgona znašal 134,4, ta v obdobju do decembra 2007 zmanjšal na 112,2. Vendar pa je še ob popisu prebivalstva leta 2002 izkazoval vrednost pod 100 (90,4). Povprečna starost leta 2004 je bila 41,6 leta, do konca leta 2007 pa se je zmanjšala na 40,7 leta (pri tem je povprečna starost žensk, 42,16 leta, višja kot povprečna starost moških, 39,15 leta). S tem je indeks staranja na območju občine Gornja Radgona pod slovenskim (116,3) kot tudi pod pomurskim (123,0) povprečjem. V primerjavi z letom 2004 je to spodbuden podatek, saj je takrat indeks staranja bil nad obema povprečjema. Kljub temu pa indeks staranja prebivalstva še vedno presega vrednost 100, kar pomeni, da je v občini še zmeraj več starega kot mladega prebivalstva, kar je razvidno tudi iz starostne strukture prebivalstva (v drugem polletju leta 2007 je v primerjavi s prvim polletjem 2007 delež starih nad 65 let spet porasel za 0,01 %, medtem ko je delež mladih do 14 let ostal enak).

Graf 13:
Prebivalstvo po starostnih skupinah

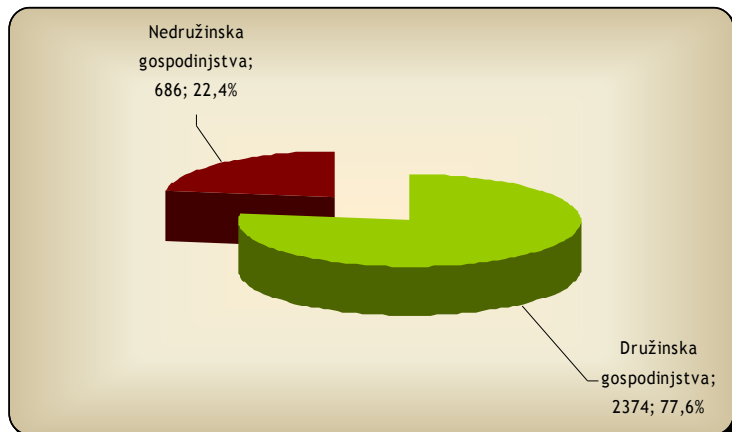
(Vir: SURS, popis prebivalstva 2002)

Demografski kazalniki, kot so naravni, selitveni in skupni prirast

prebivalstva, v povprečju kažejo negativne trende. Stopnja naravnega prirasta na 1000 prebivalcev je v letu 2006 znašala -1,6, kar je pod slovenskim povprečjem, ki je pozitivno in je leta 2006 znašalo 0,4 na 1000 prebivalcev. Tudi ostala dva kazalnika sta pod slovenskim povprečjem, ki v letu 2006 izkazuje pozitivne trende. Ob omenjenih treh

kazalnikih na območju občine Gornja Radgona kaže pozitivne trende le kazalnik selitvenega prirasta med občinami, katerega stopnja znaša 1,3 na 1000 prebivalcev.

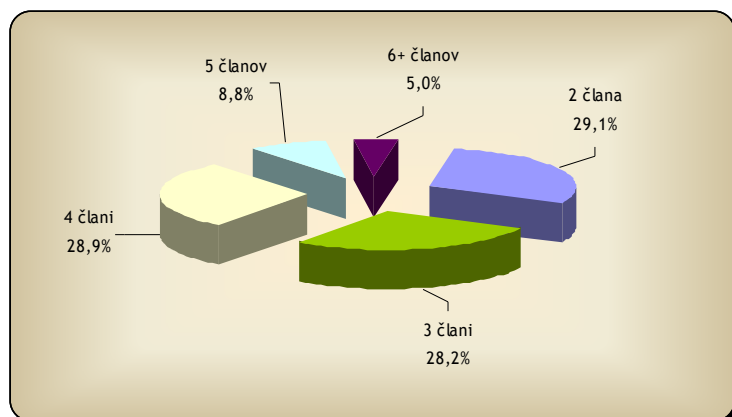
Število živorojenih otrok znaša 7,4 otroka na 1000 prebivalcev, kar je pod slovenskim povprečjem (9,4). (Vir: SURS, Popis prebivalstva)

Graf 14: Gospodinjstva po tipu

(Vir: SURS, popis prebivalstva 2002)

Po zadnjem popisu prebivalstva iz leta 2002 je na območju občine Gornja Radgona skupaj 3.060 gospodinjstev, povprečna velikost posameznega gospodinjstva pa je 2,84 člana, kar je skladno s slovenskim povprečjem, pomursko povprečje pa je nekoliko večje (3,1 člana).

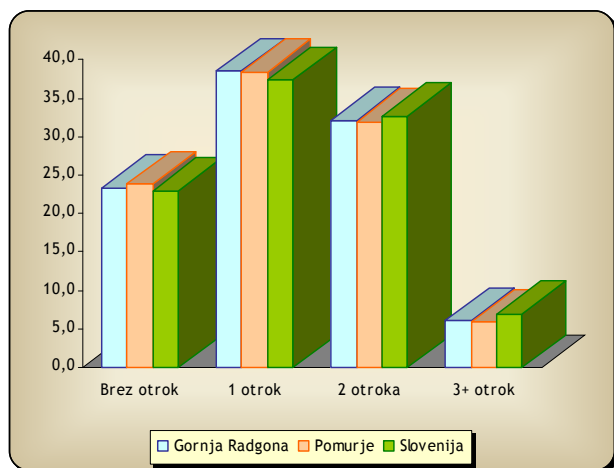

Graf 15: Družinska gospodinjstva po številu članov

(Vir: SURS, popis prebivalstva 2002)

Največji delež med družinskimi gospodinjstvi predstavljajo gospodinjstva s po dvema članoma. Po tem podatku se občina Gornja Radgona razlikuje od Pomurja in države, kjer je največji delež štiričlanskih gospodinjstev. Med nedružinskimi

gospodinjstvi prevladujejo enočlanska gospodinjstva (92 %). Na obravnavanem območju med tipi družin prevladujejo zakonski pari z otroki (49,3 %). Glede na tip družine je občina Gornja Radgona blizu slovenskemu in pomurskemu povprečju, največja odstopanja so v kategoriji zunajzakonskih partnerjev z otroki, kjer občinsko povprečje vidneje presega obe omenjeni povprečji.

Graf 16: Družine po številu otrok

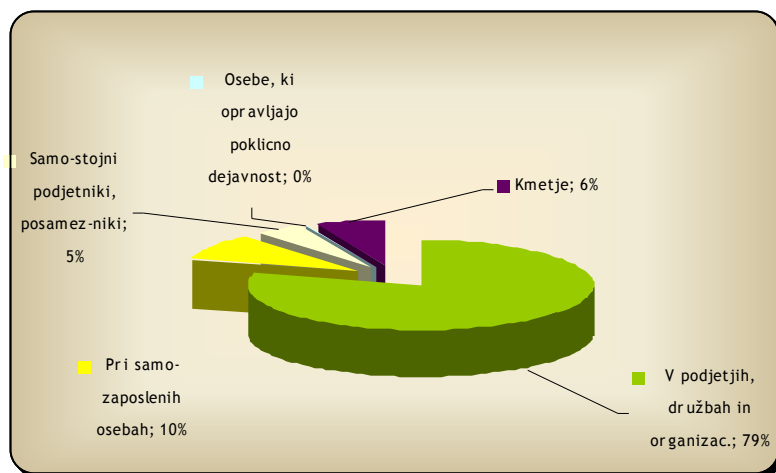
(Vir: SURS, popis prebivalstva 2002)

Glede na število otrok prevladujejo med družinami v občini tiste z enim otrokom, velik pa je tudi delež družin brez otrok (23,3 %). Podoben trend velja tudi za pomursko regijo in celotno Slovenijo.

4.4.2 Trg dela

Na območju občine Gornja Radgona deluje v okviru Območne službe Murska Sobota Urad za delo Gornja Radgona, ki v sklopu Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje deluje kot podporna institucija na trgu dela za obravnavano območje ter je hkrati tudi edina tovrstna institucija na tem območju. Morda bi bilo smiselno razmisliti o ustanovitvi institucije, ki bi se ukvarjala z načrtnim zagotavljanjem kadrov, ki jih območje občine Gornja Radgona potrebuje.

Na obravnavanem območju je bilo po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije decembra 2007 skupno 4.587 delovno aktivnih prebivalcev, kar predstavlja 0,5 % delovno aktivnega prebivalstva Slovenije in 10,7 % delovno aktivnega prebivalstva pomurske regije. Največji delež (88,8 %) delovno aktivnega prebivalstva je zaposlenega pri drugih delodajalcih, samozaposlenih je 11,2 %. Med samozaposlenimi pa je zelo velik delež kmetov, ki predstavljajo kar 57,5 % samozaposlenih. Primerjava s preteklimi leti sicer kaže zmanjšano število delovno aktivnega prebivalstva, vendar je treba upoštevati dejstvo, da podatki prejšnjih let vključujejo tudi delovno aktivno prebivalstvo po letu 2007 samostojne občine Apače. Zato je v prilogi v Preglednici 27 (Razvoj človeških virov in kultura) za lažjo primerjavo tudi podatek o številu delovno aktivnih prebivalcev v občini Apače konec leta 2007. Če podatka obeh sedaj samostojnih občin za december 2007 seštejemo, vidimo, da se je skupno število delovno aktivnih prebivalcev s primerjanima letoma 2001 in 2004 dejansko povečalo. Edini absolutno primerljiv podatek je iz Popisa prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002. Če podatke iz leta 2007 primerjamo s podatki iz popisa, lahko vidimo, da se je število delovno aktivnega prebivalstva v petih letih močno povečalo, za okrog 1.000 ljudi.

Graf 17: Delovno aktivno prebivalstvo po dejavnostih, občina Gornja Radgona, december 2007

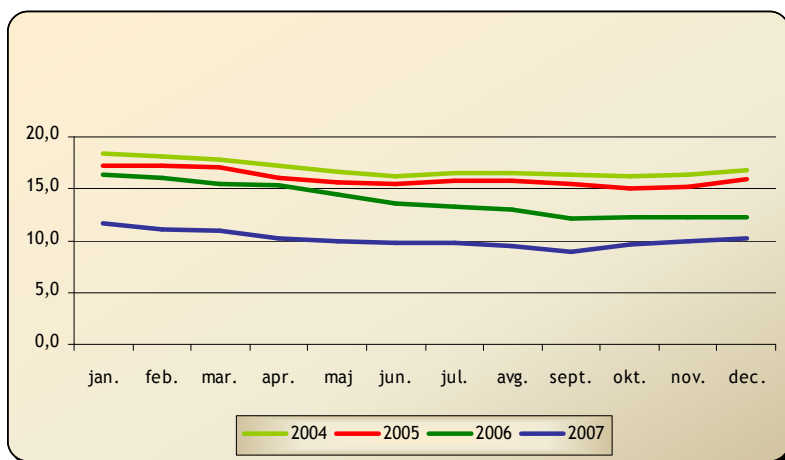
(Vir: SURS, popis prebivalstva 2002)

Po podatkih Zavoda RS za zaposlovanje je bilo v občini Gornja Radgona v maju 2008 registriranih 352 brezposelnih, kar v primerjavi z decembrom 2007, ko je bilo prijavljenih

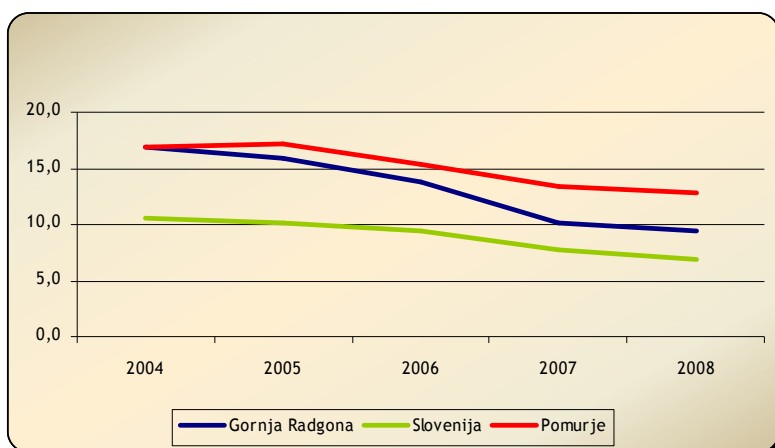
407 brezposelnih, pomeni padec brezposelnosti za 13,5 %. Povprečna stopnja registrirane brezposelnosti v decembru 2007 je znašala 10,2 % in je s tem bila nad državnim povprečjem, ki je v istem obdobju znašalo 7,3 %. V primerjavi s pomursko regijo pa je bila stopnja registrirane brezposelnosti v občini Gornja Radgona nižja, saj je ta v Pomurju znašala 13,8 %. V maju 2008 je v primerjavi z decembrom 2007 stopnja registrirane brezposelnosti še nadalje padla za 1,4 % in je znašala 8,8 %. S tem je po več letih le padla pod mejo 10 %.

Povprečni delež žensk med brezposelnimi osebami je 55,1 %, kar je nad slovenskim povprečjem, ki znaša 53,3 % in prav tako nad pomurskim povprečjem, ki je še nižje od slovenskega - 52,7 %. V splošnem v zadnjih letih na območju občine Gornja Radgona beležimo padanje povprečne stopnje registrirane brezposelnosti, prav tako je od zadnje

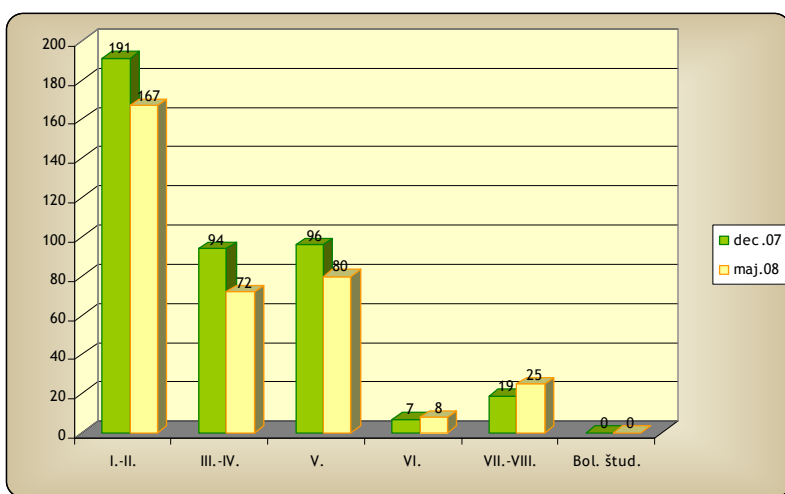
polovice leta 2004 naprej bila zmeraj pod pomurskim povprečjem. Na žalost pa občina še vedno izkazuje višjo stopnjo registrirane brezposelnosti, kot je slovensko povprečje.

Graf 18: Gibanje stopnje registrirane brezposelnosti, občina Gornja Radgona (Vir: <http://www.e-uprava.gov.si>)

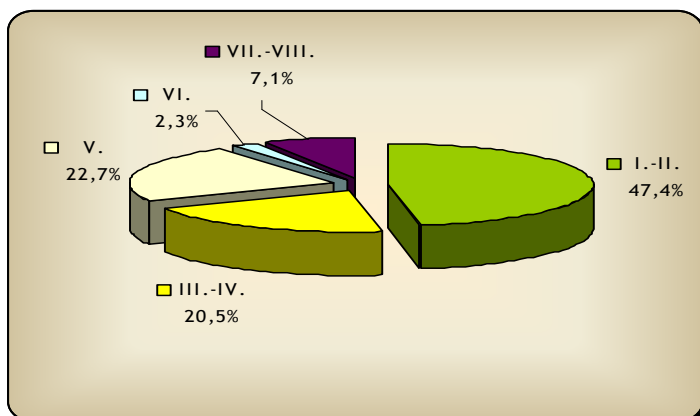

Graf 19: Gibanje povprečne letne stopnje registrirane brezposelnosti (Vir: <http://www.e-uprava.gov.si>)

Graf 20: Brezposelni po stopnji izobrazbe, občina Gornja Radgona

(Vir: Zavod za zaposlovanje, OE Murska Sobota)

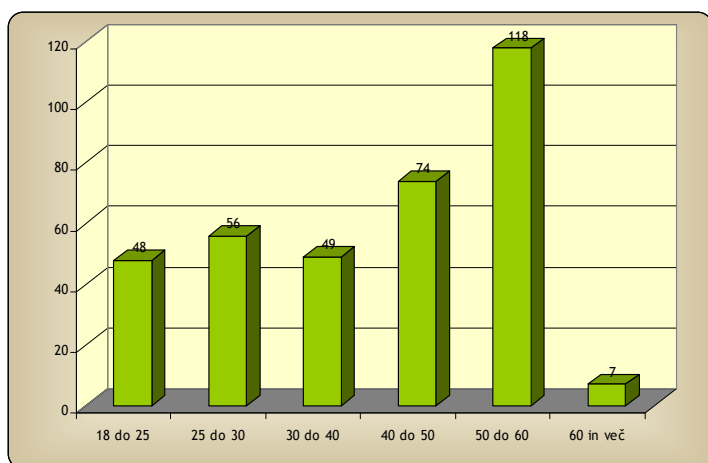

Graf 21: Delež brezposelnih po stopnji izobrazbe, maj 2008

(Vir: Zavod za zaposlovanje, OE Murska Sobota)

Največji delež brezposelnih so maja 2008 predstavljali brezposelni z najnižjo izobrazbo (I.-II. stopnja). Sledili so jim brezposelni s V. (80

in III. oziroma IV. stopnjo izobrazbe (72). Brezposelnih s VI. stopnjo je bilo 8, s VII. ali višjo stopnjo pa 25. Tako je 167 brezposelnih z najnižjo izobrazbo predstavljalo kar 47,4 % vseh brezposelnih.

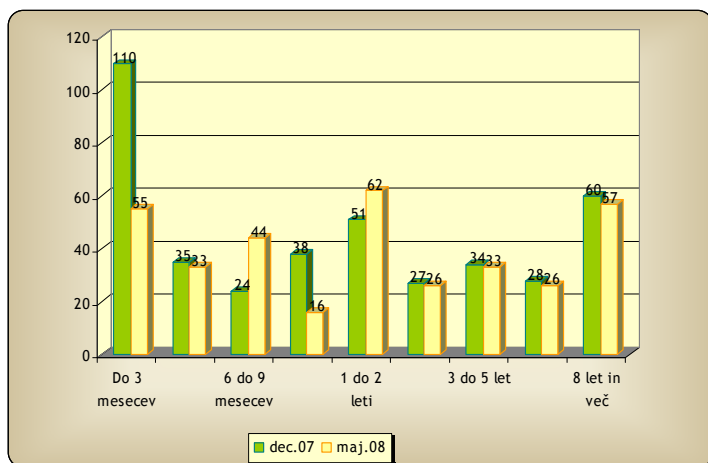

Graf 22: Struktura brezposelnih po starosti, občina Gornja Radgona, maj 2008

(Vir: Zavod za zaposlovanje, OE Murska Sobota)

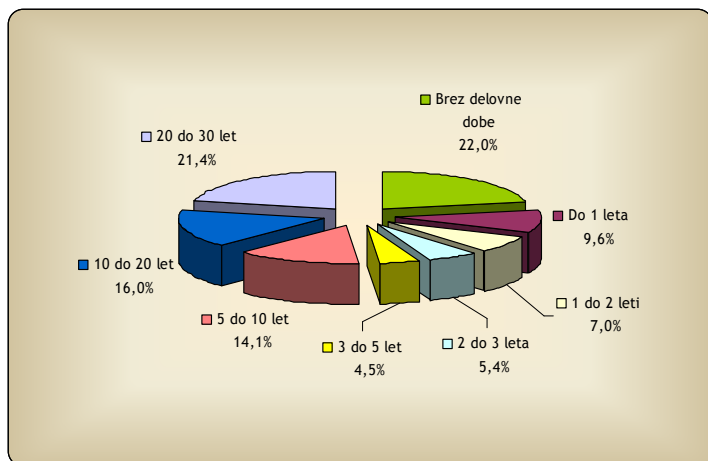
Podatki o starostni strukturi brezposelnih kažejo, da je največji delež brezposelnih (33,5 %) v starostni skupini od 50 do 60 let.

Največ iskalcev zaposlitve je še brez delovne dobe, sledijo pa jim tisti, ki imajo od 20 do 30 let delovne dobe. Med brezposelnimi je največ (204) tistih, ki sodijo v kategorijo dolgotrajno brezposelnih.

Graf 23: Struktura brezposelnih po trajanju brezposelnosti

(Vir: Zavod za zaposlovanje, OE Murska Sobota)

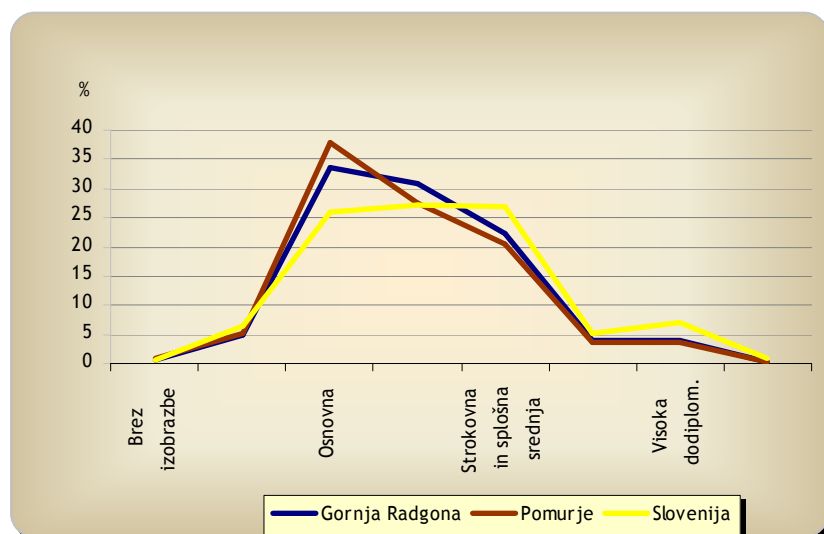
Graf 24: Struktura brezposelnih po delovni dobi, občina Gornja Radgona, maj 2008 (Vir: Zavod RS za zaposlovanje)

Podatki kažejo, da je bilo na Zavodu za zaposlovanje največ brezposelnih brez delovne dobe, teh je bilo 69, kar pomeni 22% delež, sledijo brezposelni z 20 do 30 leti delovne dobe. Najmanj brezposelnih na Zavodu je s 3 do 5 leti delovne dobe.

Podatki o številu potreb po delavcih so dostopni samo za področje celotne pomurske regije, saj so za manjše enote številke premajhne in zato so podatki nerealni. Največje je pomanjkanje kadra v tehniški stroki (strojniki, električarji, ključavničarji, varilci, ličarji, monterji, železokrivci ...), tako na območju Pomurja kot na območju radgonske občine, zato bi verjetno bilo smiselno mlade usmerjati v omenjene poklice, jih dodatno motivirati za opravljanje teh poklicev (s kadrovskimi štipendijami in podobno) in s tem odpraviti neskladje, ki trenutno obstaja na trgu delovne sile.

4.4.3 Izobraževanje in izobrazbena struktura

Kazalnik prebivalstva, starega 15 let ali več, po izobrazbeni strukturi nam pove, da je na celotnem območju občine Gornja Radgona brez izobrazbe 0,5 % (glede na skupno število 7.384) prebivalstva. Nepopolno osnovno izobrazbo ima 4,9 %, popolno osnovnošolsko pa 33,5 % prebivalcev. 52,9 % prebivalcev ima srednješolsko izobrazbo (bodisi nižjo in srednjo poklicno ali strokovno in splošno), 4 % pa višješolsko. Univerzitetno izobrazbo ima 3,9 % prebivalcev, 0,3 % pa je prebivalcev s podiplomsko izobrazbo.

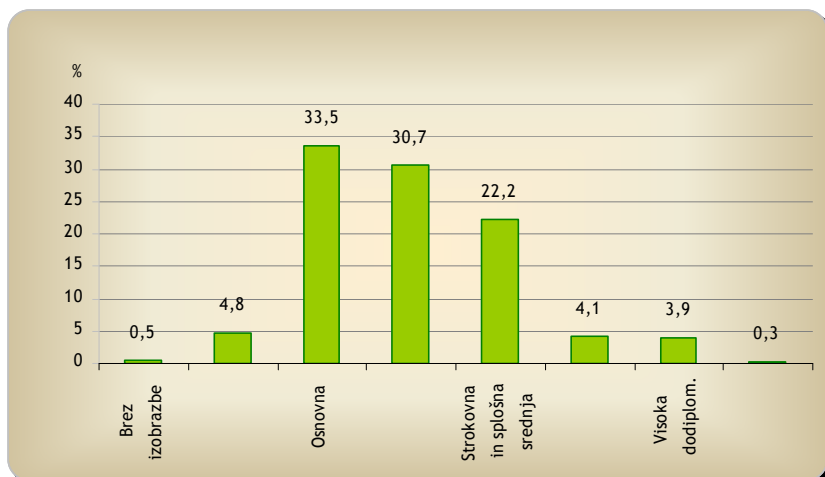

Graf 25: Izobrazbena struktura

(Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002, preračun na občine, veljavne na dan 1. 1. 2007)

V primerjavi s slovenskim povprečjem je občina

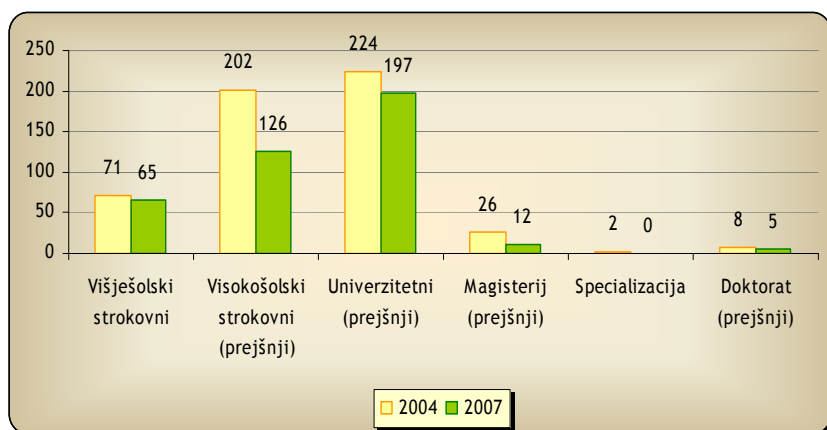
Gornja Radgona v vseh izobrazbenih strukturah, razen po deležu prebivalcev z osnovno izobrazbo, pod slovenskim povprečjem. Glede na analizirane podatke lahko trdimo, da je izobrazbena struktura na območju občine Gornja Radgona še zmeraj dokaj nizka.

Graf 26: Izobrazbena struktura, občina Gornja Radgona

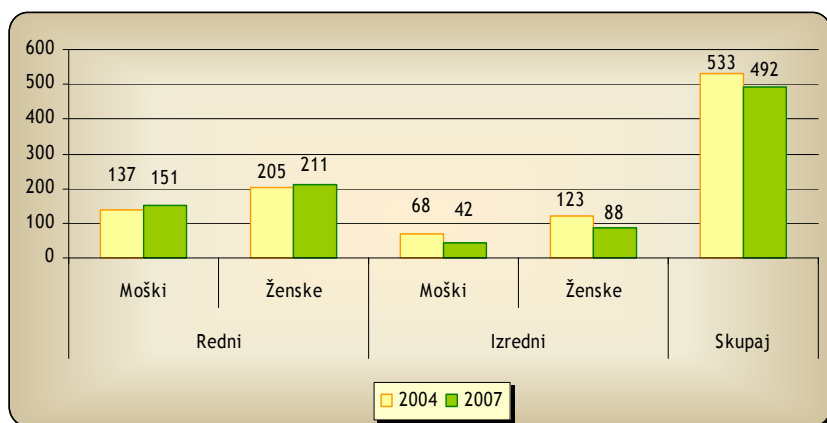
(Vir: Statistični urad Republike Slovenije)

Če primerjamo podatke o številu študentov terciarnega izobraževanja med letoma 2004 in 2007, lahko ugotovimo, da se je skupno število študentov prejšnjih in bolonjskih študijskih programov v letu 2007 vendarle nekoliko povečalo, in sicer za 8,6 %. Ob tem ugotavljamo, da se je število rednih študentov povečalo, število izrednih pa zmanjšalo. Vendar je v občini predvsem velik problem bega možganov, saj se veliko študentov po končanem študiju ne vrne v domači kraj, ampak si poišče zaposlitev kar v kraju študija.

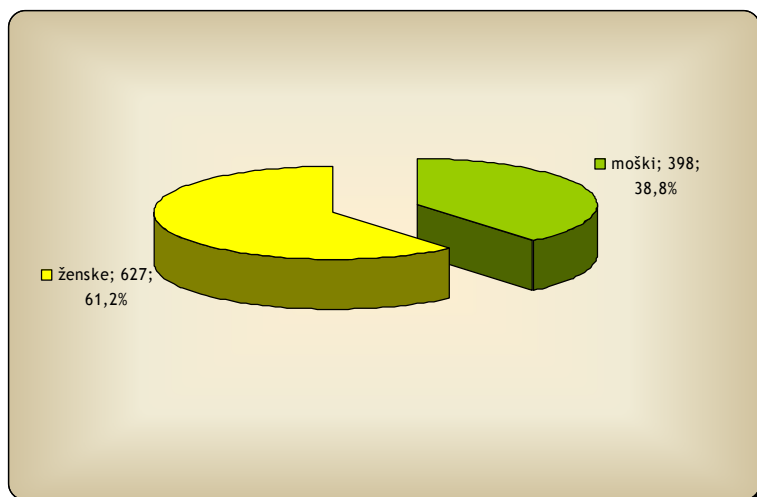
Graf 27: Študenti terciarnega izobraževanja po vrsti programa, načinu študija in spolu, občina Gornja Radgona

(Vir: Statistični urad Republike Slovenije)

Graf 28: Študenti terciarnega izobraževanja po spolu, občina Gornja Radgona

(Vir: Statistični urad Republike Slovenije)

Graf 29: Primerjava števila vpisanih študentov po spolu, občina Gornja Radgona

(Vir: Statistični urad Republike Slovenije)

Iz zgornjih grafov je razvidno, da je v terciarni študij vpisanih več žensk kot moških (v letu 2007 za 106 več) in da se razmerje med letoma 2004 in 2007 ni bistveno spremenilo.

Na obravnavanem območju ni rednih srednjih šol, zato bi bilo treba razmišljati o uvajanju srednješolskih (in visokošolskih programov), ki bi bili prilagojeni potrebam okolja. S tem bi pozitivno vplivali na neskladje na trgu delovne sile ter na zaposlitvene možnosti mladih. Zaradi pomanjkanja ustreznih izobraževalnih programov na srednjem in visokošolskem nivoju se večina dijakov in študentov vozi oziroma stanuje v kraju izobraževanja. S tem se ne samo povečuje pritisk na finančne možnosti družin, temveč je posledično tudi večja verjetnost že prej omenjenega bega možganov.

V letu 2007 je na območju občine Gornja Radgona deloval en (1) vrtec s štirimi enotami (Gornja Radgona (2), Črešnjevci (1), Negova (1)), v katere je bilo vključenih 219 otrok, od tega 105 dečkov in 114 deklic. Največ otrok je v starostni skupini 4 leta.

V občini Gornja Radgona delujeta dve osnovni šoli: Osnovna šola Gornja Radgona in Osnovna šola dr. Antona Trstenjaka Negova. V šolskem letu 2007/2008 je omenjeni šoli obiskovalo 698 učencev. V primerjavi s šolskim letom 2004/2005, ko je bilo v občini 786 osnovnošolskih otrok, je to za skoraj 100 učencev oziroma 11,2 % manj, kar je za občino, v kateri se število prebivalcev giblje okoli 8.700, kar precejšen upad. Podrobnejši podatki kažejo, da je bil večji upad prvošolcev v šolskem letu 2005/2006, še večji pa v šolskem letu 2008/2009, ko je v prvi razred OŠ Gornja Radgona stopilo le 42 prvošolcev, kar je 21 učencev manj kot predhodno leto. V OŠ dr. A. Trstenjaka Negova se je v primerjavi z lanskim letom število prvošolcev zmanjšalo za enega (s 16 na 15).

V občini Gornja Radgona deluje osnovna šola s prilagojenim programom (za potrebe celotne upravne enote Gornja Radgona), v šolskem letu 2007/2008 so jo obiskovali štirje dečki in pet deklic.

V občini Gornja Radgona deluje tudi glasbena šola, v katero je bilo v šolskem letu 2007/2008 vključenih 300 učencev. Prav tako je v istem obdobju na obravnavanem območju delovalo devet orkestrov, komornih in drugih skupin, v katere je bilo vključenih 82 glasbenikov. V letu 2008 je bila ustanovljena tudi zasebna glasbena šola.

Po podatkih Ljudske univerze v Gornji Radgoni je bilo v šolskem letu 2007/2008 v vsaj eno obliko izobraževanja vključenih 13 prebivalcev občine Gornja Radgona, kar predstavlja le

0,1 % celotne populacije na obravnavanem območju. Pri tem je Ljudska univerza izvajala dva programa srednješolskega izobraževanja: ekonomija - ekonomski tehnik in ekonomija - trgovec. Ob srednješolskem izobraževanju nudi omenjena ustanova tudi programe nadaljnjega izobraževanja, v okviru katerih potekajo programi uporabnega računalništva, usposabljanje sobaric, tečaj za viličarja in podobno.

Na podlagi analize stanja na trgu delovne sile in razpoložljivih možnosti dopolnilnega in dodatnega izobraževanja ter izpopolnjevanja lahko sklepamo, da so slednje neusklajene z dejanskimi potrebami na obravnavanem območju. Razlogov za to je več. Prvi so zagotovo sistemske narave, na drugi strani pa so tudi predvsem starejši in nižje izobraženi ljudje v veliki meri nezainteresirani za kakršnokoli dodatno izobraževanje. Smiselno bi bilo dopolnilne programe razvijati skladno z razvojnimi prioriteta in na ta način zadostiti potrebe vodilnih gospodarskih panog oziroma razvojnih usmeritev.

4.4.4 Zdravstvo

V občini Gornja Radgona primarno zdravstveno varstvo zagotavlja Zdravstveni dom v Gornji Radgoni, ki deluje na območju celotne upravne enote Gornja Radgona. Vse resnejše zdravstvene težave so obravnavane v bolnišnici v Rakičanu pri Murski Soboti. Ob omenjenem javnem zdravstvenem zavodu deluje še en koncesionar na področju zobozdravstva.

Na področju lekarništva deluje ena lekarna javnega značaja (Pomurske lekarne Murska Sobota) in en koncesionar (Lekarna Špringer).

4.4.5 Sociala

Na območju občine Gornja Radgona deluje Center za socialno delo, ki pokriva območje celotne upravne enote Gornja Radgona. Center za socialno delo izvaja razne programe, kot so:

- pomoč starejšim občanom na domu in okolici
- pomoč družini na domu
- zdravo življenje rejencev

Za ljudi s posebnimi potrebami deluje Varstveno-delovni center Gornja Radgona.

V letu 2008 je v Gornji Radgoni odprl vrata tudi **Dom starejših občanov Gornja Radgona, d. o. o.**, ki zagotavlja storitve do 150 starejšim osebam in zaposluje 65 ljudi.

Na področju socialnega varstva delujejo tudi humanitarna društva (Rdeči križ, Karitas, društvo invalidov, društvo upokojencev, društvo Jutro, društvo paraplegikov, društvo obolelih za multiplo sklerozo, društvo diabetikov. Posamezna društva izvajajo svoje programe.

Na obravnavanem območju primanjkuje programov, s katerimi bi občutneje vplivali na osebni razvoj prebivalstva. Prav tako primanjkuje programov za pomoč mladim družinam, ki so velikokrat razpete med obveznostmi v službi in obveznostmi v družini in se ne znajdejo najboljše, ter otrokom in ženskam, ki so žrtve nasilja.

4.4.6 Šport

Na dvig kakovosti življenja prebivalstva močno vplivajo tudi športni programi in ustrezna športna infrastruktura. V občini Gornja Radgona športu in rekreaciji posvečajo veliko pozornosti. Prizadevanja potekajo v smeri zagotavljanja osnovnih prostorskih pogojev za različne športne dejavnosti. Skupno je v občini Gornja Radgona 22.719 m² športnih površin. Absolutno premalo je pokritih športnih površin, ki predstavljajo 8,7 % vseh športnih površin, to so predvsem za telovadnice obeh osnovnih šol, ki ne morejo zadovoljiti vsega povpraševanja. Preostalih 91,3 % je nepokritih športnih površin. Delež pokritih športnih objektov na prebivalca je 0,30 m², nepokritih pa 2,40 m². Največ nepokritih športnih površin je namenjenih nogometu.

Omeniti je treba Turistično-športni center Trate, ki je velik športni objekt in bi ob primernem pristopu lahko predstavljal tudi turistični potencial občine. TŠC Trate zajema kar 14.705 m² ali 70,9 % vseh nepokritih športnih površin v občini. Na tem območju je 20.271 m² posebnih športnih objektov (veliko igrišče za veliki nogomet, pomožno igrišče za veliki nogomet, igrišče za mali nogomet z umetno travo, šest teniških igrišč, travnato igrišče za mali nogomet, skate park, odbojgarsko igrišče z umetno travo, košarkarsko igrišče, slačilnice pri boksih, in speedway steza, ki je opuščena). Lastnik celotnega kompleksa TŠC Trate v okviru katerega se nahajajo spodaj navedeni športni objekti in površine je Občina Gornja Radgona. Za vzdrževanje celotnega objekta skrbi Komunala Radgona d.o.o.

Upravljalci površin na TŠC Trate so:

- ŠNK Radgona - Glavno igrišče za veliki nogomet, pomožno igrišče za veliki nogomet, igrišče za mali nogomet z umetno travo, slačilnice pri boksih
- Teniški klub Radgona - 6 teniških igrišč
- ŠD Sahara - travnato igrišče za mali nogomet
- ŠD In line skate klub Radgona - skate park
- Občina Gornja Radgona - odbojgarsko, košarkarsko igrišče in Speedway steza, površine, ki niso neposredno namenjene športni dejavnosti in so v sklopu TŠC-ja.

Eden od pogojev za učinkovito trženje TŠC Trate je povezovanje tega produkta z ostalo turistično ponudbo in oblikovanje celovitih ponudb tako za krajane kot tudi za goste.

Športne objekte in površine uporabljajo športniki rekreativci in ostala neorganizirana športna sfera iz celotne upravne enote Gornja Radgona, ki obsega območje štirih občin, Gornje Radgone, Apač, Radencev in Sv. Jurija ob Ščavnici.

Na območju občine Gornja Radgona je bilo v letu 2008 iz občinskega proračuna financiranih 26 društev (3 ŠŠD), športna zveza in vrtec (določeni programi). V letu 2008 je bilo skupno 1664 aktivnih članov in 570 ribičev. (Vir: Občina Gornja Radgona)

Glede na stanje bi bilo treba v naslednjih letih zagotoviti več pokritih športnih površin in izboljšati strukturo nepokritih športnih površin oziroma njihovo raznovrstnost. Spodbujati bi morali razvoj različnih športnih panog, predvsem na rekreativnem nivoju in večjo dostopnost do rekreativnih športnih dejavnosti vsem občanom. Šport in rekreacija pomembno vplivata na splošno zdravstveno stanje prebivalstva in na dvig kvalitete življenja občanov. V občini se na tem področju izvaja premalo programov in bi mu v prihodnje bilo treba posvetiti še posebno pozornost.

4.4.7 Kultura

Območje občine Gornja Radgona ima bogato kulturno dediščino (gradovi, vile, cerkve, kapelice, kužna znamenja, rimske gomile ...) in s tem pomemben družbeni in duhovni kapital. Ohranjanje kulturne dediščine predstavlja spremembo odnosa do identitete prebivalstva določenega območja, zato je treba z ustrezno in strokovno promocijo kulturne dediščine med lokalnim prebivalstvom in obiskovalci ustvariti pogoje za spremembo odnosa družbe do pomembnosti objektov kulturne dediščine. S tem lahko vplivamo na ohranitev in prenos teh vrednot tudi na poznejše generacije.

Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije ima na območju občine Gornja Radgona evidentiranih 136 enot nepremične kulturne dediščine, od katerih je ena - Negovski grad evidentirana kot spomenik državnega pomena. Tako je na obravnavanem območju več arheoloških, profanostavnih, sakralnostavnih, sakralno-profanih, spominskih, vrtnoarhitekturnih in naselbinskih spomenikov s kulturno in zgodovinsko krajino.

Grad v Negovi je edini renesančni grad v Sloveniji, ki je še ohranjen v takem stanju. Trenutno poteka njegova temeljita prenova, pripravljajo pa se osnovne vsebine ponudbe in dodatnih programov. V oklici gradu pa je že urejen Doživljajski in zeliščni park Negova.

V središču mesta Gornja Radgona stoji zgradba nekdanjega meščanskega Špitala. V skladu s sprejetim programom je bil objekt z okolico v celoti obnovljen. Na podstrešju je odprti depo, osrednji del je namenjen za postavitve stalne muzejske zbirke Pokrajinskega muzeja Murska Sobota, prostori v pritličju so namenjeni razstavam, reprezentančnim namenom Občine, programom turizma in izvajanju različnih drugih programov.

Občina Gornja Radgona je soustanoviteljica Ljudske univerze Gornja Radgona, v sklopu katere deluje tudi občinska knjižnica za območje občin Gornja Radgona, Radenci, Sv. Jurij ob Ščavnici in Apače. Knjižnica je premajhna glede na število knjig in gradiva, zato potrebuje večje prostore. V Gornji Radgoni je tudi kulturni dom s kinodvorano, kjer prirejajo različne kulturne prireditve.

Na območju občine Gornja Radgona deluje dvanajst aktivnih kulturnih društev, ki se v večini ukvarjajo z ljubiteljsko kulturo in so vključena v Javni sklad za kulturne dejavnosti, ki se delno financira tudi iz občinskega proračuna. Seznam društev je v prilogi tega dokumenta.

Institucije in društveno življenje pa ne zadoščajo za polno in kakovostno kulturno življenje prebivalstva občine, ki bi izboljšalo duhovno počutje ljudi. Kultura pozitivno vpliva na kreativnost in ustvarjalnost vse populacije, predvsem mladih, obenem pa oblikuje skupnost in njeno identiteto. Zato sta ohranjanje kulturne dediščine in zavedanje kulturnega potenciala pomemben družbeni kapital in bi jima bilo treba v prihodnje nameniti več pozornosti.

SWOT-analiza za področje človeških virov

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none">→ dobra pokritost z osnovnimi šolami in vrtci→ možnost funkcionalnega izobraževanja→ obstoj zdravstvene ustanove→ dobro razvito prostovoljstvo na področju zdravstva in sociale→ pestrost bivalnega okolja→ aktivno delovanje društev na vseh področjih	<ul style="list-style-type: none">→ slaba izobrazbena struktura prebivalstva→ omejene možnosti funkcionalnega izobraževanja→ nezadostna funkcionalna usposobljenost za delo→ slaba ozaveščenost in splošno socialno stanje lokalnega prebivalstva→ visokoizobraženi brezposelni kadri -

<ul style="list-style-type: none"> → bogata kulturna dediščina, → rekreacijski center → razvita ljubiteljska kultura (aktivnosti amaterskih skupin) → potenciali v kulturni ustvarjalnosti → etnografsko-tehniška dediščina → prisotnost institucij → turistična obiskanost 	<ul style="list-style-type: none"> neustrezno poklicno usmerjanje → pomanjkanje ustrezno usposobljenega kadra → neustrezna stimulacija strokovnega kadra → izobraževalni programi, neprilagojeni specifičnim potrebam v okolju → šibka povezanost med posameznimi področji (gospodarstvo, turizem, šport, izobraževanje, kultura ...) → premalo izkoriščena športna infrastruktura → slabo vzdrževanje nekaterih obstoječih objektov in površin → pomanjkanje interesa za podjetništvo → šibka kulturna promocija → šibka kulturna ozaveščenost → odsotnost ustreznega kulturnega izobraževanja → ni poklicnega ali srednjega izobraževanja
<p>PRILOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → občinsko, regijsko in mednarodno povezovanje na različnih področjih → možnosti zaposlovanja in samozaposlovanja → razvoj in nadgradnja infrastrukture → razvoj dopolnilnih dejavnosti → medresorska sodelovanja → sodelovanje obmejnih občin ter regij → razvoj športne infrastrukture → črpanje državnih sredstev in sredstev EU → razvoj samozaposlovanja na področju domačih in umetnih obrti → povezovanje profesionalnih in amaterskih kulturnih skupin → trženje nepremične kulturne dediščine → trženje nematerialne kulturne dediščine 	<p>NEVARNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → beg možganov → nezainteresiranost lokalnega prebivalstva → zmanjšanje natalitete in staranje prebivalstva → nepovezanost gospodarstva z izobraževanjem → izumiranje starih običajev, navad in šeg → povečanje socialnih problemov → neskladnost pri financiranju določenih programov → pomanjkanje lastnih sredstev → nizka absorpcijska sposobnost črpanja državnih sredstev in sredstev EU → nezainteresiranost gospodarstva in politike → izguba zgodovinskega spomina in identitete → nestrokovna obravnava kulturne dediščine → prepuščanje nacionalno pomembne kulturne dediščine v breme lokalnih institucij

Ključni problemi in usmeritve

Pri SWOT-analizi so se pokazali naslednji ključni problemi za področje človeških virov:

- slaba izobrazbena struktura prebivalstva in brezposelnost
- nezadostna funkcionalna usposobljenost za delo
- pomanjkanje izobraževalnih programov, prilagojenih potrebam v okolju
- slaba skrb za lastno zdravje
- premajhna izkoriščenost športne infrastrukture in pomanjkanje programov za določene ciljne skupine (ženske, otroci, starejši, invalidi)
- nepovezanost gospodarstva, turizma, športa, kulture in izobraževanja
- šibka promocija kulture in kulturne dediščine
- nestrokovna obravnava kulturne dediščine v preteklosti

Področje človeških virov je široko področje, ki vključuje različne dejavnosti. Ljudje smo ključni pri soustvarjanju razvoja v vseh fazah udejanjanja. Vlaganje v človeške vire je težko merljiva naložba, ki se obrestuje na dolgo obdobje.

4.5 Okolje in infrastruktura

ANALIZA STANJA - OKOLJE

Kakovost življenja prebivalcev občine Gornja Radgona se opira na lokalne vire in dobrine. Uvajanje gospodarskih dejavnosti na teh temeljih ne sme biti v nesoglasju z varovanjem okolja.

Občinski svet Občine Gornja Radgona je v letu 2005 sprejel Odlok o ustanovitvi javnega podjetja Komunala Radgona, d. o. o. (Uradno glasilo Občine Gornja Radgona, lokalni časopis Prepih, št. 10 z dne 1. 3. 2005 in št. 12 z dne 1. 7. 2005). Edini ustanovitelj in lastnik podjetja je Občina Gornja Radgona. Ustanoviteljske pravice izvršuje Občinski svet Občine Gornja Radgona.

4.5.1 Vodooskrba

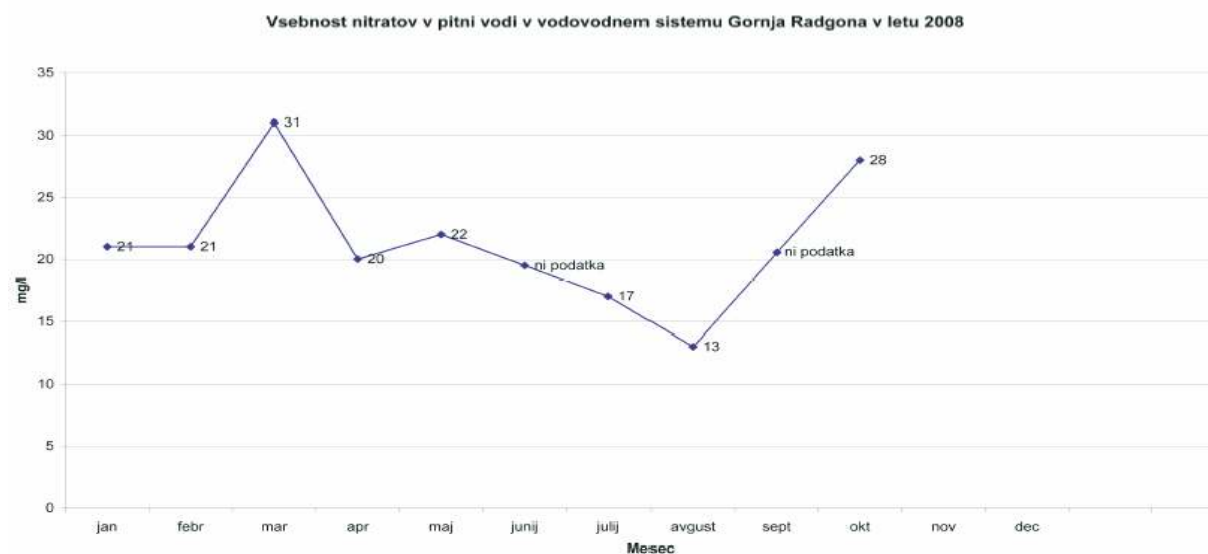
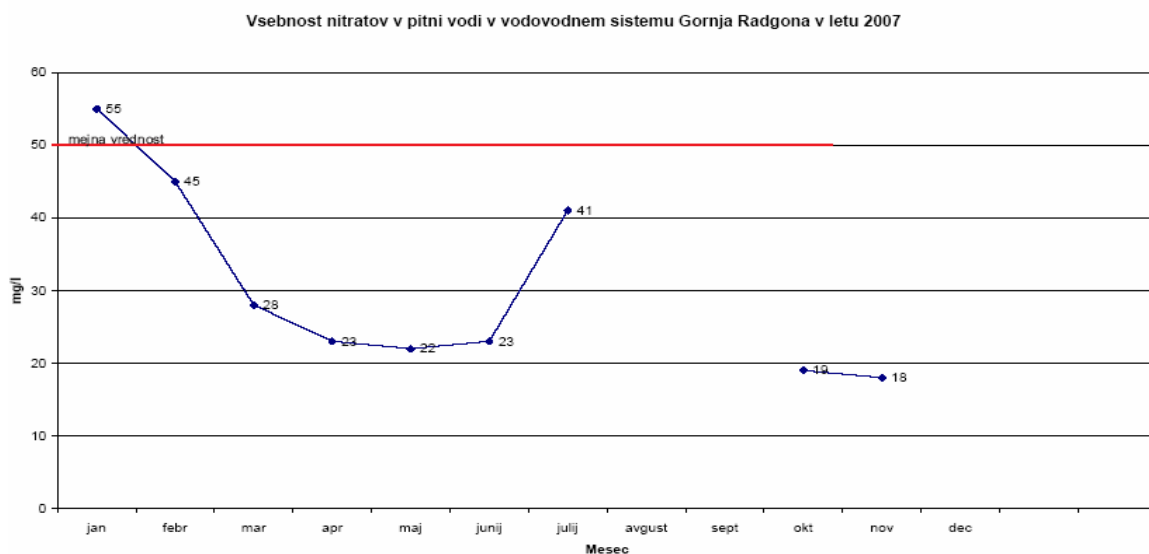
Vodovod je eden najpomembnejših tehnoloških izumov na področju urbanizacije, saj omogoča visoko raven higiene na podeželju in v mestih. Na območju občine Gornja Radgona je približno 120.000 metrov zgrajenega vodovoda, nezgrajenega je približno 15.000 metrov.

Čista pitna voda ni samoumevna za vsakogar, zato smo dolžni varovati vire pitne vode, ki je osnovni pogoj za ohranitev kakovosti bivanja ter nadaljnji razvoj. Območje občine Gornja Radgona se napaja iz vodnega vira Podgrad, kjer je zaščiteno vodovarstveno območje.

Kljub uresničevanju nitratne direktive, ki je v veliki meri zajezila uporabo nitratov ter ublažila izpiranje nitratov v podtalnico, se na zajetju pitne vode v Podgradu še zmerom pojavljajo presežki vsebnosti nitratov.

Na podlagi 34. člena Pravilnika o pitni vodi (Uradni list RS, št. 19/04, 35/04, 26/06 in 92/06), Zakona o zdravstveni ustreznosti živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živilom (Uradni list RS, št. 52/00, 42/02 in 47/04), Pravilnika o higieni živil (Uradni list RS, št. 60/02, 104/03, 11/04 in 51/04) in na podlagi Aarhuške konvencije (pravica do obveščenosti) podjetje Komunala Radgona, d. o. o., obvešča o kvaliteti pitne vode iz vodovodnega sistema. Spodnji grafi kažejo vsebnosti nitratov v pitni vodi v vodovodnem sistemu Gornja Radgona v letih 2007 in 2008. Opazimo lahko, da se je vsebnost nitratov rahlo znižala in da v letu 2008 ni presegla mejne vrednosti.

Graf 30: Vrednosti nitratov v pitni vodi v vodovodnem sistemi Gornja Radgona, za leti 2007 in delno 2008 (Vir: Komunala Radgona d.o.o.)

Z namenom celostnega urejanja oskrbe z vodo se je Občina Gornja Radgona odločila pristopiti k projektu »Oskrba prebivalstva s pitno vodo in varovanje vodnih virov Pomurja - vodovodno omrežje za sistem C«, s katerim bodo dogradili del manjkajočega vodovodnega omrežja ter izgradili nove transportne vode ter zaščitili vodonosnika Segovci in Podgrad.

4.5.2 Odpadki

Nepremišljeno gospodarjenje z naravnimi viri v preteklosti kaže na resne probleme zaradi količine odpadkov, neustreznega deponiranja nevarnih odpadkov, neustrezne urejenosti odlagališč, velikega števila divjih odlagališč, ki resno ogrožajo okolje in povzročajo veliko onesnaženje. Na divjih odlagališčih so največkrat nevarni, strupeni odpadki, ki povzročajo večjo obolenost ljudi, ogrožajo živalske in rastlinske vrste ter zmanjšujejo kvaliteto okolja ter bivanja.

Občina ima urejeno ločeno zbiranje odpadkov, ki se ločujejo že pri viru nastanka. Enkrat letno je organizirano zbiranje kosovnih in nevarnih odpadkov. V občini ima koncesijo za zbiranje in odvoz odpadkov podjetje Saubermacher Slovenija, d. o. o. Odpadki iz občine Gornja Radgona se odvažajo v regijski Zbirni center in na deponijo nenevarnih odpadkov Puconci. Kot dolg iz preteklosti je ostalo odlagališče v Hrastju - Moti, ki je na neprimernem in ekološko občutljivem mestu, zato bi ga bilo treba čim prej sanirati in urediti.

4.5.3 Odvajanje in čiščenje odpadnih voda

Občina Gornja Radgona je začela reševati problem s sprejetjem Operativnega programa odvajanje in čiščenja komunalnih odpadnih voda, s katerim se je zavezala, da skladno z načrtom do leta 2017 celostno uredi odvajanje in čiščenje odpadnih voda. Skladno z omenjenim programom je pristopila k celotni ureditvi odvajanja in čiščenja odpadnih voda (sekundarna kanalizacija) za naselja Črešnjevci, Norički Vrh, Gornja Radgona in Podgrad, saj na omenjenem območju trenutno ni komunalne kanalizacije, ki bi omogočala priklop odpadnih komunalnih voda individualnih stanovanjskih objektov. Izgradnja manjkajočega sekundarnega omrežja se bo izvajala tudi v prihodnjem obdobju. Poleg že zgoraj omenjene investicije čaka občino v prihajajočem obdobju močan investicijski cikel, ki bo poleg izgradnje celotnega primarnega kanalizacijskega omrežja zajemal tudi izgradnjo centralne čistilne naprave za 10.000 PE.

V občini je le 16.387 metrov obstoječega kanalizacijskega omrežja, in sicer v celoti v mestu Gornja Radgona.

Po večini imajo stanovanjski objekti zgrajene individualne greznice, ki jih praznijo po potrebi, zaradi česar nastajajo naslednji problemi:

- zaradi visoke podtalnice, posebej v deževnem obdobju, in nevodotesno izdelanih greznic odpadne vode pronicajo v podtalje
- fekalne vode iz stanovanjskih in poslovnih objektov so zdaj speljane v individualne greznice, ki so v večini izdelane nevodotesno oziroma imajo iztok iz tretjega prekata v obcestne jarke ali pa na površino, kar povzroča težave še posebej v poletnih mesecih (smrad, nevarnost okužb, vizualni izgled vasi)

Meteorne vode se odvajajo po zaprtih, ponekod tudi po odprtih obcestnih jarkih.

Gnojevko in hlevski gnoj zbirajo kmetje v ločenih gnojiščih in odvažajo na njivske površine dvakrat letno. Morali bi urediti gnojišča, za zdaj lahko samo opozorimo, da se gnojnične odplake ne smejo spuščati v fekalno kanalizacijo in naprej v čistilno napravo. Ker so te odpadne vode močno obremenjene, zahtevajo poseben postopek.

Greznice povzročajo nemalo težav, kajti v njih poteka anaerobno gnitje organske snovi, zaradi česar nastajajo plini, ki povzročajo smrad. V stiku teh plinov z vodo nastaja kislina, ki nažira kanalizacijske cevi in jaške. Goščo, ki se zadrži v greznicah, je treba občasno izčrpati in jo odpeljati na sprejemno mesto na deponijo. Praznjenje greznic pomeni za

prebivalce že kar velik strošek, poleg tega pa je to poseg, ki povzroča hrup in smrad v bivalnem okolju.

4.5.4 Trajnostna energija

Občina Gornja Radgona ima sprejeto energetska zasnovo, ki se zaradi omejenih finančnih sredstev uresničuje počasneje od načrtovanega. V trajnostno rabo energije spadata učinkovita raba energije in raba obnovljivih virov energije, pri nas pa nimata ustreznega mesta na državnem nivoju, saj država še ni pripravila ustreznih razpisov, ki bi pomagali z dodatnimi nepovratnimi finančnimi sredstvi učinkoviteje uresničevati občinsko energetska zasnovo. Tako je v tem delu Občina Gornja Radgona zelo učinkovita, kar dokazuje z energetska obnovo javnih stavb. Prva takšna stavba je Vrtec Manka Golarja, ki je pionirski projekt v Sloveniji na področju energetske obnove javnih stavb.

V bližnji prihodnosti bo treba začeti obnovo celotne javne razsvetljave, kar zahteva zakonodaja z Uredbo o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja okolja Ur. l. RS, št. 81/2007.

Vir primarne energije so obnovljivi viri energije, katerih delež se povečuje v svetu in v Sloveniji. Povečanje deleža je ena od prioritet energetske in okoljske politike v EU in Sloveniji. Na območju občine Gornja Radgona je več možnih obnovljivih virov energije, in sicer: lesna biomasa, rastlinska biomasa, sončna energija in hidroenergija.

Temeljni problem prenizke rabe obnovljivih virov energije je v slabi promociji in ozaveščenosti prebivalstva, večjih stroških investicij in tudi v pomanjkanju lastnih finančnih sredstev za projekte na tem področju. Za zasebni sektor je na voljo več nepovratnih in povratnih finančnih sredstev, ki jih je možno pridobiti preko Ekološkega sklada.

Lesna biomasa je domač in obnovljiv vir energije, ki ni neomejen. Slovenija je z gozdom bogata država. Po podatkih Zavoda za gozdove so v letu 2004 vse občine imele del ozemlja poraslega z gozdom. Tako lahko zaključimo, da je vseh 193 občin imelo teoretično potencial lesne biomase iz gozdov. Dejansko razpoložljive količine lesne biomase iz gozdov pa omejujejo socialni, ekonomski in okoljski dejavniki. Pri odločanju o spodbujanju rabe lesne biomase na lokalnem nivoju je pomembno poznavanje omejitev. Poznavanje omenjenih dejavnikov je pomembno, tudi ko razmišljamo o lokalnem ali regionalnem razvoju, o novih delovnih mestih, o dopolnilnih dejavnostih na kmetijah in o izboljševanju kakovosti bivanja (manjša onesnaženost zraka).

Preglednica 10: Delež gozdov in drugi kazalniki možnosti in primernosti izrabe lesne biomase v občini Gornja Radgona (Vir: <http://www.biomasa.zgs.gov.si/index.php?p=obcine>)

Površina (ha)	7.460
Površina gozdov (ha)	2.366
Delež gozdov (%)	31,7
Površina gozda na preb. (ha/preb.)	0,3
Delež zasebnega gozda (%)	67,3
Največji možni posek (m ³ /leto)	9.823
Realizacija poseka (m ³)	5.573
Delež težje dostopnih gozdov (%)	2,34
Delež stanovanj, ogrevanih z lesom (%)	38

4.5.5 Prometna infrastruktura

Za razvoj nekega območja je pomembna dobro razvita javna infrastruktura. Ob neustrezni in dotrajani javni infrastrukturi so najbolj prizadeti lokalni prebivalci. V občini Gornja Radgona je približno 210 kilometrov cest. Na tem območju je obremenjenost državnih cest nad poprečjem. To stanje se je izboljšalo z izgradnjo in odprtjem avtoceste, 31. oktobra 2008. Dolžina državnih cest v občini presega 27 kilometrov.

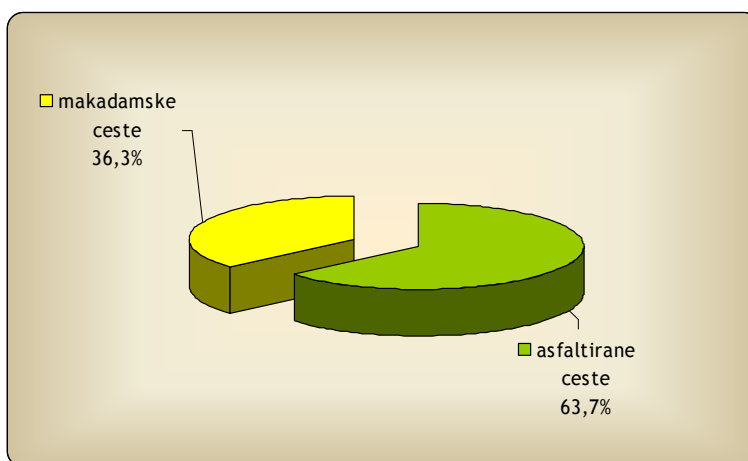
Občinske ceste se kategorizirajo na lokalne ceste (LC) in javne poti (JP). Lokalne ceste se razvrstijo na naslednje podkategorije: na zbirne mestne ceste ali zbirne krajevne ceste (LZ) in na mestne ceste ali krajevne ceste (LK).

Preglednica 11: Kategorizacija cest (Vir: Občina Gornja Radgona)

Kategorizacija cest	Število	Dolžina (v m)
Lokalne ceste (LC)	22	60.825
Zbirne mestne ceste (LZ)	9	5.095
Zbirne krajevne ceste (LK)	22	5.236
Javne poti (JP)	290	139.085

Od skupno 210.241 m cest je:

- ca. 134.000 m asfaltiranih cest
- ca. 76.241 m makadamskih cest

4.5.6 Telekomunikacijsko omrežje

Na območju celotne občine Gornja Radgona je omogočen dostop do telefonskega priključka, pri čemer se hitro povečuje število digitalnih priključkov. V velikem delu občine je omogočen dostop do širokopasovnega interneta preko ADSL, optičnih kablov ali kabelskih sistemov.

Kabelska televizija je lokalno pokrita v večjem delu občine.

Pokritost z mobilno telefonijo je zadovoljiva.

Območje je v celoti pokrito s poštnimi storitvami.

SWOT-analiza za področje okolja in infrastrukture

<p>PREDNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → ločeno zbiranje odpadkov → rezerve v energetskih virih in zalogah (lesna biomasa, rastlinje, geotermalna energija) → vodni viri (reka Mura, reka Ščavnica, izviri mineralne vode) → obmejna lega, mejni prehod → možnosti za razvoj kolesarskih poti <p>bližina avtoceste</p>	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → divja odlagališča odpadkov → ranljivost vodnih virov in onesnaženost voda → slaba ozaveščenost prebivalstva → intenzivno kmetijstvo → dotrajanost vodovodnega sistema in s tem večje izgube vode → energetska odvisnost → slaba pokritost s kanalizacijskim omrežjem → dotrajanost javne infrastrukture → preobremenjenost cest → neusklajenost kategorizacije zemljišč z dejanskim stanjem in neurejena zemljišča → neustrezno prostorsko planiranje
<p>PRILOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → potenciali reke Mure → ekološko kmetovanje → posodobitev vodnega sistema in zmanjšanje vodnih izgub → ozaveščanje ljudi → izraba sončne energije → energetska izraba odpadkov → spodbujanje podjetništva pri predelavi odpadkov → ureditev cest, → oživljanje starega mestnega jedra → usklajeno prostorsko planiranje → čezmejne povezave → sodelovanje obmejnih občin ter regij <p>črpanje državnih sredstev in sredstev EU</p>	<p>NEVARNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → onesnaževanje podtalnice vodotokov ter vodonosnika → ogrožanje zdravja prebivalstva → necelovit pristop k izgradnji prometne in informacijske infrastrukture → zmanjšanje tranzitnega turizma zaradi avtoceste → pomanjkanje lastnih finančnih sredstev → nizka absorpcijska sposobnost črpanja državnih sredstev in sredstev EU → povečanje negativnih vplivov na okolje → pritisk urbanizacije na podeželju <p>širitev degradiranih območij</p>

Ključni problemi in usmeritve

SWOT-analiza odseva ključne probleme na področju okolja in infrastrukture:

- zaradi urbanizacije in gospodarstva se kaže velik pritisk na omejene naravne vire (npr. pitna voda)
- zaradi negativnih vplivov kmetijstva (nitrati) je ogrožena kvaliteta pitne vode
- slaba pokritost območja s kanalizacijskimi omrežji in čistilnimi napravami
- prenizko pojavljanje obnovljivih virov energije
- slaba ozaveščenost prebivalstva
- pomanjkanje finančnih sredstev za okoljske projekte
- neozaveščenost lokalnih skupnosti
- preobremenjenost in dotrajanost cest
- nekontrolirana in nestrokovna urbanizacija podeželja

Zaradi intenzivnih in agresivnih posegov v okolje in kljub sanacijskim ukrepom v zadnjem času še vedno obstajajo degradirana območja. Ogroženi so vodni viri, ki so nujno potrebna dobrina. V prihodnosti je pri posegih v okolje nujno treba nadzirati naslednje:

- da so posegi v okolje dobro premišljeni in izvedeni na naravi prijazen način

- da se bodo degradirana območja ustrezno revitalizirala
- upoštevati Aarhuško deklaracijo o obveščanju javnosti o stanju v okolju
- da se varčno izrabljajo energija in obnovljivi viri energije

V želji po razvoju velikokrat nastanejo nesoglasja med skrbjo za okolje in izgradnjo infrastrukture, kar je osnovnega pomena za prebivalstvo. Vendar je ob vsem tem treba slediti viziji razvoja, ki temelji na trajnostnem in uravnoveženem razvoju na vseh področjih človekovega delovanja.

5 STRATEŠKE USMERITVE IN RAZVOJNE PRILOŽNOSTI

V predhodnih poglavjih smo obravnavali ključna področja človekovega delovanja. Vsako področje predstavlja razvojno enoto, ki izkazuje določene prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti. V tem poglavju so s pomočjo SWOT-analiz oblikovana vizija razvoja občine ter evidentirani glavni cilji razvoja za obdobje 2009-2013.

5.1 Oblikovanje vizije razvoja občine Gornja Radgona

Občina Gornja Radgona bo prepoznavna in gospodarsko uspešna občina, ki upošteva socialno pravičnost ter je okoljsko ozaveščena.

5.2 Cilji razvojnega programa

Razvojni trajnostni cilji so naslednji:

- večanje ekonomske blaginje z razvojem podjetništva, turizma in kmetijstva
- dvig zavesti prebivalstva in lokalnih skupnosti o pomenu trajnostnega ravnanja z okoljem, trajnostne rabe obnovljivih virov energije ter varčevanja z energijo
- dvig kakovosti bivanja ter zagotovitev možnosti vračanja mladih izobraženih kadrov nazaj v občino
- povečanje privlačnosti podeželja za delo in bivanje
- dvig splošnega zdravstvenega in socialnega stanja prebivalcev občine

Našteti splošni cilji nakazujejo na razvojne prioritete, iz katerih so izpeljani primerni programi in ukrepi, s katerimi se lahko uresničijo zadani cilji.

5.3 Določitev razvojnih prioritet, programov in ukrepov

V skladu z razvojnimi prioritetami Strategije razvoja Slovenije, z razvojno-investicijskimi prioritetami Državnega razvojnega programa 2007-2013, Regionalnim razvojnim programom za Pomurje 2007-2013, Območnim razvojnim programom Prlekije 2007-2013 ter z operativnimi programi posameznih področij za obdobje 2007-2013 so definirane tri (3) razvojne prioritete RP OGR 09-1309-13, ki so smiselno dopolnjene s programi, ukrepi in projekti, s katerimi se bodo uresničevali zgoraj naštetih cilji. Opis posameznega projekta je v prilogi 2.

Prioritete pričujočega razvojnega programa niso razvrščene po hierarhiji, temveč so enakovredne.

1. PRIORITETA: INFRASTRUKTURA IN PROSTOR

Prva prioriteta obravnava okolje in se nanaša na trajnostno ravnanje z okoljem, ustrezno izgradnjo in obnovo infrastrukture ter s spodbujanjem trajnostne rabe obnovljivih virov. Cilj prve razvojne prioritete je trajnostno ravnanje z okoljem in ustrezna izgradnja infrastrukture za izboljšanje človekovega življenjskega standarda. Prioriteta se smiselno umešča v DRP kot prioriteta **Dostopnost podpornih storitev**.

PROGRAM 1.1 Prometna in informacijska infrastruktura

Program vsebuje en ukrep, v katerem je združena vsa prometna in informacijska infrastruktura. V ukrepu so trije prioritetni projekti in devet ostalih projektov.

Cilji:

→ izgradnja in posodobitev prometne in informacijske infrastrukture za dvig življenjske ravni prebivalstva ter dvig konkurenčnosti gospodarstva.

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Dolžina cest in pločnikov	Zgrajenih 100 % načrtovanih cest in pločnikov
Dolžina kolesarskih poti	50 % izgrajenega kolesarskega omrežja
Informacijska povezanost	Širokopasovno omrežje do vseh zainteresiranih občanov

UKREP 1.1.1 Izboljšanje prometne in informacijske infrastrukture

PROJEKTI:

1. Investicijsko vzdrževanje in gradnja občinskih cest (P)¹
2. Odstranitev ovir za invalide (P)
3. Prekategorizacija ceste (P)
4. Širokopasovno omrežje
5. Izdelava digitalnega geodetskega katastra javne gospodarske službe
6. Sanacija plazov
7. Investicijsko vzdrževanje in gradnja občinskih cest
8. Cestna in obcestna infrastruktura
9. Avtobusna postaja v Gornji Radgoni
10. Priprava nove prometne ureditve
11. Most čez Plitvico
12. Redarska služba
13. Železniška postaja

¹ PRIORITETNI PROJEKTI

PROGRAM 1.2 Upravljanje z vodami in ravnanje z odpadki

Program vključuje štiri ukrepe in trinajst projektov, ki vplivajo na trajnostno ravnanje z okoljem ter ozaveščanje prebivalstva. Ukrepi se nanašajo na izgradnjo kanalizacijskega omrežja ter manjkajočega vodovodnega omrežja s sanacijo dotrajanih salonitnih cevi ter zagotavljanje zdrave pitne vode. V ta program se vključuje tudi sanacija divjih odlagališč.

Cilji:

- povečanje ozaveščenosti prebivalstva ter povečanje skrbi za okolje
- izgradnja in posodobitev kanalizacijskega sistema na celotnem območju občine
- zagotavljanje zadostne količine zdrave pitne vode
- sanacija divjih odlagališč

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Izgradnja centralne čistilne naprave	Zgrajena CCN do leta 2012 za 10.000 PE
Zagotavljanje zdrave pitne vode	Izgradnja celotnega manjkajočega vodnega omrežja ter zdrava pitna voda
Dolžina izgrajenega kanalizacijskega sistema	Zgrajeno celotno primarno in sekundarno kanalizacijsko omrežje v skladu z OP za odvajanje in čiščenje komunalnih voda
Revitalizacija degradiranih območij	30 % revitaliziranih degradiranih območij
Sanirana divja odlagališča	30 % saniranih divjih odlagališč

UKREP 1.2.1 Izgradnja kanalizacijskega omrežja s centralno čistilno napravo

PROJEKTI:

1. Odvajanje in čiščenje odpadnih voda v porečju Ščavnice in notranje Mure (P)
2. Izgradnja kanalizacijskega omrežja v občini Gornji Radgoni - po aglomeracijah (P)
3. Javne sanitarije v mestu Gornja Radgona (P)

UKREP 1.2.2 Varovanje virov pitne vode in oskrba s pitno vodo

PROJEKTI:

1. Investicijsko vzdrževanje hidrantnega omrežja (P)
2. Izgradnja drugih vodovodnih sistemov (P)
3. Oskrba prebivalstva s pitno vodo in varovanje vodnih virov Pomurja - vodovodno omrežje za sistem C (P)

UKREP 1.2.3 Celovito ravnanje z odpadki in sanacija divjih odlagališč

PROJEKTI:

1. Sanacija odlagališča odpadkov Hrastje - Mota
2. Regijski zbirni center Puconci
3. Sanacija divjih odlagališč
4. Občinski zbirni center za odpadke

UKREP 1.2.4 Trajno varovanje naravnih virov in kulturne krajine

PROJEKTI:

1. KP Negova
2. Sanacija vodotokov v občini Gornja Radgona
3. Pristop k ozaveščanju ljudi za ravnanje z živalmi

PROGRAM 1.3 Učinkovita raba energije in obnovljivi viri energije

Razvojni program sestavljajo štiri ukrepi in osem projektov. Gre za učinkovito rabo energije v javnem in zasebnem sektorju ter povečanje izkoriščanja obnovljivih virov energije.

Cilji:

- povečanje deleža obnovljivih virov energije
- racionalna in učinkovita raba energije
- spodbujanje ekološke gradnje ter energetske sanacije v javnih in zasebnih objektih
- zmanjševanje onesnaženosti okolja ter zniževanje stroškov
- z ustrezno gradnjo in energetsko sanacijo zmanjšati stroške vzdrževanja obstoječega (in novega) stanovanjskega fonda

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Ekološko gradnja in energetske sanacije javnih zgradb	Energetsko obnovljeni trije objekti javnega pomena
Delež obnovljivih virov energije	50% delež uporabe OVE v javnem sektorju in 50% v zasebnem sektorju
Učinkovita raba energije	Zmanjšanje porabe energije v javnem in zasebnem sektorju za 30 %
Zmanjševanje svetlobne onesnaženosti	50 % energetske obnovljene javne razsvetljave v občini
Zamenjava ekološko oporečnih strešnih kritin na javnih in zasebnih objektih	Zamenjava ekološko sporne kritine na vseh objektih javnega pomena in vsaj 50% na objektih zasebnega sektorja

UKREP 1.3.1 Promocija in ozaveščanje o pomenu učinkovite rabe energije in izkoriščanje obnovljivih virov energije

PROJEKTI:

1. Obnovljivi viri energije

UKREP 1.3.2 Učinkovita raba energije ter obnovljivih virov energije v zasebnih in javnih objektih

PROJEKTI:

1. Energetska obnova OŠ Gornja Radgona z dograditvijo športne dvorane (P)
2. Energetska obnova enote JZ Vrtec Manka Golarja Gornja Radgona - enota Črešnjevci (P)
3. Energetska obnova JZ Vrtec Manka Golarja Gornja Radgona
4. Energetska obnova upravne zgradbe Občine

UKREP 1.3.3 Energetske varčne javne razsvetljave

PROJEKTI:

1. Energetske varčne javne razsvetljave (P)
2. Javna razsvetljava v KS Gornja Radgona

UKREP 1.3.4 Zamenjava ekološko oporečnih strešnih kritin

PROJEKTI:

1. Azbestna strešna kritina

2. PRIORITETA: RAZVOJ ČLOVEŠKIH VIROV

Druga razvojna prioriteta bo izboljšala kvaliteto življenja na območju občine Gornja Radgona. Nanaša se na uvajanje ustreznih izobraževalnih programov, razvoj in krepitev aktivnih politik zaposlovanja ter samozaposlovanja, na izboljšanje zdravstvenega stanja prebivalcev ter krepitev in varovanje zdravja, razvoj kulture in kulturne dediščine, spodbujanje športa s primernimi programi in izgradnjo športne infrastrukture. Prioriteta se smiselno umešča v DRP kot prioriteta **Izboljšanje kakovosti življenja**.

PROGRAM 2.1 Izobraževanje in usposabljanje

Razvojni program Izobraževanje in usposabljanje vsebuje dva ukrepa in pet projektov. Gre za uvajanje novih izobraževalnih programov, s katerimi bi povečali zaposlitvene možnosti v bližnjem okolju ter usposobitev prebivalstva za potrebe gospodarstva, javnega in zasebnega sektorja. Hkrati gre tudi za izgradnjo in obnovo izobraževalne infrastrukture.

Cilji:

- uvajanje novih dopolnilnih izobraževalnih programov
- ohranitev in povečanje kakovost izobraževalnih programov
- izvajanje programov vseživljenjskega učenja
- povečanje zaposlitvenih možnosti v domačem okolju
- dvig kakovosti infrastrukture za predšolsko in šolsko vzgojo ter mladino

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Izobraževalni programi	uvedba dopolnilnih izobraževalnih programov, prilagojenih potrebam okolja
Kadrovsko-občinske štipendije	30% povečanje števila štipendistov
Obnovljena izobraževalna infrastruktura	30 % obnovljene izobraževalne infrastrukture

UKREP 2.1.1 Uvedba novih in funkcionalnih izobraževalnih programov ter programov usposabljanja

PROJEKTI:

1. Izobraževalni programi

UKREP 2.1.2 Izgradnja in obnova predšolske in šolske izobraževalne infrastrukture

PROJEKTI:

1. Obnova Glasbene šole
2. Prireditveni prostor v OŠ dr. Antona Trstenjaka Negova
3. Nabava opreme za JZ Vrtec Manka Golarja Gornja Radgona
4. Obnova prostorov in nabava opreme za OŠ dr. Antona Trstenjaka Negova

PROGRAM 2.2 Razvoj in krepitev aktivnih politik dela

Program vsebuje en ukrep in dva projekta. Projekti predlagajo vsebine, ki spodbujajo zaposlovanje in samozaposlovanje ter štipendiranje.

Cilji:

- zmanjšanje socialne ogroženosti
- spodbujanje socialne vključenosti
- razvoj in okrepitev aktivne politike zaposlovanja
- preprečevanje brezposelnosti
- usposobitev prebivalstva za potrebe gospodarstva, javnega in nevladnega področja
- povečanje števila delovnih mest in ohranitev sedanjih
- spodbujanje zaposljivosti iskalcev zaposlitve z visokošolsko izobrazbo

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Zmanjšanje brezposelnosti	30% povečanje deleža deficitarnih usposabljanj in prekvalifikacij
Pomoč pri svetovanju	Brezplačna pomoč pri svetovanju glede možnosti izobraževanja, zaposlovanja in samozaposlitve

UKREP 2.2.1 Spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja

PROJEKTI:

1. Informativni dnevi za mlade
2. Štipendiranje

PROGRAM 2.3 Izboljšanje zdravstvenega stanja prebivalstva

Program vsebuje dva ukrepa in osem projektov. Projekti se nanašajo na povečanje promocije zdravja, spodbujanje zdravega načina življenja in skrb za lastno zdravje. Hkrati se nanašajo na izboljšanje dostopa do zdravstvenih storitev, razvoj skupnih programov socialnega in zdravstvenega varstva ter izboljšanje zdravstvene infrastrukture.

Cilji:

- spodbujanje skrbi za lastno zdravje
- promocija zdravega načina življenja
- krepitev mreže prostovoljstva
- razvoj programov za pomoč otrokom, družinam in socialno ogroženim
- razvoj programov za starejše občane
- enakomerna dostopnost do javnih zdravstvenih storitev

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Stopnja umrljivosti	Zmanjšanje stopnje umrljivosti s sedanjih 11,2 (l. 2007) na povprečje Slovenije 9,3
Pričakovana življenjska doba	Podaljšanje življenjske dobe s 73,8 leta na povprečje Slovenije (76,2)
Število bolnikov s prekomerno telesno težo	30% zmanjšanje števila bolnikov s prekomerno telesno težo
Število programov za pomoč otrokom, družinam in socialno ogroženim	50% povečanje števila programov za pomoč otrokom, družinam in socialno ogroženim
Promocija zdravega načina življenja	Vsakoletno izvajanje preventivnih ukrepov za zdrav način življenja Uvedba preventivnih programov v predšolske in šolske ustanove

UKREP 2.3.1 Razvoj programov za krepitev in varovanje zdravje ter socialne preventive

PROJEKTI:

1. Sodelovanje v NFSI-projektu (Zdrava hrana, razvojna priložnost za Negovo)
2. Dom starejših občanov - izvedba različnih aktivnosti za starejše
3. Cepljenje proti virusu HPV
4. Dopolnitvene dejavnosti v ZD Gornja Radgona
5. Pomoč družinam in posameznikom
6. Mladinski center - delavnice

Ukrep 2.3.2 Izboljšanje dostopnosti in kakovosti zdravstvenih storitev

PROJEKTI:

1. Zdravstveni dom Gornja Radgona - nabava medicinske opreme
2. Oprema za zaščito in reševanje

PROGRAM 2.4 Športna infrastruktura in programi

Program vsebuje dva ukrepa in štiri projekte, ki se nanašajo na razvoj novih in ohranjanje obstoječih športnih programov za vse ciljne skupine, izgradnjo športne infrastrukture, promocijo športa ter izrabo naravnih virov za razne športne zvrsti.

Cilji:

- omogočanje športnega delovanja vsem ciljnim skupinam
- promocija športa
- izraba naravnih virov za alternativne športne zvrsti
- razvoj novih športnih programov za ciljne skupine (ženske, predšolski otroci, starejši, invalidi)
- boljše izkoriščanje obstoječe športne infrastrukture
- obnova in izgradnja pokritih športnih objektov

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Število programov za ciljne skupine	30% povečanje deleža športnih panog
Promocija športa	20% povečanje števila športnih prireditev za vse generacije
Športna infrastruktura	Izgradnja športne dvorane, 30 % obnovitev zunanjih športnih igrišč

UKREP 2.4.1 Izgradnja oziroma obnova športne infrastrukture

PROJEKTI:

1. TŠC Trate (P)
2. Športna infrastruktura v občini Gornja Radgona
3. Športna dvorana pri OŠ Gornja Radgona

UKREP 2.4.2 Razvoj športnih programov

PROJEKTI:

1. Ureditev statusa športa v občini

PROGRAM 2.5 Razvoj kulture in kulturne dediščine

V programu so zajeti trije ukrepi in devet projektov, ki spodbujajo ustvarjalnost in kreativnost ter povečujejo ugled kulture ob ohranjanju kulturne dediščine kot istovetnosti območja ter vključevanje žive kulturne ustvarjalnosti.

Cilji:

- spodbujanje kreativnosti in ustvarjalnosti
- povezava kulturne dediščine s turistično ponudbo
- povečanje ugleda kulture in odnosa do nje
- revitalizacija kulturne dediščine
- zagotovitev možnosti delovanja kulturno-umetniških potencialov v občini
- obnova kulturne infrastrukture

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Število programov za ciljne skupine	30% povečanje kulturnih programov vseh zvrsti in za vse starostne skupine
Promocija kulture in kulturne dediščine	30% povečanje tržnega deleža
Obnova kulturne infrastrukture	Obnova kulturnih in vaških domov Vključitev kulturne infrastrukture v turistične programe

UKREP 2.5.1 Ohranjanje in revitalizacija kulturne dediščine

PROJEKTI:

1. Staro mestno jedro (P)
2. Obnova Kulturnega doma Gornja Radgona (P)
3. Obnova kapelic in kužnih znamenj

UKREP 2.5.2 Spodbujanje kulturne ustvarjalnosti

PROJEKTI:

1. Dnevi mladih
2. Programi za mlade - spodbujanje ustvarjalnosti

UKREP 2.5.3 Vključitev kulturne dediščine in žive kulturne ustvarjalnosti v turistično ponudbo

PROJEKTI:

1. Špital (P)
2. Pristava Negova (P)
3. Poletni festival
4. Muzej ur

PROGRAM 2.6 Podporno okolje za razvoj človeških virov

Razvojni program Podporno okolje za razvoj človeških virov vsebuje en ukrep in šest projektov. Gre za splošen dvig kakovosti bivanja tukaj živečih ljudi in prihodnjih prebivalcev tega območja. Z nastajanjem novih delovnih mest je treba razvijati tudi infrastrukturo, ki zagotavlja nadaljnji razvoj družbenega življenja.

Cilji:

- dvig kakovosti življenjskega okolja
- večja vključenost mladih
- dvig medgeneracijskega sodelovanja
- pomoč mladim pri reševanju stanovanjskega problema s komunalno opremljenimi zemljišči in stanovanji
- povečati zaposlitvene možnosti v domačem okolju

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Komunalno opremljena zemljišča	50% delež komunalno opremljenih zemljišč v občinski lasti
Stanovanja	30 novih stanovanjskih enot
Podporna infrastruktura	Izgradnja mestnega in gozdnega parka Razširitev knjižnice in ostale knjižnične infrastrukture
Podporno okolje za mladino	Izgradnja mladinskega doma, ureditev statusa mladine

UKREP 2.6.1 Krepitev podpornega okolja za razvoj človeških virov

PROJEKTI:

1. Pridobivanje in opremljanje stavbnih zemljišč za stanovanjsko gradnjo (P)
2. Mestni park z Lisjakovo strugo (P)
3. Ureditev statusa mladine
4. Multimedijски center - izgradnja
5. Mladinski center - izgradnja
6. Obnova ali selitev knjižnice

3. PRIORITETA: PODJETNIŠTVO IN INVESTICIJE V GOSPODARSTVO

Tretja prioriteta bo prispevala k dvigu konkurenčnosti celotnega območja občine Gornja Radgona preko nadaljnjega razvoja gospodarstva, turizma in kmetijstva. Cilj te prioritete je povečanje podjetnosti in konkurenčnosti ključnih gospodarskih vej. Prioriteta se smiselno umešča v DRP kot prioriteta **Globalna konkurenčnost**.

PROGRAM 3.1 Spodbujanje razvoja turizma

V programu so zajeti dva ukrepa in deset projektov, ki spodbujajo razvoj turizma, povečanje števila turističnih ponudnikov in interdisciplinarni pristop pri kreiranju turističnih programov.

Cilji:

- dvig kvalitete novih in že obstoječih turističnih programov in produktov
- trajnostna povezava kulturne dediščine s turistično ponudbo
- povečanje prepoznavnosti občine
- povečanje števila delovnih mest in ohranitev že obstoječih
- povečanje nočitvenih kapacitet
- razvijanje doživljajskega in ekoturizma

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Število turističnih programov in produktov	Razvoj dveh integralnih turističnih produktov
Število obiskov turistov	50% povečanje števila nočitev na območju občine 30% povečanje števila vodenih skupin na območju občine
Število prenočitvenih kapacitet	30% povečanje prenočitvenih kapacitet

UKREP 3.1.1 Promocija in trženje občine

PROJEKTI:

1. City cooperation (P)

UKREP 3.1.2 Razvoj turistične ponudbe in infrastrukture

PROJEKTI:

1. Mreženje vinskih poti Gornja Radgona (P)
2. Mreženje slatinskih vrelic (P)
3. Mreženje kolesarskih poti v občini Gornja Radgona (P)
4. Reka Mura in urbani razvoj mest Gornja Radgona in Bad Radkersburg
5. Mreženje vinskih poti - nadaljevanje
6. Zeliščni park Negova
7. Pot okoli Negovskega jezera
8. Čolnarna

PROGRAM 3.2 Spodbujanje podjetništva in izboljšanje konkurenčnosti

V programu so zajeti dva ukrepa in štirje projekti, ki spodbujajo razvoj podjetništva in izboljšujejo konkurenčno sposobnost podjetij.

Cilji:

- izgradnja učinkovitega podpornega okolja za razvoj podjetništva
- promocija podjetništva v vseh procesih izobraževanja
- spodbujanje podjetnikov k povezovanju in sodelovanju
- povečanje števila novih delovnih mest in ohranitev že obstoječih
- spodbuditev zanimanja za podjetništvo med ženskami

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Število novonastalih podjetij ali razširitev obstoječih	20% povečanje števila gospodarskih subjektov
Število zaposlitev	20% povečanje števila zaposlenih v gospodarskem sektorju
Komunalno opremljanje zemljišč za gospodarsko dejavnost	Ureditev infrastrukture poslovno-obrtne cone Element

UKREP 3.2.1 Promocija podjetništva in razvoj podpornega okolja

PROJEKTI

1. Industrijska cona UE Gornja Radgona
2. Privabljanje tujih investicij

UKREP 3.2.2 Razvoj poslovne infrastrukture

PROJEKTI

1. Poslovno-obrtna cona Element (P)
2. Industrijska cona Mele (P)

PROGRAM 3.3 Kmetijstvo in razvoj podeželja

V razvojnem programu so navedeni trije ukrepi in pet projektov, ki spodbujajo razvoj podpornega okolja za razvoj dopolnilnih dejavnosti v kmetijstvu, razvoj ekološkega kmetijstva, urejanje vaških središč in vaško-gasilskih domov ter ohranjajo in povečujejo atraktivnost podeželja.

Cilji:

- razvoj podpornega okolja za razvoj dopolnilnih dejavnosti v kmetijstvu
- spodbujanje povezovanja kmetijstva s turistično ponudbo
- povečanje privlačnosti podeželja z namenom ohranjanja poselitve
- povečanje števila delovnih mest in ohranitev že obstoječih
- ohranitev zavarovanih območij
- izboljšanje bivalnih pogojev in kakovosti življenja na podeželju
- kvalitetnejša in pestrejša ponudba domače zelenjave
- povečan delež zdrave, doma pridelane zelenjave

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Število dopolnilnih dejavnosti na kmetijah	30% povečanje deleža dopolnilnih dejavnosti
Število kmetijskih gospodarstev, vključenih v turistično ponudbo	20% povečanje deleža kmetijskih gospodarstev, vključenih v turistično ponudbo
Razvoj ekokmetijstva	Tri kmetije, vključene v ekološko pridelavo
Povečan delež zdrave, doma pridelane zelenjave	30% povečanje uporabe zdrave in doma pridelane hrane v javnih zavodih v občini

UKREP 3.3.1 Promocija in trženje kmetijskih pridelkov, izdelkov in storitev

PROJEKTI:

1. Razvoj ekološkega kmetijstva

UKREP 3.3.2 Obnova in razvoj vasi

PROJEKTI:

1. Obnova vaško-gasilskih domov (P)
2. Vaška središča

UKREP 3.3.3 Krepitev podjetnosti in podjetniškega pristopa na podeželju

PROJEKTI:

1. Delovanje LAS (P)
2. Krepitev podjetnosti in podjetniškega pristopa na podeželju

6 DOLOČITEV KLJUČNIH PROJEKTOV ZA OBODBJE 2009 - 2013

Po sklepu Občinskega sveta Občine Gornja Radgona je bilo treba uskladiti in izbrati ključne projekte izmed že določenih prioritet. V tej aktivnosti je sodelovalo pet krajevnih skupnosti (KS Negova, KS Gornja Radgona, KS Črešnjevci, KS Sp. Ivanjci, KS Sp. Ščavnica), Komunala Radgona, d. o. o., in občinska uprava Občine Gornja Radgona, ki so na enotnem obrazcu določile ključne projekte, pomembne za razvoj občine.

Izjema je cestna infrastruktura, katere vrstni red izvajanja so določili v vsaki krajevni skupnosti posebej, svoje predloge je dodala tudi občinska uprava. Izvajanje projektov cestne infrastrukture se je določalo po letih, pri čemer so se upoštevala že omejena proračunska finančna sredstva za leto 2009.

Cestno infrastrukturo so določali glede na nujnost izgradnje oziroma sanacije. Na delavnicah je bilo tudi dogovorjeno, da se pri cestni infrastrukturi upoštevajo samo ceste, ki so bile že uvrščene v Načrt razvojnih programov kot priloga proračuna za leto 2008, vse ostale ceste se bodo vključevale glede na razpoložljiva finančna sredstva.

Glede na podatke in statistično analizo le-teh so se ključni projekti razvrstili po naslednjem vrstnem redu:

1. PRIORITETA: INFRASTRUKTURA IN PROSTOR

Zap. številka	Projekti
1	Oskrba prebivalstva s pitno vodo in varovanje vodnih virov Pomurja - vodovodno omrežje za sistem C ¹
2	Izgradnja drugih vodovodnih sistemov
3	Izgradnja kanalizacijskega omrežja v občini Gornja Radgona - po aglomeracijah ²
4	Odvajanje in čiščenje odpadnih voda v porečju Ščavnice in notranje Mure ³
5	Investicijsko vzdrževanje hidratnega omrežja ⁴
6	Energetska obnova enote JZ Vrtca Manka Golarja - enota Črešnjevci
7	Energetska obnova OŠ Gornja Radgona z dograditvijo športne dvorane ⁵
8	Energetsko varčna javna razsvetljava
9	Odstranitev arhitekturnih ovir za invalide na objektih prometne infrastrukture in javnih ustanov
10	Javne sanitarije v mestu Gornja Radgona
11	Prekategorizacija ceste lhova - Sp. Ivanjci ⁶

¹ Projektna dokumentacija že v pripravi - kohezijska sredstva

² Delno že pridobljena finančna sredstva, ostalo se fazno prijavlja

³ Projektna dokumentacija že v pripravi - kohezijska sredstva

⁴ Sredstva se letno zagotavlja v občinskem proračunu

⁵ Projektna dokumentacija s potrebnimi študijami že v pripravi

⁶ Prekategorizacija je že izvedena, projekti za sanacijo so že v pripravi s stani DCRS

INVESTICIJSKO VZDRŽEVANJE IN GRADNJA OBČINSKIH CEST

Cestno infrastrukturo so glede na potrebe po letih razvrstile **krajevne skupnosti in občinska uprava**. Cestna infrastruktura se bo v večini financirala neposredno iz občinskega proračuna. Predlogi Občinske uprave so označeni z oznako »OU«, predlogi krajevnih skupnosti pa s oznako »KS«

1. KS Črešnjevci -Zbigovci	2010	2011	2012	2013
JP 606005 Črešnjevci - Trplan	OU, KS			
LC 104051 AP Police	KS			
LC 104071 AP Zbigovci	KS			
LC 104082 Ivanjševski Vrh - Orehovski Vrh - Zbigovci)		KS		
JP 605381 Črešnjevci - Brunčičeva graba	OU, KS			
JP 605311 Črešnjevci - Police - garaže Nemet	KS		OU	
JP 844011 Obnova mostu Orehovci	OU			
2. KS Gornja Radgona	2010	2011	2012	2013
G1-3 Gornja Radgona-Mele-Radenci	Realizacija v letu 2009 s strani Direkcije za ceste RS			
Dovozna cesta ČN Gornja Radgona (že prijavljen projekt za izvedbo v 2010)	OU, KS			
Rekonstrukcija G2-110 (Panonka cesta)	Realizacija v letu 2009 s strani Direkcije za ceste RS			
Sanacija mestnih ulic (Mladinska, Kocljeva, Ciril Metodova, Prešernova ul. smer Delavska pot)	OU		KS	
Obnova mostu čez Plitvico	KS			
Sanacija mestnih ulic (Grajska, Jurkovičeva, Ul. Marije Rožman)			KS	OU
LK 105171 Miklošičeva ulica				KS
JP 604951 Gornja Radgona - Lackova ulica			OU, KS	
LZ 105251 Vodovodna ulica (Holc)			OU	KS
JP 606282 Mele - do železnice		KS		
Sanacija mestnih ulic (Lackova, Vodovodna in Silvire Tomassini)				KS
LC 104051 Gornja Radgona - Norički Vrh (pločnik, javna razsvetljava)		OU, KS		
LC 104050 Podgrad - Lutverci		KS		
Sanacija mestnih ulic (Strma ulica)		OU		
3. KS Negova	2010	2011	2012	2013
JP 606122 Kunova, Slatinšek-Breznik	KS			OU
JP 605641 Rodmošci - plaz				OU
JP 605791, JP 605761 Negova-Lokavci (Pučko)		OU, KS		
JP Radvenci - Plohl naveza na LC 203021	KS			OU
JP 605802 Domačija Jušnik	OU, KS			

LC 104082 Ivanjševski Vrh - Orehovski Vrh - Zbigovci)			KS	
LC 203361 Negova - Ločki Vrh		KS	OU	
JP 605651 Ivanjševski Vrh (Kurbus)	KS		OU	
4. KS Spodnji Ivanjci	2010	2011	2012	2013
JP 606151 Sp. Ivanjci - Bračko	KS		OU	
JP 606051 Ivanjski Vrh - Kukovec	KS		OU	
JP 605721 Stavešinci - Stavešinski Vrh	KS	OU		
5. KS Spodnja Ščavnica	2010	2011	2012	2013
JP 604931 Zagajski Vrh - Drvanja	KS		OU	
JP 605491 Lastomerici - Zbigovci - Satler				OU
JP 605093 Sp. Ščavnica - Zdravec	KS		OU	

2. PRIORITETA: ČLOVEŠKI VIRI

Zap. številka	Projekti:
1	Opremljanje stavbnih zemljišč za stanovanjsko gradnjo
2	Pristava Negova ⁷
3	Staro mestno jedro
4	Špital
5	TŠC Trate
6	Mestni park z Lisjakovo strugo ⁸
7	Kulturni dom - obnova ⁹

3. PRIORITETA: PODJETNIŠTVO IN INVESTICIJE V GOSPODARSTVO

Zap. številka	Projekti:
1	Mreženje Vinskih poti Gornja Radgona ¹⁰
2	Poslovno obrtna cona Element
3	Mreženje slatinskih vrelcev
4	Mreženje kolesarskih poti v občini Gornja Radgona
5	Obnova vaško-gasilskih domov ¹¹
6	IC Mele
7	City cooperation ¹²
8	Delovanje LAS ¹³

⁷ Projekt že v fazi prijave

⁸ Projekt že prijavljen

⁹ Projekt že v fazi priprave

¹⁰ Projekt se izvaja

¹¹ Projekt že v fazi prijave

¹² Projekt že prijavljen

¹³ Projekt se izvaja

7 ZAKLJUČEK

Pričujoči razvojni program temelji na skupnih prizadevanjih vključene civilne in strokovne javnosti, da se preko predlaganih projektov poskuša v obdobju 2009-2013 v največji meri uresničiti zastavljeno vizijo razvoja občine Gornja Radgona.

Skozi izdelavo so se prepoznale tri prioritete, ki so obravnavane enakovredno. V času priprave je izdelovalec prejel sedeminosemdeset (87) projektnih predlogov, iz katerih se je na skupnih delavnicah izluščilo sedemindvajset (27) prioriternih projektov, ki so razvrščeni po nujnosti izvedbe.

Treba je poudariti, da bo **vrstni red izvajanja** določenih projektov odvisen predvsem od obsega razpoložljivih finančnih sredstev znotraj proračuna, pridobljenih dodatnih finančnih virov in stopnje pripravljenosti projekta. Tako se lahko pri uresničevanju razvojnega programa zgodi, da bodo prednost dobili projekti, za katere bodo zagotovljena finančna sredstva zunaj občinskega proračuna.

Določitev ključnih projektov, ki so razvrščeni po nujnosti izvedbe, naj predstavlja usmeritev občank in občanov, da se za te vsebine prioriterno iščejo ustrezna finančna sredstva, da svoje mesto najdejo tudi v občinskem proračunu in da se njihova problematika prednostno obravnava.